

Läsa för livet

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2013/14:3 Läsa för livet jämte 47 motionsyrkanden som väckts med anledning av propositionen. Vidare behandlas 17 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden hösten 2013.

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner nationella mål för litteratur- och läsfrämjande som innebär att alla i Sverige, oavsett bakgrund och med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar, ska ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet.

I propositionen föreslås också att riksdagens tidigare ställningstagande i frågor om biblioteksersättningens utformning inte längre ska gälla samt att riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om ersättningens framtida inriktning. Inriktningen för den framtida utformningen av biblioteksersättningen föreslås fortsätta att vara att de litterära upphovsmännen ska ersättas för att deras verk lånas ut vid folk- och skolbibliotek. Biblioteksersättningen ska bidra till att förbättra författarnas ekonomiska villkor.

Därtill lämnar regeringen bedömningar om bl.a. läsfrämjande och insatser för att främja internationellt utbyte på litteraturområdet samt hänvisar till de prioriteringar som redovisats i regeringens budgetproposition 2013/14:1 utgiftsområde 17.

Kulturutskottet har inhämtat utbildningsutskottets yttrande över propositionen jämte följdmotioner (yttr. 2013/14:UbU2y).

Kulturutskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag och avslår samtliga motionsyrkanden.

I betänkandet finns 37 reservationer från Socialdemokraterna, Miljöpartiet de gröna, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet samt ett särskilt yttrande från Miljöpartiet de gröna.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	10
Ärendet och dess beredning	10
Bakgrund	10
Propositionens huvudsakliga innehåll	10
Utskottets överväganden	11
Nationella mål för litteratur- och läsfrämjande	11
Kompetensutveckling för lärare inom läs- och skrivområdet	14
Läsombud	16
Tillgång till skolbibliotek	18
Läsfrämjande insatser	22
Litteratur- och läsfrämjande på regional och lokal nivå	26
Folkbildningens roll	27
Folkbibliotekens möjligheter att arbeta aktivt med e-böcker	29
Nationella minoritetsspråk och teckenspråk m.m.	31
Biblioteksersättningens framtida inriktning	35
Biblioteksersättningen och e-litteratur	39
Ersättning till inläsare av ljudböcker	41
Stöd till litteratur	42
Stöd till evenemang i bokhandeln	43
Stöd till kulturtidskrifter	44
Bokmarknadens utveckling m.m.	45
Främjande av svensk litteratur utomlands m.m.	46
Stöd till internationellt litteraturutbyte	48
Litteraturens roll inom Sveriges internationella bistånd	49
Bokmoms	50
Nationell biblioteksstrategi och nationell biblioteksplan	52
Övriga frågor	53
Reservationer	55
1. Uppföljning och utvärdering av nationella mål, punkt 2 (S)	55
2. Uppföljning och utvärdering av nationella mål, punkt 2 (SD)	56
3. Uppföljning och utvärdering av nationella mål, punkt 2 (V)	56
4. Kompetensutveckling för lärare inom läs- och skrivområdet, punkt 3 (MP)	57
5. Läsombud, punkt 4 (S)	58
6. Läsombud, punkt 4 (MP, V)	58
7. Skolbibliotekariens roll, punkt 5 (S)	59
8. Skolbibliotekariens roll, punkt 5 (MP)	60
9. Skolbibliotekariens roll, punkt 5 (V)	61
10. Samordning av läsfrämjande insatser av nationellt strategiskt intresse, punkt 6 (S)	62
11. Nationell handlingsplan för läsfrämjande, punkt 7 (S)	62
12. Läsfrämjande insatser, punkt 8 (S, V)	63
13. Läsfrämjande insatser, punkt 8 (SD)	64

14. Litteratur- och läsfrämjande på regional och lokal nivå, punkt 9 (S)	65
15. Litteratur- och läsfrämjande på regional och lokal nivå, punkt 9 (SD)	66
16. Folkbildningens roll, punkt 10 (S, V)	67
17. Folkbibliotekens möjligheter att arbeta aktivt med e-böcker, punkt 11 (S)	68
18. Folkbibliotekens möjligheter att arbeta aktivt med e-böcker, punkt 11 (MP)	69
19. Folkbibliotekens möjligheter att arbeta aktivt med e-böcker, punkt 11 (SD)	70
20. Nationella minoritetsspråk och teckenspråk m.m., punkt 12 (V)	71
21. Nationella minoritetsspråk och teckenspråk m.m., punkt 12 (SD)	72
22. Biblioteksersättningen och upphovsmännens villkor, punkt 13 (S, MP, V)	73
23. Biblioteksersättningen och upphovsmännens villkor, punkt 13 (SD)	74
24. Riksdagens tidigare ställningstagande i frågor om biblioteksersättningens utformning, punkt 14 (V)	75
25. Biblioteksersättningens utformning och framtida inriktning, punkt 15 (S, MP)	76
26. Biblioteksersättningen och e-litteratur, punkt 16 (V)	77
27. Ersättning till inläsare av ljudböcker, punkt 17 (S)	77
28. Fördelning av litteraturstödet, punkt 18 (S, MP)	78
29. Stöd till evenemang i bokhandeln, punkt 19 (SD)	79
30. Fördelning av kulturtidskriftsstödet, punkt 20 (SD)	79
31. Bokmarknadens utveckling m.m., punkt 21 (MP)	80
32. Insatser för att främja svensk litteratur i utlandet, punkt 22 (S, MP, V)	81
33. Internationellt utbytesprogram för litterära upphovsmän, punkt 23 (S, MP, V)	82
34. Litteraturens roll inom Sveriges internationella bistånd, punkt 24 (S, MP, V)	83
35. Bokmoms, punkt 25 (MP, V)	84
36. Nationell biblioteksstrategi och nationell biblioteksplan, punkt 26 (S, MP, V)	84
37. Övriga biblioteksfrågor, punkt 27 (SD)	86
Särskilt yttrande	87
Läsfrämjande insatser, punkt 8 (MP)	87
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	88
Propositionen	88
Följdmotionerna	88
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2013	91
<i>Bilaga 2</i>	
Utbildningsutskottets yttrande	94

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

- 1. Nationella mål för politiken för litteratur- och läsfrämjande**
Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om nationella mål för politiken för litteratur- och läsfrämjande. Därmed bifaller riksdagen proposition 2013/14:3 punkt 1.

- 2. Uppföljning och utvärdering av nationella mål**

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:Kr5 av Bengt Berg m.fl. (V) yrkande 3,

2013/14:Kr6 av Margareta Larsson (SD) yrkande 1 och

2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkandena 3 och 4.

Reservation 1 (S)

Reservation 2 (SD)

Reservation 3 (V)

- 3. Kompetensutveckling för lärare inom läs- och skrivområdet**

Riksdagen avslår motion

2013/14:Kr8 av Tina Ehn och Agneta Börjesson (båda MP) yrkande 1.

Reservation 4 (MP)

- 4. Läsbud**

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:Kr5 av Bengt Berg m.fl. (V) yrkande 1 och

2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 9.

Reservation 5 (S)

Reservation 6 (MP, V)

- 5. Skolbibliotekariens roll**

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:Kr5 av Bengt Berg m.fl. (V) yrkande 2,

2013/14:Kr6 av Margareta Larsson (SD) yrkande 3,

2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkandena 6 och 7 samt

2013/14:Kr8 av Tina Ehn och Agneta Börjesson (båda MP) yrkande 2.

Reservation 7 (S)

Reservation 8 (MP)

Reservation 9 (V)

6. Samordning av läsfrämjande insatser av nationellt strategiskt intresse

Riksdagen avslår motion

2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande

8.

Reservation 10 (S)

7. Nationell handlingsplan för läsfrämjande

Riksdagen avslår motion

2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande

14.

Reservation 11 (S)

8. Läsfrämjande insatser

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:Kr6 av Margareta Larsson (SD) yrkande 2,

2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkandena 1, 2 och 10,

2013/14:Kr249 av Louise Malmström och Hannah Bergstedt (båda S),

2013/14:Kr252 av Hannah Bergstedt (S) och

2013/14:Kr268 av Helén Pettersson i Umeå och Louise Malmström (båda S).

Reservation 12 (S, V)

Reservation 13 (SD)

9. Litteratur- och läsfrämjande på regional och lokal nivå

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:Kr6 av Margareta Larsson (SD) yrkande 4 och

2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande

11.

Reservation 14 (S)

Reservation 15 (SD)

10. Folkbildningens roll

Riksdagen avslår motion

2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkandena 12 och 13.

Reservation 16 (S, V)

11. Folkbibliotekens möjligheter att arbeta aktivt med e-böcker

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:Kr6 av Margareta Larsson (SD) yrkande 5,

2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 15,

2013/14:Kr8 av Tina Ehn och Agneta Börjesson (båda MP) yrkande 6 och

2013/14:N441 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 30.

Reservation 17 (S)

Reservation 18 (MP)

Reservation 19 (SD)

12. Nationella minoritetsspråk och teckenspråk m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:Kr5 av Bengt Berg m.fl. (V) yrkande 5,

2013/14:Kr272 av Marietta de Pourbaix-Lundin (M),

2013/14:Kr292 av Carin Runeson och Roza Güclü Hedín (båda S),

2013/14:Kr314 av Mattias Karlsson och Per Ramhorn (båda SD),

2013/14:Kr329 av Mattias Karlsson och Richard Jomshof (båda SD)

yrkandena 1 och 2 samt

2013/14:Kr330 av Richard Jomshof och Mattias Karlsson (båda SD).

Reservation 20 (V)

Reservation 21 (SD)

13. Bibliotekersättningen och upphovsmännens villkor

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:Kr6 av Margareta Larsson (SD) yrkande 8,

2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 18 och

2013/14:Kr8 av Tina Ehn och Agneta Börjesson (båda MP) yrkandena 3 och 5.

Reservation 22 (S, MP, V)

Reservation 23 (SD)

14. Riksdagens tidigare ställningstagande i frågor om bibliotekersättningens utformning

Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om att riksdagens tidigare ställningstagande i frågor om bibliotekersättningens utformning inte längre ska gälla samt om ersättningens framtida inriktning. Därmed bifaller riksdagen proposition 2013/14:3 punkt 2 och avslår motion

2013/14:Kr5 av Bengt Berg m.fl. (V) yrkande 7.

Reservation 24 (V)

15. Bibliotekersättningens utformning och framtida inriktning

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 16 och

2013/14:Kr8 av Tina Ehn och Agneta Börjesson (båda MP) yrkande 4.

Reservation 25 (S, MP)

16. Bibliotekersättningen och e-litteratur

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:Kr5 av Bengt Berg m.fl. (V) yrkande 6 och

2013/14:Kr309 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 4.

Reservation 26 (V)

17. Ersättning till inläsare av ljudböcker

Riksdagen avslår motion

2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande

17.

Reservation 27 (S)

18. Fördelning av litteraturstödet

Riksdagen avslår motion

2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande

20.

Reservation 28 (S, MP)

19. Stöd till evenemang i bokhandeln

Riksdagen avslår motion

2013/14:Kr6 av Margareta Larsson (SD) yrkande 6.

Reservation 29 (SD)

20. Fördelning av kulturtidskriftsstödet

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:Kr6 av Margareta Larsson (SD) yrkande 7 och

2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande

21.

Reservation 30 (SD)

21. Bokmarknadens utveckling m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande

19 och

2013/14:Kr201 av Jan Lindholm (MP).

Reservation 31 (MP)

22. Insatser för att främja svensk litteratur i utlandet

Riksdagen avslår motion

2013/14:Kr5 av Bengt Berg m.fl. (V) yrkandena 8 och 9.

Reservation 32 (S, MP, V)

23. Internationellt utbytesprogram för litterära upphovsmän

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:Kr5 av Bengt Berg m.fl. (V) yrkande 10 och

2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 22.

Reservation 33 (S, MP, V)

24. Litteraturens roll inom Sveriges internationella bistånd

Riksdagen avslår motion

2013/14:Kr5 av Bengt Berg m.fl. (V) yrkande 11.

Reservation 34 (S, MP, V)

25. Bokmoms

Riksdagen avslår motion

2013/14:Kr5 av Bengt Berg m.fl. (V) yrkande 4.

Reservation 35 (MP, V)

26. Nationell biblioteksstrategi och nationell biblioteksplan

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 5 och

2013/14:Kr339 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 23.

Reservation 36 (S, MP, V)

27. Övriga biblioteksfrågor

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:Kr212 av Christina Oskarsson och Jörgen Hellman (båda S) och

2013/14:Kr334 av Mattias Karlsson och Per Ramhorn (båda SD).

Reservation 37 (SD)

28. Språktolkar

Riksdagen avslår motion

2013/14:Kr290 av Cecilia Dalman Eek (S) yrkandena 1 och 2.

Stockholm den 28 november 2013

På kulturutskottets vägnar

Gunilla Carlsson i Hisings Backa

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Ulf Nilsson (FP), Cecilia Magnusson (M), Göran Montan (M), Kerstin Engle (S), Gustaf Hoffstedt (M), Christina Zedell (S), Per Lodenius (C), Isak From (S), Amir Adan (M), Tina Ehn (MP), Lars-Axel Nordell (KD), Margareta Larsson (SD), Ellen Juntti (M), Agneta Gille (S), Håkan Juholt (S) och Bengt Berg (V).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlas proposition 2013/14:3 Läs för livet jämte 47 motionsyrkanden som väckts med anledning av propositionen och 17 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2013.

Kulturutskottet har inhämtat utbildningsutskottets yttrande över propositionen jämte följdmotioner (yttr. 2013/14:UbU2y).

Under beredningen av ärendet har företrädare för Institutet för språk och folkminnen informerat utskottet när det gäller det tillskott på 3 miljoner kronor som i budgetpropositionen för 2014 föreslås för språkvårdande insatser för de nationella minoriteterna och personer med annat modersmål än svenska samt det svenska teckenspråket. Utskottet har vidare fått information från företrädare för Teaterförbundet i frågan om biblioteksersättning för inläsare av ljudböcker.

Kulturutskottet har den 28 november 2013 tillstyrkt regeringens förslag till anslagsfördelning inom utgiftsområde 17 (bet. 2013/14:KrU1). I detta ligger bl.a. förslagen om 15 miljoner kronor till Statens kulturråd för läsfrämjande insatser och 3 miljoner kronor till Institutet för språk och folkminnen för språkvårdande insatser.

Bakgrund

En kommitté fick i mars 2011 i uppdrag att analysera litteraturens ställning och identifiera utvecklingstendenser som förväntas kunna påverka litteraturområdet framöver (dir. 2011:24). Kommittén, som antog namnet Litteraturutredningen, lämnade sitt slutbetänkande Läsandets kultur (SOU 2012:65) i september 2012. Betänkandet har remissbehandlats.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås nationella mål för litteratur- och läsfrämjande som innebär att alla i Sverige, oavsett bakgrund och med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar, ska ges möjlighet att utveckla en god läsformåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet. Inriktningen för den framtida utformningen av biblioteksersättningen föreslås fortsätta att vara att de litterära upphovsmännen ska ersättas för att deras verk lånas ut vid folk- och skolbibliotek. Biblioteksersättningen ska bidra till att förbättra författarnas ekonomiska villkor.

Bedömningar lämnas beträffande bl.a. läsfrämjande och språkvårdande insatser samt insatser för att främja internationellt utbyte inom litteraturområdet.

Utskottets överväganden

Nationella mål för litteratur- och läsfrämjande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om nationella mål för politiken för litteratur- och läsfrämjande. Riksdagen har ingenting att invända mot regeringens bedömning om vad statens samlade insatser ska syfta till. En befintlig myndighet bör ges i uppdrag att följa upp måluppfyllelsen för de insatser som genomförs utanför skolans område. Motioner om uppföljning och utvärdering av de nationella målen avslås.

Jämför reservationerna 1 (S), 2 (SD) och 3 (V).

Propositionen

Regeringen föreslår följande nationella mål som ska gälla för politiken för litteratur- och läsfrämjande:

Alla i Sverige ska, oavsett bakgrund och med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar, ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet.

Regeringen gör samtidigt bedömningen att för att nå det övergripande målet ska statens samlade insatser syfta till följande:

- att läsförmågan förbättras jämfört med i dag
- att fler än i dag regelbundet tar del av både fack- och skönlitteratur
- att kunskapen om läsningens betydelse för utbildning, bildning och delaktighet i samhällslivet ökar jämfört med i dag.

Vidare görs bedömningen att en befintlig myndighet bör ges i uppdrag att följa upp måluppfyllelsen för de insatser som genomförs utanför skolans område.

Regeringen konstaterar inledningsvis att det är angeläget att öka medvetenheten om att läsning och läsförmåga har stor samhällelig och individuell betydelse och att läsning är grundläggande för demokratiskt deltagande, inläring och utbildning generellt samt individens möjligheter i arbetslivet. Medvetenheten om värdet av läsningen behöver öka bland beslutsfattare på olika nivåer. Insatser inom olika samhällsområden behöver ses i ett sammanhang och dessutom samverka i hög grad. Frågan om läsning och läsfrämjande befinner sig i en skärningspunkt mellan olika politikområden och bör därför lyftas på ett samlat vis, menar regeringen. I EU-kommissionens förslag till rådsslutsatser inom området läs- och skrivförmåga (literacy) betonas också vikten av breda insatser som täcker fler politikområden.

Folk- och skolbiblioteken har i detta sammanhang en viktig roll för att främja läsning och litteratur, vilket också framgår av den nya bibliotekslagen. Även det civila samhällets aktörer har en betydelsefull roll i arbetet.

De nationella målen för litteratur- och läsfrämjande syftar enligt regeringen till att tydliggöra de nationella kulturpolitiska målen och ligger i linje med skolans uppdrag enligt läroplanerna när det gäller elevers läs- och skrivutveckling. De nationella målen för litteratur- och läsfrämjande ska vara styrande för de statliga myndigheternas arbete. De ska även inspirera och vägleda kommuner och landsting samt inspirera aktörer i det civila samhället.

Målen ska inte begränsa det omfattande uppdrag som förskolan och skolan har. Huvudmän och skolor ska själva kartlägga, analysera och formulera åtgärder utifrån lokala behov.

Litteraturutredningen föreslog i sitt slutbetänkande ett krav på att målen ska vara uppfyllda senast 2018 (SOU 2012:65). Regeringen anser att det kan vara lämpligt att göra en utvärdering av måluppfyllelsen vid en viss given tidpunkt, men anser att målen bör ha en mer långsiktig karaktär. Regeringen anser att det är viktigt att arbetet med att stärka läsförmågan följs upp och utvärderas regelbundet av berörda myndigheter på området. Däremot anser regeringen inte att det är ändamålsenligt att bygga upp ytterligare en uppföljnings- och utvärderingsinstans genom att inrätta en särskild parlamentarisk kommitté i enlighet med Litteraturutredningens förslag. I stället bör uppföljning och utvärdering skötas inom befintliga myndighetsstrukturer. Regeringen avser att återkomma i frågan om vilken myndighet som bör följa upp måluppfyllelsen.

Statens samlade insatser för litteratur- och läsfrämjande ska syfta till att läsförmågan förbättras jämfört med i dag, att fler än i dag regelbundet tar del av både fack- och skönlitteratur och att kunskapen om läsningens betydelse för utbildning, bildning och delaktighet i samhällslivet ökar jämfört med i dag. Samtidigt ska fortbildningsinsatser inom läs- och skrivområdet göras. Regeringen lyfter också skolbibliotekariens betydelse för läsfrämjande.

Motionerna

Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) anför i kommittémotion 2013/14:Kr7 yrkande 3 att nationella mål för litteratur och läsfrämjande kan gagna litteraturens ställning och bidra till ökat läsande. Men det kräver att någon tar ansvar för att föra ut dessa mål och implementera dem i olika verksamheter. Motionärerna ser gärna att offentliga institutioner stöder de ideella krafterna och att man hittar fungerande samverkansformer kring utbildning, bokinköp och erfarenhetsutbyte. Inte minst viktigt är det att hitta stabila finansieringsformer för lyckade projekt. I en satsning på läsning

och litteratur är det viktigt att involvera de svenska folkrörelserna och studieförbunden. Andra aktörer kan vara Sveriges Författarförbund, Svensk biblioteksförening och fackliga organisationer.

I samma motions yrkande 4 konstateras att Socialdemokraterna tidigare har föreslagit att regeringen ska förtydliga Kungl. bibliotekets uppdrag och att Kungl. biblioteket ska få uppdraget att utarbeta en nationell biblioteksstrategi och nationell biblioteksplan. Motionärerna anser att det i och med detta ställningstagande faller sig naturligt att det är Kungl. biblioteket som ska ansvara för måluppfyllelsen av de nationella målen.

I motion 2013/14:Kr6 yrkande 1 anför Margareta Larsson (SD) att nationella mål för litteratur- och läsfrämjande bör följas upp och utvärderas av en parlamentarisk grupp och delredovisas för riksdagen 2018. I motionen framförs att uppföljningen bör göras via en parlamentarisk grupp i stället för inom befintliga myndigheter. Risk finns annars att reformer som inte får avsedd effekt förlängs alternativt att reformer som gett gott genomslag inte får tillräcklig uppbackning.

Bengt Berg m.fl. (V) anför i kommittémotion 2013/14:Kr5 yrkande 3 att riksdagen bör besluta om att en utvärdering av måluppfyllelsen för de nationella målen för litteratur och läsfrämjande ska göras 2018.

Utskottets ställningstagande

Läsning är grundläggande för demokratiskt deltagande, inläring och utbildning. Utskottet välkomnar de föreslagna nationella målen för litteratur- och läsfrämjande som tydliggör de nationella kulturpolitiska målen (prop. 2009/10:3, bet. 2009/10:KrU5, rskr. 2009/10:145) och ligger i linje med skolans uppdrag enligt läroplanerna när det gäller elevers läs- och skrivutveckling.

Utskottet konstaterar att Litteraturutredningen i sitt betänkande föreslog ett krav på att målen ska vara uppfyllda senast 2018. Regeringen anser att det kan vara lämpligt att göra en utvärdering av måluppfyllelsen vid en viss given tidpunkt, men anser att målen bör ha en mer långsiktig karaktär. Utskottet delar denna uppfattning. Utskottet anser att det är synnerligen viktigt att arbetet med att stärka läsförmågan följs upp och utvärderas regelbundet av berörda myndigheter på området. Däremot anser utskottet, i likhet med regeringen, att det inte är ändamålsenligt att bygga upp ytterligare en uppföljnings- och utvärderingsinstans genom att inrätta en särskild parlamentarisk kommitté i enlighet med Litteraturutredningens förslag. Utskottet delar uppfattningen att uppföljning och utvärdering bör skötas inom den befintliga myndighetsstrukturen. Regeringen avser att återkomma i frågan om vilken myndighet som bör följa upp måluppfyllelsen. Utskottet anser att det är angeläget att regeringen återkommer och menar att uppföljning och utvärderingsinsatser är angelägna för ett målorienterat arbete.

Det finns enligt utskottets bedömning inte skäl att föregripa regeringens beredning av denna fråga.

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag om nationella mål för politiken för litteratur- och läsförämjande och avstyrker motionerna 2013/14:Kr5 (V) yrkande 3, 2013/14:Kr6 (SD) yrkande 1 och 2013/14:Kr7 (S) yrkandena 3 och 4.

Kompetensutveckling för lärare inom läs- och skrivområdet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen har ingenting att invända mot regeringens bedömning att det krävs ytterligare insatser för att stärka lärarnas kunskap om olika metoder för läs- och skrivutveckling. Ett motionsyrkande om att fler yrkesgrupper bör få ta del av fortbildningsinsatser på läs- och skrivområdet avslås.

Jämför reservation 4 (MP).

Propositionen

Statliga satsningar som syftar till att stärka lärarnas kompetens, t.ex. Lärarlyftet, Förskolelyftet och Läsa-skriva-räkna-satsningen, har initierats. Regeringen anser dock att det för att förbättra läsningen bland barn och unga krävs ytterligare insatser för att framför allt stärka lärarnas kunskap om olika metoder för läs- och skrivutveckling. Litteraturutredningen visade på att lärarna ofta saknar relevanta verktyg för sin undervisning inom detta område (SOU 2012:65).

I budgetpropositionen för 2014 föreslår regeringen en fortbildningsinsats för lärare i grundskolan och gymnasieskolans första år inom läs- och skrivutveckling. Satsningen föreslås pågå under 2014–2018 och beräknas omfatta drygt 300 miljoner kronor (prop. 2013/14:1 utg.omr.16).

Statens skolverk framhöll i sitt remissvar med anledning av Litteraturutredningen vikten av att kompetensutvecklingen har ett tydligt skolutvecklingsperspektiv och att den samordnas med det pågående genomförandet av nya läroplaner i förskolor och skolor. Regeringen delar bedömningen att de föreslagna kompetensutvecklingsinsatserna ska ligga i linje med det utvecklingsarbete som bedrivs inom skolan och förskolan.

Motionen

Tina Ehn och Agneta Börjesson (båda MP) anför i motion 2013/14:Kr8 yrkande 1 att fler yrkesgrupper bör få ta del av fortbildningsinsatser på läs- och skrivområdet. Motionärerna anser att läsning behövs i alla ämnen och att fortbildningen ska vara öppen för alla lärare i förskola, grundskola

och gymnasium. Utöver lärare har fler yrkesgrupper och professioner behov av kunskaper om läsningens betydelse och läsfrämjande. Även bibliotekarier bör ges möjlighet till kompetensutveckling för att fördjupa sin specialistkompetens inom fältet. Det utökar också möjligheterna för lärare och bibliotekarier att samarbeta och komplettera varandra.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att det av undersökningar som PISA (Programme for International Student Assessment) och PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study)¹ framgår att läsförmågan har minskat påtagligt hos unga, särskilt de senaste tio åren. Försämrad läsförmåga innebär att möjligheten att förstå och tillgodogöra sig texter och därmed även möjligheten till egna läsoplevelser är begränsad för en allt större andel av dagens elever. Ungefär en fjärdedel av de 15-åriga pojkarna i Sverige saknade funktionell läsförmåga i den senaste PISA-undersökningen. En svag läsförmåga påverkar abstrakt tänkande, och därmed blir en rad skolämnen såsom matematik och naturvetenskap lidande. Det innebär också att tiotusentals barn, trots nio år i grundskolan, saknar den grundläggande färdighet som är nödvändig för att läsning ska bli något lustfyllt och en väg till självständig förståelse av världen och ett aktivt deltagande i samhällslivet. Regeringen hänvisar i propositionen till de entydiga forskningsresultaten att bra lärare är den enskilt viktigaste faktorn för att höja elevernas studieresultat och det som kännetecknar framgångsrika skolor.

Enligt 2 kap. 34 § skollagen (2010:800) är det huvudmännens ansvar att personalen vid förskole- och skolenheterna ges möjligheter till kompetensutveckling. Regeringen har därtill under mandatperioden initierat statliga satsningar som syftar till att stärka lärarnas kompetens, t.ex. Lärarlyftet, Förskolelyftet och Läsa-skriva-räkna-satsningen.

Utbildningsutskottet har yttrat sig till kulturutskottet över bl.a. motion 2013/14:Kr8 (MP) yrkande 1. I yttrandet anförs följande (yttr. 2013/14:UbU2y):

Utskottet menar att den inriktning för kompetensutvecklingsinsatsen som regeringen föreslår är väl avvägd och att det därför inte finns skäl för något ställningstagande från riksdagen med anledning av motionsyrkandet. Avslutningsvis vill utskottet understryka att det finns mycket starka skäl för riksdagen att noggrant följa utvecklingen när det gäller svenska elevers läs- och skrivförmåga.

Utskottet delar regeringens och utbildningsutskottets uppfattning att det för att förbättra läsningen bland barn och unga krävs ytterligare insatser för att framför allt stärka lärarnas kunskap om olika metoder för läs- och skrivutveckling. Utskottet anser, såsom också påpekats av utbildningsutskottet, att

¹ PISA är en internationell studie som undersöker i vilken grad utbildningssystemet bidrar till att femtonåriga elever är rustade att möta framtiden. Elevernas förmågor undersöks inom tre kunskapsområden: matematik, naturvetenskap och läsförståelse. Studien genomförs var tredje år. PIRLS är en internationell studie som undersöker läsförmågan hos elever i årskurs 4. Länder från hela världen deltar och den genomförs vart femte år.

många lärare behöver kunskap om hur undervisningen kan individanpassas i större utsträckning för att bättre stödja elevernas läs- och skrivutveckling. Utskottet välkomnar därför att regeringen i budgetpropositionen för 2014 föreslår en fortbildningsinsats för lärare i grundskolan och gymnasieskolans första år inom läs- och skrivutveckling. I budgetpropositionen för 2014 anges att kompetensutvecklingsinsatsen innebär utbildade handledare och webbaserat stöd för olika lärarkategorier och att det kollegiala lärandet ska vara i fokus (prop. 2013/14:1 utg.omr. 16 s. 63).

Utskottet instämmer i och för sig i vad ett antal remissinstanser har påpekat, nämligen att det finns behov av kompetensutveckling för fler grupper som arbetar med läsfrämjande, däribland bibliotekarier. I likhet med regeringen anser dock utskottet att lärarna har en särskild roll för att förbättra barns och ungas läsförmåga. Utskottet vill framhålla vikten av att kompetensutvecklingen har ett tydligt skolutvecklingsperspektiv. Utskottet välkomnar därför att den föreslagna kompetensutvecklingsinsatsen riktar sig mot läs- och skrivområdet inom grundskolan och gymnasieskolans första år.

Därmed avstyrks motion 2013/14:Kr8 (MP) yrkande 1.

Läsombud

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om läsombud i förskolan. Litteratur och läsfrämjande avses ingå som en del av kultursamverkansmodellen fr.o.m. 2015. Därigenom finns goda förutsättningar till vidareutvecklad samverkan mellan förskolor och folkbibliotek.

Jämför reservationerna 5 (S) och 6 (MP, V).

Propositionen

Litteraturutredningen föreslog i sitt betänkande att Statens skolverk skulle ges i uppdrag att, i samråd med folkbiblioteken och Centrum för lättläst, initiera en försöksverksamhet med läsombud i förskolorna i syfte att stärka litteraturen och läsningen i förskolan. Den pågående beredningen av Lättlästutredningens betänkande (SOU 2013:58) rör bl.a. framtiden för Centrum för lättläst. Regeringen gör därför bedömningen att det inte är lämpligt att gå vidare med Litteraturutredningens förslag om en försöksverksamhet med läsombud i förskolorna.

I propositionen understryker dock regeringen vikten av att stärka litteraturen och läsningen i förskolan och förespråkar vidareutvecklad och ökad samverkan mellan förskolor och folkbibliotek. Litteratur och läsfrämjande avses ingå som en del av kultursamverkansmodellen fr.o.m. 2015. Därigenom finns goda förutsättningar till vidareutvecklad samverkan mellan för-

skolor och folkbibliotek. Regeringen pekar på att även Statens kulturråd kan spela en roll i detta sammanhang genom sitt nationella ansvar för läsfrämjande insatser utanför skolan.

Motionerna

Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) anser i kommittémotion 2013/14:Kr7 yrkande 9 att en försöksverksamhet med läsombud bör finansieras med de 15 miljoner kronor som Statens kulturråd erhållit för läsfrämjande insatser.

I kommittémotion 2013/14:Kr5 yrkande 1 av Bengt Berg m.fl. (V) anförs att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag om att inleda en försöksverksamhet med läsombud i förskolorna i enlighet med Litteraturutredningens förslag. Motionären anser att man måste lägga stor kraft på en satsning för att främja språktillgången och läsförståelsen bland barn, unga och vuxna, för att på så sätt öka den samhälleliga gemenskapen. För att uppnå syftet med en sådan satsning är det viktigt att insatserna sätts in mycket tidigt i barns och ungas liv.

Utskottets ställningstagande

Det pågår inom Regeringskansliet ett beredningsarbete med anledning av Lättlästutredningens betänkande (SOU 2013:58) som rör bl.a. framtiden för Centrum för lättläst. Utskottet ser inga skäl att föregå detta beredningsarbete.

Det är enligt utskottet viktigt att läsfrämjande insatser för barn och unga görs tidigt, och utskottet utgår från att så också sker. I den nya bibliotekslagen (2013:801) lyfts fram att folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning.

Utskottet påminner också om att litteratur och läsfrämjande avses ingå som en del av kultursamverkansmodellen fr.o.m. 2015. Utskottet utgår från att detta skapar förutsättningar för en vidareutvecklad samverkan mellan förskolor och folkbibliotek.

Utskottet avstyrker motionerna 2013/14:Kr5 (V) yrkande 1 och 2013/14:Kr7 (S) yrkande 9.

Tillgång till skolbibliotek

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att Kungl. biblioteket ska få i uppdrag att ta fram en strategi som ska se till att inga skolhuvudmän bryter mot lagen när det gäller att alla elever ska ha tillgång till skolbibliotek, om att alla skolhuvudmän ska sträva efter att skolbiblioteken ska vara bemannade med utbildade bibliotekarier samt om lagförslag som innebär att samtliga skolbibliotek ska vara bemannade med utbildade bibliotekarier.

Jämför reservationerna 7 (S), 8 (MP) och 9 (V).

Propositionen

I 2 kap. 36 § skollagen (2010:800) finns sedan 2010 krav på att samtliga elever inom grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till bibliotek.

Regeringen hänvisar i propositionen till undersökningar som anger att bemannade skolbibliotek enligt såväl internationell som svensk forskning har visat sig ha positiva effekter på ungas läsvanor och läsförmåga. Flera av utvärderingarna pekar på att elever i skolor med skolbibliotek med utbildade bibliotekarier har mellan 10 och 20 procent högre resultat i standardiserade lästest än elever i skolor med sämre biblioteksresurser. Regeringens bedömning är därför att skolbiblioteken spelar en betydelsefull roll för att stimulera elevernas intresse för läsning och litteratur. För att skolbibliotek på bästa sätt ska kunna fungera som en pedagogisk resurs i lärandet och bidra till att främja elevernas intresse för läsning bör skolbiblioteken vara bemannade med bibliotekarier som har kompetens att vara ett stöd till elever och lärare i det läsfrämjande och pedagogiska arbetet.

Flera av remissinstanserna, t.ex. Statens skolverk, Nationella skolbiblioteksgruppen och Lärarnas riksförbund, ansåg att det borde införas ett lagreglerat krav på bemannade skolbibliotek. Litteraturutredningen föreslog att det i skolförordningen (2011:185) och i gymnasieförordningen (2010:2039) skulle införas bestämmelser som anger att huvudmännen ska sträva efter att skolbiblioteken är bemannade med bibliotekarier som har kompetens att vara ett stöd till elever och lärare i det läsfrämjande och pedagogiska arbetet.

Regeringen anser dock att frågan om hur skolbibliotek bemannas är en fråga för skolans huvudmän. Regeringens bedömning är att skolbibliotekens bemanning ska kunna anordnas på olika sätt beroende på lokala förutsättningar. En liten skola på landsbygden har andra förutsättningar och andra behov än en stor skola i en större stad. Regeringen avser därför inte att gå vidare med utredningens förslag om ändringar i skolförordningen och i gymnasieförordningen. Regeringen menar dock att samarbetet mellan olika skolor och mellan skolor och folkbibliotek bör kunna öka.

Motionerna

Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) begär i kommittémotion 2013/14:Kr7 yrkande 6 att Kungl. biblioteket får i uppdrag att ta fram en strategi som ska se till att inga skolhuvudmän bryter mot lagen i fråga om att alla elever ska ha tillgång till skolbibliotek.

I samma motions yrkande 7 anförs att för att höja kvaliteten ska skolans huvudmän sträva efter att skolbiblioteken ska vara bemannade med utbildade bibliotekarier. I motionen konstateras att den nya bibliotekslagen inte nämner skolbibliotekarier, och inte heller föreslår man att de skolbibliotek som nu enligt lag ska finnas ska vara bemannade.

I motion 2013/14:Kr8 yrkande 2 understryker Tina Ehn och Agneta Börjesson (båda MP) att skolbiblioteken är viktiga när det gäller att främja läsandet både i grundskolan och i vuxenutbildningen. I skolbiblioteket behövs personal som är specialiserad på informationshantering, urval och kritisk analys. Därför bör det i skollagen formuleras krav på att alla skolbibliotek också måste ha utbildade bibliotekarier. På så vis blir skolbiblioteken ett forum för eleverna att stärka sin läsning, och de får också möjlighet att med hjälp av bibliotekarien utveckla förmågan att förstå och analysera text, kritiskt granska innehåll och sätta in innehållet i relevanta sammanhang.

Margareta Larsson (SD) begär i motion 2013/14:Kr6 yrkande 3 ett tillkännagivande om att lagstifta om att varje skola ska ha ett skolbibliotek bemannat med kvalificerad personal för att öka läsresultaten i skolan.

I kommittémotion 2013/14:Kr5 yrkande 2 av Bengt Berg m.fl. (V) anförs att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett lagförslag som innebär att samtliga skolbibliotek ska vara bemannade med utbildade bibliotekarier. Motionärerna menar att bra skolbibliotek med utbildade bibliotekarier är en viktig förutsättning för att säkra en god tillgänglighet och en jämbördig kvalitativ ingång till litteratur och läsande för landets unga.

Utskottets ställningstagande

Bestämmelsen om skolbibliotek finns i 2 kap. 36 § skollagen. Enligt bestämmelsen ska eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ha tillgång till skolbibliotek. Med skolbibliotek avses enligt förarbetena en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande (prop. 2009/10:165 s. 284). Tillgången till skolbibliotek ska kunna anordnas på olika sätt beroende på de lokala förhållandena vid varje skola. Läroplanerna tar upp skolans ansvar som en del av rektorns ansvar. Skolinspektionen är den ansvariga statliga tillsynsmyndigheten för verksamhet som bedrivs enligt skollagen.

Utbildningsutskottet har i ett yttrande till kulturutskottet över bl.a. yrkanden om att närmare reglera skolbibliotekens verksamhet anfört följande (ytr. 2013/14:UbU2y):

Utbildningsutskottet har tidigare framfört uppfattningen att tillgången till skolbibliotek ska kunna anordnas på olika sätt beroende på de lokala förhållandena vid varje skola (ytr. 2012/13:UbU4y). Enligt förarbetena kan en liten skola på landsbygden ha behov av att finna andra lösningar än en stor skola i en stor stad. Därför ska anordnandet av skolbibliotek kunna se olika ut utifrån skolornas eller elevernas olika behov och förutsättningar. Organiseringen av skolbiblioteksverksamhet ska vara flexibel (prop. 2009/10:165 s. 284). Utbildningsutskottet står fast vid sin tidigare bedömning och ser mot denna bakgrund inget behov av att ändra den gällande ordningen när det gäller bemanningen och verksamheten i övrigt på biblioteken.

I den nya bibliotekslagen har det införts en hänvisning till skollagens bestämmelse om skolbibliotek. Vid beredningen av propositionen (prop. 2012/13:147) förordade ett flertal motionärer att det i bibliotekslagen borde ställas krav på skolbibliotekens verksamhet och bemanning. Kulturutskottet ansåg i likhet med regeringen att det är i skollagen, och inte i bibliotekslagen, som bestämmelserna om skolors uppgifter och skyldigheter i första hand ska regleras (bet. 2013/14:KrU2). Kulturutskottet välkomnade också att det i den nya bibliotekslagen tydliggörs att såväl offentliga som enskilda huvudmän inom skolväsendet självständigt ansvarar för skolbibliotek. Detta kommer till uttryck i bibliotekslagens 3 § om ansvarsfördelning där det stadgas att kommuner, landsting, staten eller enskilda huvudmän ansvarar för skolbibliotek i enlighet med bestämmelserna i 2 kap. skollagen.

Utskottet konstaterar att det inte finns någon tydlig definition av ett skolbibliotek. I de ovan nämnda förarbetena till skollagen anförde regeringen att man med skolbibliotek vanligtvis avser en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande. Regeringen ansåg också att skolbibliotekens roll för att stimulera elevernas intresse för läsning och litteratur samt för att tillgodose deras behov av material för utbildningen är så viktig att det är motiverat med en egen bestämmelse i skollagen.

I förarbetena anförs vidare att tillgången till skolbibliotek måste kunna anordnas på olika sätt beroende på de lokala förhållandena vid varje skola. En liten skola på landsbygden kan ha behov av andra lösningar än en stor skola i en stor stad. Därför måste anordnandet av skolbibliotek kunna se olika ut utifrån varje skolas eller elevernas olika behov och förutsättningar. Detta uttalande kan enligt utskottets uppfattning emellertid inte tas som intäkt för att inte alls anordna ett skolbibliotek. Utskottet påminner också om bestämmelserna om lika tillgång till utbildning och likvärdig utbildning i 1 kap. 8–9 §§ skollagen.

Följande krav ska enligt Skolinspektionen vara uppfyllda för att eleverna ska anses ha tillgång till skolbibliotek:

- Eleverna har tillgång till ett skolbibliotek i den egna skolenhetens lokaler eller på rimligt avstånd från skolan som gör det möjligt att kontinuerligt använda biblioteket som en del av elevernas utbildning för att bidra till att nå målen för denna.
- Biblioteket omfattar böcker, facklitteratur och skönlitteratur, informationsteknik och andra medier.
- Biblioteket är anpassat till elevernas behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.

Skolinspektionen har nyligen beslutat om föreläggande med vite för att få en skola att skyndsamt ge eleverna tillgång till ett skolbibliotek som uppfyller skollagens krav.

I den aktuella propositionen uppställer regeringen nationella mål för litteratur- och läsfrämjande som innebär att alla i Sverige, oavsett bakgrund och med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar, ska ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet. Dessa mål ska vara styrande för de statliga myndigheternas arbete och vägledande för kommunerna. Av propositionen och av Litteraturutredningens betänkande framgår att läsförmågan bland unga minskar oroväckande. Av undersökningarna PISA och PIRLS framgår att läsförmågan har minskat påtagligt hos unga, särskilt de senaste tio åren. Detta understryker enligt utskottet betydelsen av tillgången till skolbibliotek.

Utskottet utgår från att alla skolor har en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande. Utskottet påminner här också om den möjlighet som e-böcker utgör bl.a. för unga pojkars läsning.

Riksdagen har nyligen, i samband med behandlingen av regeringens proposition Ny bibliotekslag (prop. 2012/13:147, bet. 2013/14:KrU2, rskr. 2013/14:26) avslagit motionsyrkanden om krav på utbildade bibliotekarier på skolbiblioteken med hänvisning till att detta är en fråga för skolväsendets huvudmän. Utskottet har ingen annan uppfattning nu. Med hänvisning till de ovan nämnda förarbetena till skollagen om en flexibel organisation av skolbiblioteken anser utskottet att det inte vore rimligt att uppställa formella krav på biblioteksutbildad personal på skolbiblioteken. Utskottet konstaterar att biblioteksutbildning ges vid flera olika lärosäten och kan se olika ut. Lärosäten som ger utbildningar inom biblioteks- och informationsvetenskap är Högskolan i Borås, Lunds universitet, Umeå universitet, Uppsala universitet och Linnéuniversitet. En akademisk examen med biblioteks- och informationsvetenskap som huvudämne kan vara både på kandidat- och mastersnivå, dvs. 3–5 år lång.

Utskottet utgår från att det finns personal som stöd för eleverna på skolbiblioteket. En förutsättning för att skolbiblioteken ska kunna fylla sin funktion är att det finns personal med adekvat kompetens som har möjlighet att stödja elevernas lärande. Hur detta organiseras är dock en fråga för huvudmannen liksom frågan om vad som är en adekvat utbildning för en sådan uppgift.

Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionerna 2013/14:Kr5 (V) yrkande 2, 2013/14:Kr6 (SD) yrkande 3, 2013/14:Kr7 (S) yrkandena 6 och 7 samt 2013/14:Kr8 (MP) yrkande 2.

Läsfrämjande insatser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om läsfrämjande insatser med hänvisning till bl.a. att Statens kulturråd kommer att få i uppdrag att ta initiativ till, samordna och följa upp läsfrämjande insatser av nationellt strategiskt intresse och att ta fram ett handlingsprogram för det läsfrämjande arbetet utanför skolan.

Jämför reservationerna 10 (S), 11 (S), 12 (S, V) och 13 (SD) samt särskilt yttrande (MP).

Propositionen

I dag finns ingen tydligt samlande nationell aktör som kan ta initiativ till, samordna och följa upp läsfrämjande insatser utanför skolan. Nästan allt läsfrämjande arbete bedrivs lokalt. Regeringen bedömer därför, i likhet med Litteraturutredningen, att Statens kulturråds uppdrag och arbete med läsfrämjande bör utökas och förändras så att Statens kulturråd, förutom sin renodlade bidragsgivning, även aktivt kan arbeta med de projekt myndigheten är med och finansierar. Myndigheten bör därför ges i uppdrag att ta initiativ till, samordna och följa upp läsfrämjande insatser av nationellt strategiskt intresse. I uppdraget bör också ingå att ta fram ett nationellt handlingsprogram för läsfrämjande utanför skolan. Detta arbete bör utföras med utgångspunkt i de föreslagna nationella målen för litteratur och läsfrämjande. Regeringen avser att precisera Statens kulturråds uppdrag genom särskilda beslut.

För att möjliggöra en satsning där Statens kulturråd ges ett utvidgat uppdrag att ta initiativ till, samordna och följa upp läsfrämjande insatser av nationellt strategiskt intresse bör ytterligare medel tillföras myndigheten. Regeringen gör därför i budgetpropositionen för 2014 bedömningen att Statens kulturråd bör tillföras 15 miljoner kronor årligen fr.o.m. 2014 för läsfrämjande insatser på nationell nivå (prop. 2013/14:1 utg.omr. 17).

Motionerna

Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) instämmer i kommittémotion 2013/14:Kr7 yrkande 8 i regeringens bedömning om att Statens kulturråd ges uppdraget att ta initiativ till, samordna och följa upp läsfrämjande insatser av nationellt strategiskt intresse. Tyvärr är det enligt motionärerna svårt att förstå exakt vad tillskottet till Statens kulturråds anslag om 15 miljoner kronor årligen för läsfrämjande på nationell nivå i praktiken ska användas till. Motionärernas uppfattning är att det måste vara tydligt att dessa medel huvudsakligen ska användas för läsfrämjande projekt.

I samma motions yrkande 1 anför motionärerna angående läsning och lärande att det behövs stora investeringar i skolan för att förbättra läsförmågan. När läsandet minskar och barns och ungas läsförmåga försämras blir skolans kompensatoriska roll allt viktigare. Motionärerna har föreslagit ett nytt mål för läsning i grundskolan: Alla elever ska kunna läsa och förstå enklare texter senast i årskurs 1. En god läsförmåga är nyckeln till en framgångsrik skolgång. Därför ger fokus på läsning möjlighet att vända kunskapsresultaten i skolan.

I samma motions yrkande 14 föreslås att regeringen tar fram en nationell handlingsplan för läsfrämjande. Handlingsplanen bör samordnas av Kungl. biblioteket i samverkan med Statens kulturråd och i nära dialog med folkbildningens organisationer, bibliotekshuvudmännen, upphovsmännen samt andra organisationer och aktörer som arbetar med litteratur, läsfrämjande och läsning. För att öka utväxlingen på de insatser som görs, bör det tas initiativ för att se hur man ska kunna samla och tillgängliggöra forskningen kring såväl barn som vuxnas läsande.

I samma motions yrkande 10 vill motionärerna lyfta fram alla de viktiga läsfrämjandeprojekt som genomförts och visat sig fungera och som nu saknar finansiering på nationell nivå från Statens kulturråd, t.ex. Vägkrogsbiblioteket, Läs för mig pappa och En bok för alla.

Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) föreslår vidare i samma motions yrkande 2 att Skapande skolas verksamhet ska utvärderas mer djupgående i fråga om vilka effekter satsningen har haft för läsning och läsfrämjande. Särskilt intressant vore det när det gäller vilka effekter Skapande skola har haft i fråga om läsförmåga.

Margareta Larsson (SD) föreslår i motion 2013/14:Kr6 yrkande 2 att det ska fastslås ett lämpligt antal böcker som varje elev i grund- och gymnasieskolan ska läsa och redovisa varje år. Motionären anser att det vore lämpligt att undervisningen i skolan även inkluderar ett läskrav med t.ex. två stycken skönlitterära verk per termin, möjligen tillsammans med en av Skolverket framtagna litteratur- och författarkanon.

I motion 2013/14:Kr249 av Louise Malmström och Hannah Bergstedt (båda S) anføres att det är angeläget att se över hur behovet av läsfrämjande åtgärder kan tillgodoses på fler vis, utanför folkbildningens nuvarande anslag, för att öka barns och vuxnas lärande och inte minst förbättra elevers resultat i skolan.

I motion 2013/14:Kr252 av Hannah Bergstedt (S) framförs att staten även i fortsättningen bör ha ansvar för att ge inte bara människor med diagnos utan även svaga läsare god tillgång till litteratur och information. I motionen framförs att det är av största vikt att se till att även de som saknar diagnoser får det stöd och den hjälp de behöver. Tillgången till lättläst bör utvecklas både inom offentliga myndigheter, kommuner, och landsting.

Helén Pettersson i Umeå och Louise Malmström (båda S) understryker i motion 2013/14:Kr268 vikten av satsningar på läsfrämjande och uppsökande åtgärder för att förbättra läskunnigheten i Sverige. Frågan måste prioriteras politiskt, skriver motionärerna. Att stödet för En bok för alla och Kultur i arbetslivet har tagits bort får konsekvenser, menar motionärerna.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att en av de viktigaste prioriteringarna på kulturområdet syftar till att öka läsandet. Inte minst är det viktigt att främja och öka läslusten och intresset för litteratur hos barn och unga.

Ett flertal läsfrämjande insatser har genomförts de senaste åren. Stöd till läsfrämjande insatser fördelas enligt förordningen (2010:1058) om statsbidrag till utgivning av litteratur, kulturtidskrifter och läsfrämjande insatser. Statens kulturråds stöd till läsfrämjande insatser uppgick 2012 till ca 10 miljoner kronor.

Kulturrådet har vidare bl.a. utsett en läsambassadör som ska verka för att öka ungas läslust och inspirera vuxna att främja ungas läsning genom att driva debatt och delta i det offentliga samtalet. Statens kulturråd ansvarar också för Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne som delas ut varje år. Syftet med priset är att stärka och öka intresset för barn- och ungdomslitteratur. Prissumman är på 5 miljoner kronor.

Det kan nämnas att Sverige har valt att lyfta fram barns och ungas rätt till kultur under sitt ordförandeskap i Nordiska ministerrådet 2013. Nordiska ministerrådet beslutade också under 2012 att inrätta ett nytt litteraturpris för barn och unga. Nordiska ministerrådet har vidare beslutat att påbörja aktiviteter som förstärker priset, bl.a. ökade bidrag till översättningar och nätverksaktiviteter.

Vidare kan nämnas att Sverige i mars 2013 var hedersgäst på den internationella barnboksmässan i Bologna, som är världens största mässa för barn- och ungdomslitteratur.

I maj 2013 fick Statens kulturråd i uppdrag av regeringen att genomföra en läsfrämjandesatsning där idrottsföreningar ska samverka med 11 bibliotek för att göra litteratur mer tillgänglig för idrottande pojkar och flickor. Statens kulturråd ska i dialog med biblioteken ta initiativ till och finansiera olika aktiviteter. Uppdraget ska genomföras i samråd med Riksidrottsförbundet. Totalt avsätts 3 miljoner kronor under 2013 och 2014.

Folkbibliotekens uppgift att ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning tydliggörs i den nya bibliotekslagen som nyligen behandlades av riksdagen (prop. 2012/13:147, bet. 2013/14:KrU2, rskr. 2013/14:26). I detta sammanhang ska också nämnas att det i bibliotekslagen har införts en bestämmelse om att folkbiblioteken särskilt ska främja läsning och tillgång till litteratur. Folkbiblioteken ska vidare verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet. I förarbetena (prop. 2013/14:147) konstaterades att det är betydelsefullt att barn och ungdomar tidigt får möta litteratur under otvungna former och utifrån sina egna intressen. Biblioteken spelar en avgörande roll särskilt för barn och ungdomar som kommer från läsovana familjer. Mot denna bakgrund ansåg regeringen att folkbibliotekens roll för främjande av läsning och tillgång till litteratur tydligt skulle uttryckas i den nya lagen.

I propositionen Bildning och tillgänglighet – radio och tv i allmänhetens tjänst 2014–2019 (prop. 2012/13:164) föreslår regeringen att medelstillelningen till Sveriges Utbildningsradio AB (UR) ska höjas med 50 miljoner kronor för att stärka företagets utbildningsuppdrag. I propositionen framhåller regeringen att UR kan göra viktiga insatser för att öka läsförmågan och intresset för läsning hos svenska barn och ungdomar. Riksdagen har beslutat i enlighet med förslaget (bet. 2013/14:KrU3, rskr. 2013/14:60).

Skapande skola-satsningen inleddes 2008 och omfattar fr.o.m. 2013 förskoleklass och hela grundskolan. Totalt avsätts årligen ca 170 miljoner kronor. Syftet med satsningen är att stärka samverkan mellan skolan och det professionella kulturlivet. Utfallet av återrapporteringarna visar att en stor del av de insatser som genomförs inom Skapande skola rör litteratur, berättande och skrivande. Skapande skola har också inneburit större möjligheter för litterära upphovsmän att verka inom skolan.

När det gäller behovet av tillgång till lättläst litteratur får utskottet hänvisa till att förslaget från Lättlästutredningen (SOU 2013:58) som rör bl.a. Centrum för lättläst för närvarande bereds inom Regeringskansliet.

Utskottet välkomnar regeringens bedömning att Statens kulturråd bör ges i uppdrag att ta initiativ till, samordna och följa upp läsfrämjande insatser av nationellt strategiskt intresse. Utskottet menar att samordning och uppföljning är centralt för att uppfylla de nationella målen för litteratur- och läsfrämjande.

När det gäller yrkandet i motion 2013/14:Kr6 (SD) har utbildningsutskottet anfört att den föreslagna sortens mycket konkreta mål riskerar att begränsa möjligheterna för huvudmän och skolor att själva formulera åtgärder utifrån lokala behov (ytr. 2013/14:UbU2y). Kulturutskottet delar denna bedömning.

Med hänvisning till vad som anförts ovan avstyrker utskottet motionerna 2013/14:Kr6 (SD) yrkande 2, 2013/14:Kr7 (S) yrkandena 1, 2, 8, 10 och 14, 2013/14:Kr249 (S), 2013/14:Kr252 (S) och 2013/14:Kr268 (S).

Litteratur- och läsfrämjande på regional och lokal nivå

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen har inget att invända mot regeringens bedömning att regionala och lokala aktörers arbete inom litteratur- och läsfrämjandeområdet bör stärkas. Litteratur- och läsfrämjande bör fr.o.m. 2015 ingå som ett av de områden som kan tilldelas statligt stöd inom ramen för kultursamverkansmodellen. Riksdagen avslår motionsyrkanden om hur detta ska genomföras.

Jämför reservationerna 14 (S) och 15 (SD).

Propositionen

Regeringen bedömer att läs- och litteraturfrämjande bör vara ett av de områden som kan tilldelas statligt stöd inom ramen för kultursamverkansmodellen. Litteratur- och läsfrämjande bör därför fr.o.m. 2015 ingå bland de verksamheter som kan tilldelas statligt stöd inom ramen för kultursamverkansmodellen.

Att läsfrämjande insatser lyfts fram som ett område inom ramen för kultursamverkansmodellen ger enligt regeringens bedömning ett större strategiskt genomslag regionalt och innebär också att den regionala samordningen mellan skola, folkbibliotek och folkbildning kan förbättras.

Motionerna

I kommittémotion 2013/14 Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 11 anför motionärerna att de inte har något att invända mot att litteratur- och läsfrämjande fr.o.m. 2015 ingår som ett av de områden som kan tilldelas statligt stöd inom ramen för kultursamverkansmodellen. Motionärerna vill dock understryka att det är viktigt att de litterära upphovsmännens organisationer blir involverade i denna process. Motionärerna vill att det ska ses som en prövotid och anser att det ska finnas möjlighet att kontinuerligt utvärdera denna process. Om det visar sig att utfallet inte blir det önskade bör man återgå till den nuvarande ordningen.

Margareta Larsson (SD) begär i motion 2013/14:Kr6 yrkande 4 att de medel som anvisas inom ramen för kultursamverkansmodellen bör öronmärkas och enbart gå till läsfrämjande åtgärder. Motionären menar att för att satsningen ska göra mesta möjliga nytta fordras att varje krona i satsningen verkligen går till läsfrämjande åtgärder.

Utskottets ställningstagande

Kultursamverkansmodellen infördes 2011 som ett nytt sätt att fördela vissa statliga bidrag till regionala och lokala kulturverksamheter. Ett syfte med modellen är att föra besluten närmare medborgarna samt att ge ökat genomslag för regionala prioriteringar och variationer. Huvudsyftet är att modellen i högre grad ska bidra till att uppfylla de nationella kulturpolitiska målen.

Statens kulturråd ansvarar bl.a. för uppföljningen av kultursamverkansmodellen på nationell nivå medan landstingen ansvarar för uppföljningen på regional nivå. Myndigheten för kulturanalys ansvarar för att utvärdera modellens effekter. Den utvärdering som Myndigheten för kulturanalys har gjort (Rapport 2013:2) visar bl.a. att kultursamverkansmodellen har bidragit till att sätta kulturen högre på den politiska agendan runt om i landet.

Utskottet välkomnar att litteratur- och läsfrämjande på regional och lokal nivå fr.o.m. 2015 bör kunna få statligt stöd inom ramen för kultursamverkansmodellen. Det finns inte skäl för riksdagen att besluta om den närmare utformningen för hur detta ska genomföras.

Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionerna 2013/14:Kr6 (SD) yrkande 4 och 2013/14:Kr7 (S) yrkande 11.

Folkbildningens roll

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen har inget att invända mot regeringens bedömning att av det statliga stödet till folkbildningen bör 30 miljoner kronor destinerats för planerad läsfrämjande verksamhet inom folkbildningen. Medlen förmedlas av Folkbildningsrådet i enlighet med förordning (1991:977) om statsbidrag till folkbildningen. Riksdagen avslår motionsyrkanden om det statliga stödet till folkbildningen.

Jämför reservation 16 (S, V).

Propositionen

Av det statliga stödet till folkbildningen bör enligt regeringen 30 miljoner kronor destinerats för planerad läsfrämjande verksamhet inom folkbildningen. Medlen fördelas av Folkbildningsrådet i enlighet med förordningen (1991:977) om statsbidrag till folkbildningen.

Regeringens bedömning är att folkbildningen och det övriga civila samhället har en viktig roll i det läsfrämjande arbetet, inte minst när det gäller vuxna som i dag inte läser. Regeringen konstaterar att folkbildningen och särskilt studieförbunden är en betydelsefull mötesplats för att höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället. Regeringen kommer i den fortsatta beredningen av förslaget att samråda med de berörda aktörerna.

I en tid där klyftorna mellan dem som läser och dem som inte läser ökar och läsförmågan bland unga minskar välkomnar regeringen att folkbildningens aktörer ska kunna vara mer aktiva i att stärka intresset och motivationen för läsning och litteratur i grupper som sällan eller aldrig läser.

Motionen

Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) anser i kommittémotion 2013/14:Kr7 yrkande 12 att regeringen inte bör öronmärka 30 miljoner kronor av folkbildningsanslaget till läsfrämjande åtgärder. Motionärerna anser att en bättre ordning vore om regeringen tog initiativ till samtal och dialog med folkbildningen om ett gemensamt läslyft. Det är med respekt man bör närma sig den fria och frivilliga folkbildningen, inte genom pekpinna och administrativa åtgärder. I motionen framförs vidare att en stor del av den folkbildande verksamheten per definition är läsfrämjande, eftersom folkbildningen stärker den enskildes förmåga att uttrycka sig, att skriva texter, förstå skeenden och påverka.

I samma motions yrkande 13 framförs att det är förvånande att regeringen avser att ge Myndigheten för kulturanalys uppdraget att utvärdera kulturverksamheten inom folkbildningen samtidigt som man inte har några förslag när det gäller utvärdering av hela folkbildningen, t.ex. centrala områden som livslångt lärande och demokrati.

Utskottets ställningstagande

Statligt stöd till folkbildningen fördelas inom ramen för anslaget 14:1 Bidrag till folkbildningen inom utgiftsområde 17. Innevarande år uppgår stödet till ca 3 546 miljoner kronor.

Utskottet anser i likhet med regeringen att folkhögskolor och studieförbund spelar en viktig roll i det läsfrämjande arbetet. Utskottet välkomnar att folkbildningens aktörer ska kunna vara mer aktiva i arbetet för att stärka intresset och motivationen för läsning och litteratur i grupper som sällan eller aldrig läser. Mot bakgrund av att klyftorna mellan dem som läser och dem som inte läser ökar och läsförmågan bland unga minskar finner utskottet denna prioritering angelägen. Enligt utskottets mening kan inte minst studieförbunden i detta avseende vara en fortsatt stark resurs för att öka läsfrämjandet. Utskottet har därför inte något att invända mot att 30 miljoner kronor av det statliga stödet till folkbildningen destinerar för detta ändamål.

Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motion 2013/14:Kr7 (S) yrkandena 12 och 13.

Folkbibliotekens möjligheter att arbeta aktivt med e-böcker

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som gäller biblioteken och e-böcker. Riksdagen har ingenting att invända mot regeringens bedömning att Kungl. biblioteket bör ges i uppdrag att inleda en försöksverksamhet med syfte att göra det möjligt för externa distributörer att tillgängliggöra e-böcker via den nationella katalogen Libris och att säkerställa att upphovsrättsligt fri e-litteratur finns tillgänglig via Libris för förmedling via det allmänna biblioteksväsendet.

Jämför reservationerna 17 (S), 18 (MP) och 19 (SD).

Propositionen

Regeringen konstaterar att det är angeläget att folkbiblioteken i ökad utsträckning kan tillhandahålla elektronisk litteratur och samtidigt kan hantera kostnaderna för detta. Skillnaderna mellan upphovsrättsligt skyddad och fri litteratur måste dock beaktas i högre utsträckning än i dag och insatserna anpassas därefter.

En typ av elektroniskt material som utnyttjas i alltför liten utsträckning vid framför allt folkbiblioteken är litteratur som inte är upphovsrättsligt skyddad. Via frivilligprojekt, kommersiella tjänster och offentliga insatser finns bl.a. äldre litteratur fritt tillgänglig i elektronisk form. Regeringen gör därför bedömningen att Kungl. biblioteket bör ges det särskilda uppdraget att inleda en försöksverksamhet för att möjliggöra för externa distributörer att tillhandahålla och tillgängliggöra e-böcker via den nationella katalogen Libris och säkerställa att upphovsrättsligt fri e-litteratur finns tillgänglig denna väg för förmedling via det allmänna biblioteksväsendet. Kungl. biblioteket bör tillföras 2 miljoner kronor i särskilda medel för uppdraget under 2013.

Vad gäller upphovsrättsligt skyddad litteratur innebär övergången till elektroniska format att biblioteken i större utsträckning behöver träffa avtal om utlåning. Regeringen konstaterar att det är angeläget att biblioteken kan hantera avtal om nyttjande av upphovsrättsligt skyddad litteratur i elektroniska format men att enskilda folkbibliotek i dag saknar sådana resurser.

Regeringen konstaterar vidare att forskningsbiblioteken samverkar kring upphandlingen av licenser för att få bättre villkor vad gäller både pris och användningsvillkor. Vid Kungl. biblioteket finns det nationella konsortiet Bibsam som sluter centrala avtal med Kungl. biblioteket som avtalspart gentemot leverantörerna. Kungl. biblioteket kan vara part i de avtal som sluts för forskningsbibliotekens räkning eftersom dessa är statliga. Samma roll kan Kungl. biblioteket inte ha när det gäller de kommunala folkbiblio-

teken. Regeringen ser därför positivt på möjligheten att Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) träder in som avtalspart gentemot rättighetshavarna.

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 15 understryker motionärerna att de vill se en lösning på problemet med att tillgängliggöra e-böcker på folkbiblioteken till en rimlig kostnad för biblioteken och samtidigt ge en skälig ersättning till upphovsmännen.

Tina Ehn och Agneta Börjesson (båda MP) anför i motion 2013/14:Kr8 yrkande 6 att regeringen måste ta initiativ för en hållbar lösning för e-boken i Sverige. För att skapa en sådan lösning bör regeringen ta ett initiativ till en bred utredning/parlamentarisk beredning runt e-boken och framtiden, inte minst kring frågan om bibliotekens roll.

Margareta Larsson (SD) anför i motion 2013/14:Kr6 yrkande 5 att ersättningen för e-böcker bör vara samma som för de fysiska exemplar som lånas ut av bibliotek. Motionären anser att det är av vikt att folkbiblioteken kan ge så många som möjligt möjligheten att ta del av den tillgängliga litteraturen kostnadsfritt och anför att kostnaderna för distribution och framställning av en e-bok borde vara betydligt lägre än för ett fysiskt exemplar. I första hand anser Sverigedemokraterna att överenskommelser borde kunna slutas mellan parterna, men partiet ställer sig inte heller främmande till en förändring av upphovsrättslagen med åtföljande inskränkning i upphovsrätten.

I motion 2013/14:N441 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 30 framförs att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag som främjar bibliotekens e-boksutlåning.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottet är det från kulturpolitisk utgångspunkt av stor principiell betydelse hur folkbibliotekens nättjänster kommer att utvecklas och hur bibliotekens roll därmed kan komma att förändras. Dessa frågor är viktiga för dagens och framtida läsare, för folkbibliotek i landets samtliga kommuner och för förlag, distributörer och upphovsmannaorganisationer.

Frågan om e-boken är en viktig framtidsfråga. Utskottet har mot den bakgrunden gjort en kartläggning av frågan om e-boken inom ramen för utskottets uppföljnings- och utvärderingsarbete. Detta arbete redovisades den 26 november 2013 i rapporten En bok är en bok är en bok? – en fördjupningsstudie av e-böckerna i dag (2013/14:RFR3). Syftet med arbetet har varit att beskriva och analysera e-boken i Sverige i dag, med några internationella utblickar. Viktiga aktörer och aktuella diskussioner speglas,

liksom utbudet, marknaden och konsumtionen av e-böcker. En fördjupningsstudie har gjorts som har inriktats på tre områden, nämligen läsande, integritetsfrågor och ersättning vid biblioteksutlåning.

Med hänvisning till principen om den kommunala självstyrelsen är det i första hand en uppgift för kommunerna att driva utvecklings- och framtidsfrågor som rör folkbiblioteken. Utskottet konstaterar dock att frågan om möjligheter för folkbiblioteken att arbeta aktivt med e-böcker ligger inom ramen för det samverkans- och utvecklingsansvar för det allmänna biblioteksväsendet som Kungl. biblioteket har sedan 2011 (prop. 2012/13:147, 2013/14:KrU2, rskr. 2013/14:26).

Regeringen har nyligen uppdragit åt Kungl. biblioteket att inleda en försöksverksamhet med syfte att möjliggöra för externa distributörer att tillgängliggöra e-böcker via den nationella katalogen Libris. I uppdraget ingår även att säkerställa att upphovsrättsligt fri e-litteratur finns tillgänglig via Libris för förmedling via det allmänna biblioteksväsendet. Kungl. biblioteket ska redovisa uppdraget till Kulturdepartementet senast den 22 februari 2015. En delredovisning ska lämnas den 1 maj 2014.

Utskottet välkomnar detta initiativ. Utskottet anser att e-boken innebär en ny och viktig möjlighet att förmedla litteratur, information och kunskap till nya generationer. Tillhandahållandet av e-böcker är därför av central betydelse för bibliotekens möjligheter att fullfölja sitt uppdrag. Utskottet vill också erinra om e-bokens betydelse för barns och ungas möjligheter till ett ökat läsande. Utskottet kommer även fortsättningsvis att noga följa frågan.

Därmed avstyrker utskottet motionerna 2013/14:Kr6 (SD) yrkande 5, 2013/14:Kr7 (S) yrkande 15, 2013/14:Kr8 (MP) yrkande 6 och 2013/14:N441 (MP) yrkande 30.

Nationella minoritetsspråk och teckenspråk m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen har ingenting att invända mot regeringens bedömning att de språkvårdande insatserna bör stärkas, främst när det gäller de nationella minoriteterna och personer med annat modersmål än svenska samt det svenska teckenspråket. Riksdagen avslår motionsyrkanden bl.a. om att säkerställa tillgången till ungdomslitteratur på minoritetsspråk respektive teckenspråk och punktskrift samt att se över möjligheten till en långsiktigt hållbar finansiering av European Sign Language Center (ESC).

Jämför reservationerna 20 (V) och 21 (SD).

Propositionen

Regeringen gör bedömningen att de språkvårdande insatserna bör stärkas, främst när det gäller de nationella minoriteterna och personer med annat modersmål än svenska samt det svenska teckenspråket. I budgetpropositionen för 2014 beräknas att Institutet för språk och folkminnen tillförs 3 miljoner kronor för att stärka språkrådsinsatserna fr.o.m. 2014. Regeringen understryker att språklagen (2009:600) är ett viktigt verktyg för att främja språklig mångfald, både inom Sverige och i internationella sammanhang.

Regeringen konstaterar i propositionen att en stor grupp svenskar har svenska som andraspråk och att deras förutsättningar att lära sig, använda och utveckla sitt språk är avgörande för att kunna utveckla en funktionell tvåspråkighet. Detta är också betydelsefullt ur ett integrationspolitiskt perspektiv. Vidare konstateras att behovet av språkvårdande insatser ökar, särskilt för de nationella minoritetsspråken och det svenska teckenspråket samt för svenskar med annat modersmål än svenska.

Regeringen avser också, mot bakgrund av att språklagen infördes 2009, att göra en uppföljning och utvärdering av insatserna på språkområdet och tillämpningen av lagen sedan dess ikraftträdande.

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Kr5 yrkande 5 av Bengt Berg m.fl. (V) anförs att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag som säkerställer tillgången till ungdomslitteratur på minoritetsspråk respektive teckenspråk. I motionen framförs att det saknas bra undervisningsmaterial och bra ungdomslitteratur på minoritetsspråken och att det är ett av skälen till att minoritetsspråken förlorar sin ställning och att färre och färre ungdomar kan utveckla sitt modersmål. För att bevara och utveckla minoritetsspråken behövs därför särskilda insatser.

Marietta de Pourbaix-Lundin (M) anför i motion 2013/14:Kr272 att teckenspråkslexikonet och det arbete som European Sign Language Center (ESC) i Örebro bedriver är av nationellt intresse för Sverige och innebär en unik möjlighet att fortsätta vara en världsledande nation i fråga om teckenspråkets utveckling och tillgänglighet. Motionären anser därför att regeringen bör se över möjligheten till en långsiktigt hållbar finansiering av ESC.

I motion 2013/14:Kr292 av Carin Runeson och Roza Güclü Hedin (båda S) anförs att det är viktigt att punktskriften erkänns som läs- och skriftspråk för de synskadade.

Mattias Karlsson och Per Ramhorn (båda SD) kräver i motion 2013/14:Kr314 ändringar i språklagen så att även punktskrift omfattas.

I motion 2013/14:Kr329 av Mattias Karlsson och Richard Jomshof (båda SD) yrkande 1 begärs en utredning i syfte att omarbета och bygga ut språklagen och i samma motions yrkande 2 att det svenska språket bör betecknas som officiellt huvudspråk i alla sammanhang, inte bara vid internationella kontakter.

Richard Jomshof och Mattias Karlsson (båda SD) begär i motion 2013/14:Kr330 att det tillsätts en utredning med syfte att presentera konkreta förslag på hur den nordiska språkförståelsen ska kunna förbättras.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar inledningsvis att behovet av språkvårdande insatser ökar. Detta gäller inte minst för de nationella minoritetsspråken och det svenska teckenspråket samt för svenskar med annat modersmål än svenska. Att svenskar som har svenska som andraspråk har möjlighet att lära sig, använda och utveckla sitt språk är avgörande för att de ska kunna utveckla en funktionell tvåspråkighet. Detta är inte minst viktigt ur ett integrationspolitiskt perspektiv. Ungdomslitteratur och undervisningsmaterial på minoritetsspråk respektive teckenspråk är således av stor betydelse. Utskottet vill i detta sammanhang påminna om den föreslagna förstärkningen av Institutet för språk och folkminnets anslag med 3 miljoner kronor för att stärka de språkvårdande insatserna när det gäller bl.a. de nationella minoriteterna och personer med annat modersmål än svenska samt det svenska teckenspråket (prop. 2013/14:1 utg.omr. 17).

Den 1 juli 2009 trädde språklagen (2009:600) i kraft. I lagen anges att svenska är huvudspråk i Sverige. Det innebär att svenska är samhällets gemensamma språk, som alla som är bosatta i Sverige ska ha tillgång till och som ska kunna användas inom alla samhällsområden. I lagen anges även att språket i domstolar, förvaltningsmyndigheter och andra organ som fullgör uppgifter i offentlig verksamhet är svenska. Språket i offentlig verksamhet ska vara vårdat, enkelt och begripligt. Språklagen är också ett viktigt verktyg för att främja språklig mångfald, både inom Sverige och i internationella sammanhang.

I lagen anges också att finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska är nationella minoritetsspråk och att det allmänna ska ha ett särskilt ansvar för att skydda och främja dessa språk liksom det svenska teckenspråket. Även rätten att utveckla och använda det egna modersmålet får stöd i lagen.

Lagen innehåller vidare bestämmelser om den enskildes tillgång till språk. Bland annat föreskrivs att var och en som är bosatt i Sverige ska ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda svenska. Vidare ska den som tillhör en nationell minoritet ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda minoritetsspråket. Den som är döv, hörselskadad eller av andra skäl har behov av teckenspråk ska ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda det svenska teckenspråket. Den som har ett annat modersmål än svenska, ett nationellt minoritetsspråk eller teckenspråk ska ges möjlighet att utveckla och använda sitt modersmål.

Svenskan är enligt den antagna språkpolitiken och gällande lagstiftning huvudspråk och det samhällsbärande språket i Sverige. Det allmänna har enligt språklagen ett särskilt ansvar för att svenskan används och utvecklas. Att ytterligare stärka svenskans ställning är enligt utskottets mening inte nödvändigt.

När det gäller nordisk språkförståelse ska nämnas att barn och unga är en prioriterad målgrupp både i Nordiska ministerrådet och i de nordiska länderna. Inom ramen för det nordiska utbildnings- och forskningssamarbetet anordnas under 2013 en konferens om ministerrådets nya organisering på språkområdet fr.o.m. 2014. Här kan också erinras om Nordiska rådets litteraturpris som ges för ett skönlitterärt verk som är skrivet på ett av de nordiska ländernas språk. Nordiska ministerrådet har vidare, som tidigare nämnts, under 2012 instiftat ett nytt litteraturpris för barn och unga.

Vad gäller punktskrift vill utskottet anföra följande. Punktskriften har en central betydelse framför allt för dem som är blinda sedan barndomen, men även för andra gravt synskadade som inte har tillgång till vanlig skrift. Staten har också tagit ett ansvar för punktskriftens utveckling genom det särskilda organ, Punktskriftnämnden, som finns vid Myndigheten för tillgängliga medier (MTM). Regeringen har utfärdat föreskrifter för nämnden i förordningen (2010:769) med instruktion för Myndigheten för tillgängliga medier. Enligt dessa har nämnden till uppgift att främja och utveckla taktill läsning och punktskrift som skriftspråk för synskadade. Vidare ska nämnden särskilt utarbeta riktlinjer för den svenska punktskriften och medverka till internationellt samarbete inom området. På begäran av MTM ska nämnden ge råd och upplysningar till myndigheten i frågor som rör punktskrift och taktill läsning.

Redan det förhållandet att det finns en särskild punktskriftnämnd visar att man från statens sida fäster stor vikt vid punktskriften och dess utveckling. Genom att regeringen utser ordförande, övriga ledamöter och ersättare i Punktskriftnämnden får punktskriftens ställning ytterligare tyngd.

Utskottet behandlade våren 2013 ett motionsyrkande om European Sign Language Centers framtida utveckling. Utskottet avstyrkte yrkandet (bet. 2012/13:KrU7). Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Med hänvisning till vad som ovan har anförts avstyrker utskottet motionerna 2013/14:Kr5 (V) yrkande 5, 2013/14:Kr272 (M), 2013/14:Kr292 (S), 2013/14:Kr314 (SD), 2013/14:Kr329 (SD) yrkandena 1 och 2 samt 2013/14:Kr330 (SD).

Biblioteksersättningens framtida inriktning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner att riksdagens tidigare ställningstagande i frågor om biblioteksersättningens utformning inte längre ska gälla. Inriktningen för den framtida utformningen av biblioteksersättningen ska vara att de litterära upphovsmännen ska ersättas för att deras verk lånas ut vid folk- och skolbibliotek. Biblioteksersättningen ska bidra till att förbättra författarnas ekonomiska villkor.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om förhandlingsordningen, biblioteksersättningen och upphovsmännens villkor samt om att riksdagens tidigare ställningstaganden om biblioteksersättningen ska fortsätta gälla.

Jämför reservationerna 22 (S, MP, V), 23 (SD) och 24 (V).

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagens tidigare ställningstagande i frågor om biblioteksersättningens utformning inte ska gälla längre. Inriktningen för den framtida utformningen av biblioteksersättningen ska vara att de litterära upphovsmännen ska ersättas för att deras verk lånas ut vid folk- och skolbibliotek. Biblioteksersättningen ska bidra till att förbättra författarnas ekonomiska villkor.

Regeringen gör samtidigt bedömningen att den förordning som styr biblioteksersättningen bör ses över. Ersättningen bör lämnas med utgångspunkt i ett fastställt grundbelopp per bokutlån vid folk- och skolbibliotek. Endast nyttjandet av fysiska exemplar av verk bör ligga till grund för biblioteksersättning.

Vidare görs bedömningen att en ny överenskommelse med företrädare för upphovsmän inom ordområdet om fastställandet av grundbeloppets storlek bör slutas som bl.a. tydliggör att beslut ska fattas för längre tidsperioder än i dag.

Bakgrund

Grunderna för biblioteksersättningen har beslutats av riksdagen (prop. 1954:133, SU 105, rskr. 254). Som skäl för införandet av biblioteksersättningen anfördes att biblioteksutlåningen innebär ett samhällligt utnyttjande av författarnas verk och att det därför är rimligt med en gottgörelse. Ytterligare ett skäl som talade för en ersättning var författarnas ekonomiska betingelser, som det ur sociala och kulturpolitiska perspektiv ansågs motiverat att förbättra (prop. 1954:133 s. 38).

Bibliotekersättningen är reglerad i förordningen (1962:652) om Sveriges författarfond. Ersättningen är kulturpolitiskt utformad eftersom endast en viss del av ersättningens fördelning baseras på användningen av de enskilda verken, resten fördelas efter andra bedömningsgrunder såsom behov och litterär kvalitet.

Sedan mitten av 1980-talet föregås fastställandet av bibliotekersättningen av förhandlingar mellan representanter för regeringen och representanter för de litterära upphovsmännen genom Sveriges Författarförbund, Svenska Tecknare och Svenska Fotografers Förbund.

Grunderna för bibliotekersättningen

I den aktuella propositionen föreslås att regeringen framöver bör ges ansvaret att fastställa villkoren för ersättningen i dialog med företrädare för upphovsmän inom ordområdet. Regeringen konstaterar att det har skett stora förändringar på litteraturområdet och bokmarknaden de senaste åren. Digitaliseringen och e-bokens ökade andel av bokmarknaden och boklån är viktiga delar i denna utveckling, som bl.a. kommer att påverka upphovsmännens villkor framöver. Mot den bakgrunden anser regeringen att förordningen om Sveriges författarfond, som reglerar hur bibliotekersättningen fördelas, bör ses över. Liksom på andra områden är det regeringens bedömning att förordningen bör bli mindre detaljstyrande.

Förhandlingsordningen

Enligt den förhandlingsöverenskommelse som nu gäller mellan regeringen å ena sidan och Sveriges författarförbund, Föreningen Svenska tecknare och Svenska Fotografers förbund å den andra åtar sig regeringen som ett led i beredningen av sitt förslag till statsbudget att förhandla med upphovsmanorganisationerna om bibliotekersättningens grundbelopp. Avtalet träffas med det förbehållet att riksdagen ställer de medel regeringen föreslagit till förfogande. Avtalet om grundbeloppet ska vara skriftligt, och om endera parten förklarar förhandlingarna strandade ska medling ske. Vid sådan utser vardera parten en medlare, varefter dessa gemensamt utser en tredje som ordförande. Om medlingen inte leder till avtal ska frågan hänskjutas till ordföranden för avgörande, om parterna enas om detta. Om ingen överenskommelse nås bestämmer regeringen om det förslag till grundbelopp som ska föreläggas riksdagen.

I propositionen motiveras förslaget till ny ordning med att det har skett stora förändringar sedan överenskommelsen om förhandlingar träffades i mitten av 1980-talet. Riksdagen har beslutat om betydligt stramare budgetregler som regeringen har att förhålla sig till, vilket bl.a. innebär att det finns ett utgiftstak. Överenskommelsen träffades vidare när staten tillämpade brutet budgetår, i stället för som i dag när budgetåret följer kalenderåret. Regeringen avser att inleda en dialog med upphovsmännens parter om de föreslagna förändringarna i en ny förhandlingsordning.

Motionerna

Biblioteksersättningen och upphovsmännens villkor

Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) framför i kommittémotion 2013/14:Kr7 yrkande 18 att regeringen bör utarbeta en strategi i syfte att långsiktigt stärka kulturskaparnas villkor. Till kulturskapare räknar motionärerna även upphovsmännen inom litteraturområdet.

Tina Ehn och Agneta Börjesson (båda MP) anför i motion 2013/14:Kr8 yrkande 3 att rättighetshavarnas förhandlingsrätt ska skyddas. I motionen framförs att författarnas ställning behöver stärkas och att förhandlingsrätten därför bör förtydligas. En positiv utveckling för biblioteksersättningen bidrar till att kulturskaparna får bättre arbetsvillkor. Motionärerna vill att regeringen återkommer med tydliga förslag på åtgärder som leder till att författarnas förhandlingsrätt säkras även på lång sikt.

I samma motions yrkande 5 begärs att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om hur upphovsmännens arbetsvillkor kan stärkas. Att författare, lyriker, översättare och andra upphovsmän kan verka under rimliga förhållanden är avgörande för att framtidens litteraturproduktion ska säkras. Motionärerna menar också att det kan ifrågasättas om systemet med pris- och löneomräkning i det här fallet bör användas. Det innebär att litteraturproduktionen tvingas underkasta sig krav på effektivitet och produktivitet på ett sätt som riskerar att få till följd att upphovsmännens möjligheter till rimliga arbetsvillkor försämras. Kulturskapande är väsensskilt från produktion av fysiska ting, och det är därför inte rimligt att författare och lyriker behöver underkasta sig effektivitetskrav av samma art som för näringslivet. Motionärerna anser att en på förhand definierad modell för uppräknings också riskerar att leda till att förhandlingarna i praktiken förlorar sin betydelse.

I motion 2013/14:Kr6 yrkande 8 anför Margareta Larsson (SD) att upphovsrätten för litterära verk bör sänkas i syfte att stimulera det kreativa skapandet och att göra litteraturen mer tillgänglig. I motionen framförs att upphovsrätten är till för att skydda författaren och ge denne möjlighet att kunna leva på sina verk. Rimligen finns det därför ingen anledning, förutom möjligen hänsyn till de efterlevande, att skyddstiden ska vara längre än författarens livslängd, menar motionären. Regeringen bör därför utreda möjligheterna till en minskning av skyddstiden och även lämna förslag på en rimlig skyddstid som står i paritet till författarens skyddsbehov.

Riksdagsbindning

Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) framför i kommittémotion 2013/14: Kr7 yrkande 16 att man motsätter sig förslaget om att upphäva tidigare riksdagsbindningar när det gäller biblioteksersättningen. Motionärerna anser att det är oklart vad detta innebär i sak men anser att det framför allt måste tolkas som en maktförskjutning från riksdagen till regeringen. Detta tolkar motionärerna som att det finns en betydande risk för

en försämring för upphovsmännen och att förhandlingsrätten kring biblioteksersättning inte är säkrad. Socialdemokraterna vill se ett förtydligande om att förhandlingsrätten ligger kvar, att författarnas, översättarnas och andra upphovsmäns situation inte försämras och att förhandlingsrätten behålls. Vad gäller en översyn av förordningen anför motionärerna att det är oerhört väsentligt att detta inte är en smygväg att ändra på tidigare riksdagsbeslut, och de föreslår att översynen görs i nära samråd och dialog med Sveriges Författarförbund, Föreningen Svenska Tecknare, Svenska Fotografers förbund och Sveriges Författarfond.

Tina Ehn och Agneta Börjesson (båda MP) begär i motion 2013/14:Kr8 yrkande 4 att det är allvarligt om riksdagen fråntas möjligheten att fatta beslut om biblioteksersättningen. Biblioteksersättningen är av alldeles för stor betydelse för Sveriges författare och översättare, och därmed för nyproduktionen av svensk litteratur, för att riksdagens inflytande ska minskas. Motionärerna anser därför att riksdagen även fortsättningsvis ska ha det avgörande inflytandet över medelstildelningen till biblioteksersättningen. För detta talar särskilt den oro som uttrycks av rättighetshavarna själva.

Bengt Berg m.fl. (V) anför i kommittémotion 2013/14:Kr5 yrkande 7 att riksdagen bör avslå regeringens förslag om att regeringen, i stället för riksdagen, framöver ska ges ansvar att fastställa villkoren för ersättning i dialog med företrädare för upphovsmän inom ord- och bildområdet. Motionärerna framhåller att det även i fortsättningen bör vara riksdagen – med dess breda demokratiska förankring – som ska vara förhandlingspart gentemot upphovsmännen.

Utskottets ställningstagande

Grunderna för biblioteksersättningen har beslutats av riksdagen (prop. 1954:133, SU 105, rskr. 254). Riksdagens beslut innebar bl.a. att författarna tillerkändes en särskild ersättning för det utnyttjande av deras verk som sker genom biblioteksutlåning.

Det råder en bred enighet kring biblioteksersättningens kulturpolitiska grunder och att den därför inte ska regleras i upphovsrättslagstiftningen. Inom kulturområdet är inga statliga ersättningsordningar reglerade i lag. Utskottet delar därmed denna bedömning.

I propositionen understryks att biblioteksersättningen inte bara är en motiverad ersättning för nyttjandet av upphovsmännens verk, utan även viktig för att främja de kulturpolitiska målen. Regeringens utgångspunkt har länge varit att professionella kulturskapare ska kunna försörja sig på sin konstnärliga eller kulturella yrkesverksamhet. Utskottet delar denna uppfattning.

Biblioteksersättningen är av en sådan principiell vikt att det finns skäl att låta riksdagen besluta om den grundläggande inriktningen av ersättningen, inte minst mot bakgrund av behovet av långsiktighet. Det finns däremot, enligt utskottets mening, ingen anledning för riksdagen att i

detalj reglera ersättningens utformning. Tidigare riksdagsbindningar bör därför upphävas och ersättas av ett ställningstagande med innebörden att grunden för bibliotek ersättningen ska vara att de litterära upphovsmännen ska ersättas för att deras verk lånas ut vid folk- och skolbibliotek. Bibliotek ersättningen ska bidra till att förbättra författarnas ekonomiska villkor. Regeringen bör ha ansvaret att fastställa villkoren för ersättningen i dialog med företrädare för upphovsmän inom ordområdet.

Mot bakgrund av de stora förändringar som skett på litteraturområdet och bokmarknaden de senaste åren, där digitalisering och e-bokens ökade andel av bokmarknaden och boklån spelar en stor roll, anser utskottet att det är nödvändigt att se över förordningen (1962:652) om Sveriges författarfond som reglerar hur bibliotek ersättningen fördelas. Utskottet välkomnar därför regeringens bedömning att förordningen ska ses över. Utskottet delar regeringens bedömning att förordningen bör bli mindre detaljstyrande. Utskottet kan också konstatera att förordningen är i behov av en språklig revidering och modernisering i övrigt. I likhet med regeringen vill utskottet dock betona vikten av att ersättningens karaktär och syften vidhålls. Utskottet anser att arbetet med att ta fram en ny förordning bör ske skyndsamt.

När det gäller förhandlingsordningen vill utskottet understryka värdet av överläggningar mellan parterna, dvs. regeringen och upphovsmannagrupperna. Utskottet utgår från att de föreslagna förändringarna i en ny förhandlingsordning tas fram i dialog med upphovsmännens parter.

Mot bakgrund av vad som ovan har anförts avstyrks motionerna 2013/14:Kr5 (V) yrkande 7, 2013/14:Kr6 (SD) yrkande 8, 2013/14:Kr7 (S) yrkandena 16 och 18 samt 2013/14:Kr8 (MP) yrkandena 3–5.

Bibliotek ersättningen och e-litteratur

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ersättning till upphovsrättsinnehavare för utlåning av e-böcker och andra digitala verk. Utskottet har inget att invända mot regeringens bedömning att det endast är nyttjandet av fysiska exemplar som ska ligga till grund för bibliotek ersättningen.

Jämför reservation 26 (V).

Propositionen

Regeringen gör bedömningen att det endast är fysiska exemplar av böcker som ska ligga till grund för bibliotek ersättningen. Regeringen hänvisar till de upphovsrättsliga förutsättningarna för den fria bibliotek utlåningen som bl.a. har sin grund i det s.k. utyrnings- och utlåningsdirektivet (direktiv 2006/115/EG). Direktivets utgångspunkt är att upphovsmän ska ha ensam-

rätt till utlåning av exemplar av verk. Det finns emellertid möjlighet att i vissa fall göra undantag från detta om upphovsmännen får ersättning när exemplar av deras verk lånas ut. Biblioteksersättningen har därför en tydlig koppling till den utlåning som gäller fysiska exemplar.

När ett bibliotek gör skyddade verk tillgängliga för allmänheten på annat sätt än genom utlåning av fysiska exemplar gäller alltså i regel ensamrätten. Det innebär att biblioteken behöver avtala om det kontinuerliga användandet med rättighetshavarna, oftast förlag, och att upphovsmännen då bör få ersättning för nyttjande denna väg.

Motionerna

Bengt Berg m.fl. (V) anför i kommittémotion 2013/14:Kr5 yrkande 6 att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med ett förslag om ersättning för upphovsrättsinnehavare när det gäller utlåning av e-böcker och andra digitala verk. Motionären delar inte propositionens förslag om att endast nyttjandet av fysiska exemplar av verk bör ligga till grund för biblioteksersättning utan anser att upphovsrättsinnehavarna även ska få ersättning för utlåning av digitala verk. Regeringen bör därför snarast återkomma till riksdagen med ett förslag om ersättning för upphovsrättsinnehavare när det gäller utlåning av e-böcker och andra digitala verk.

I partimotion 2013/14:Kr309 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 4 framför motionärerna att det bör införas digitala bibliotek där man utan kostnad kan ladda ned böcker, film, musik och andra medier, samtidigt som upphovsmännen ska få en skälig ersättning för detta. Denna ersättning bör motsvara ersättningsmodellen för boklån på de vanliga biblioteken. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med ett förslag om att inrätta digitala bibliotek med ett ersättningssystem enligt ovan.

Utskottets ställningstagande

Genom bestämmelsen i 19 § första stycket lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk konsumeras upphovsmännens ensamrätt att sprida sitt verk i och med att överlåtelse skett med upphovsmännens samtycke. Med stöd av bestämmelsen har biblioteken möjlighet att låna ut böcker till allmänheten utan upphovsmännens samtycke.

Av det s.k. uthyrnings- och utlåningsdirektivet (direktiv 2006/115/EG) framgår att upphovsmän ska ha ensamrätt till utlåning av exemplar av verk. Det finns emellertid möjlighet att i vissa fall göra undantag från detta om upphovsmännen får ersättning när exemplar av deras verk lånas ut, vilket görs i bl.a. Sverige. Båda regleringarna gäller fysiska verk. Biblioteksersättningen har därför en tydlig koppling till den utlåning som gäller fysiska exemplar.

Biblioteksersättningen är ett erkännande av vad som internationellt brukar kallas Public Lending Right, dvs. författarnas rätt att få ersättning för nyttjandet av deras verk. E-böcker är inte att anse som ett verk, utan betraktas som en tjänst och omfattas inte av det upphovsrättsliga skyddet för böcker, såsom ett exemplar av ett verk, eller av biblioteksersättningen,

När ett bibliotek gör skyddade verk tillgängliga för allmänheten på annat sätt än genom utlåning av fysiska exemplar gäller alltså i regel upphovsmännens ensamrätt. Det innebär att biblioteken behöver avtala om det kontinuerliga användandet med rättighetshavarna, oftast förlag, och att upphovsmännen då bör få ersättning för nyttjande denna väg.

Av det ovan sagda framgår att biblioteken behöver avtala om det kontinuerliga användandet med rättighetshavarna, dvs. oftast förlagen. Utskottet utgår från att den snabba digitala utvecklingen och den ökande andelen e-bokslån kommer att påverka upphovsmännens villkor framöver och kommer därför att följa frågan. Utskottet har dock i dagsläget inget att invända mot regeringens bedömning att endast nyttjandet av fysiska exemplar ska ligga till grund för biblioteksersättningen.

Därmed avstyrks motionerna 2013/14:Kr5 (V) yrkande 6 och 2013/14:Kr309 (V) yrkande 4.

Ersättning till inläsare av ljudböcker

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om biblioteksersättning för inläsare av ljudböcker.

Jämför reservation 27 (S).

Propositionen

I propositionen konstateras att det sedan slutet av 1990-talet utöver biblioteksersättningen till författare, översättare m.fl. även utgår en ersättning till kompositörer och musiker för utlåning av musikfonogram på bibliotek (fonogramersättning). I budgetpropositionen för 2009 (prop. 2008/09:1 utg.omr. 17) angav regeringen att det fanns skäl att pröva förutsättningarna för en ersättningsordning för utövande konstnärer som medverkar som inläsare av litterära ljudböcker.

Som framgår av redogörelsen ovan har regeringen gjort bedömningen att nyttjande av litterära verk i elektronisk form inte ska ligga till grund för biblioteksersättning. Mot bakgrund av den tekniska utvecklingen väljer regeringen att avvakta med att eventuellt införa en ersättningsordning för inläsare av ljudböcker. Regeringen kommer att följa den tekniska utvecklingen noga.

Motionen

Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) framför i kommittémotion 2013/14:Kr7 yrkande 17 att regeringen bör se över frågan om biblioteksersättning till inläsare av ljudböcker.

Utskottets ställningstagande

Företrädare för Teaterförbundet har under beredningen av ärendet informerat utskottet i frågan om ersättning till inläsare av ljudböcker.

Utskottet anser att det finns goda skäl att pröva förutsättningarna för en ersättningsordning för utövande konstnärer som medverkar som inläsare av litterära ljudböcker. I budgetpropositionen för 2009 (prop. 2008/09:1 utg.omr. 17) angav också regeringen att det finns skäl för detta.

Regeringen har dock i den aktuella propositionen gjort bedömningen att nyttjande av litterära verk i elektronisk form inte ska ligga till grund för biblioteksersättning bl.a. med hänvisning till att e-boken, dvs. digitala filer som framställs för varje "lån", just på ljudbokens område kommer att bli särskilt dominerande. Mot denna bakgrund väljer regeringen att avvakta med att eventuellt införa en ersättningsordning för inläsare av ljudböcker. Utskottet anser att det i dagsläget inte finns skäl för ett tillkännagivande från riksdagens sida men kommer att noga följa denna fråga.

Därmed avstyrks motion 2013/14:Kr7 (S) yrkande 17.

Stöd till litteratur

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om litteraturstödet fördelning mellan kvinnor och män.

Jämför reservation 28 (S, MP).

Propositionen

Regeringen gör bedömningen att det statliga litteraturstödet har stor betydelse för att främja utgivning och spridning av kvalitetslitteratur. De nuvarande grunderna för fördelning av litteraturstödet bör vara oförändrade.

Regeringen bedömer att det stöd till digitalisering av förlagens äldre titlar, s.k. backlist, som införts under 2012 och 2013 bör fortsätta. De tidsbegränsade medel som avsatts för detta stöd bör också under 2014 användas för ändamålet.

Motionen

I kommittémotion 2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 20 framförs att motionärerna delar regeringens uppfattning om att de nuvarande grunderna för fördelning av litteraturstödet huvudsakligen bör vara oförändrade. På en punkt önskar motionärerna dock se förändringar i fråga om vem som får litteraturstöd, och det rör jämställdheten mellan män och kvinnor. Motionärerna föreslår att större insatser bör göras för att stödet ska fördelas mer jämställt mellan män och kvinnor.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att regeringen tidigare gjort bedömningen att detaljstyrningen av litteraturstödet bör minska (prop. 2009/10:3 s. 58 f.) De detaljerade bidragsförordningar som tidigare fanns på litteratur- och kulturtidskriftsområdet har ersatts av en generell förordning som gäller stöd till litteratur och kulturtidskrifter. I likhet med regeringen förutsätter utskottet att Statens kulturråd står för en väl avvägd bidragsfördelning inom de ramar som regeringen fastställt. Utskottet vill peka på att Statens kulturråd enligt förordningen (2012:515) med instruktion för Statens kulturråd bl.a. ska integrera ett jämställdhetsperspektiv i verksamheten och utgår från att detta även omfattar bidragsgivningen.

Därmed avstyrks motionen 2013/14:Kr7 (S) yrkande 20.

Stöd till evenemang i bokhandeln

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att avskaffa stödet till evenemang i bokhandeln.

Jämför reservation 29 (SD).

Propositionen

Regeringen gör bedömningen att det stöd till evenemang i bokhandeln som införts under 2012 och 2013 bör fortsätta. De tidsbegränsade medel som avsatts för detta stöd bör också under 2014 användas för en sådan insats.

I propositionen framhålls att det för att främja läsandet finns ett stort värde i att ett brett urval av böcker är synliga i offentliga rum där människor ofta vistas. Biblioteken har en viktig roll i detta avseende, men bokhandeln är också för många en naturlig plats att möta litteraturen, och det finns därför skäl att värna den fysiska bokhandeln. Många bokhandlar fungerar även som arrangörer av evenemang kring litteratur och läsning. Det berörda stödet inriktar sig just mot att stödja bokhandeln som mötesplats och arrangör av evenemang kring litteratur och läsning.

Motionen

Margareta Larsson (SD) anför i motion 2013/14:Kr6 yrkande 6 att stöd till evenemang i bokhandeln helt bör avskaffas. Motionären menar att skattepengar inte bör användas till att sponsra privata bokhandlare och deras arrangemang. Vill man sätta en tydlig koppling mellan det fysiska rummet och läsandet är folkbiblioteken en naturligare mottagare av riktat stöd. Därför bör de tidsbegränsade medlen som aviserats för evenemang i bokhandeln inte förlängas efter 2014.

Utskottets ställningstagande

Regeringen uppdrog 2011 åt Statens kulturråd att genomföra en särskild satsning på litteratur och läsfrämjande utifrån förslag från Litteraturutredningen (Ku2011/1665). För uppdragets genomförande avsattes totalt 3 miljoner kronor per år 2012–2014 (prop. 2010/2011:1 utg.omr. 17, bet. 2010/11:KrU1, rskr 2010/11:113). Inom ramen för dessa medel fördelades stöd till evenemang i bokhandeln och till förlagens digitalisering av äldre titlar samt för folkbibliotekens och det civila samhällets läsfrämjande och metodutvecklande samarbete.

Enligt utskottet är det värdefullt att i olika miljöer och sammanhang lyfta fram litteratur och läsande. Utskottet välkomnar därför att stödet för evenemang i bokhandeln fortsätter.

Motion 2013/14:Kr6 (SD) yrkande 6 avstyrks därmed.

Stöd till kulturtidskrifter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om stödet till kulturtidskrifter. De nuvarande grunderna för fördelning av kulturtidskriftsstödet bör vara oförändrade.

Jämför reservation 30 (SD).

Propositionen

Det statliga stödet till kulturtidskrifter syftar till att främja en kulturellt värdefull mångfald i utbudet av kulturtidskrifter. Stödet fördelas som produktions- eller utvecklingsstöd och regleras i förordningen (2010:1058) om statsbidrag till litteratur, kulturtidskrifter och läsfrämjande insatser.

Statsbidrag får bl.a. annat ges till den som bedriver utgivningsverksamhet av professionell art i Sverige av kulturtidskrifter, och till den som anordnar evenemang eller bedriver annan verksamhet för att sprida kulturtidskrifter i Sverige.

Regeringen bedömer att kulturtidskriftsstödet är en betydelsefull kulturpolitisk insats för att främja en kulturellt värdefull mångfald i utbudet av kulturtidskrifter. De nuvarande grunderna för fördelning av kulturtidskriftsstödet bör vara oförändrade.

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 21 framförs att motionärerna delar regeringens uppfattning om att de nuvarande grunderna för fördelningen av kulturtidskriftsstödet huvudsakligen bör vara oförändrade. Socialdemokraterna är dock mycket kritiska till att snäva in begreppet ”kulturtidskrift” eftersom man anser att det är viktigt att värna om en bred syn på kulturtidskrifter där det ska kunna föras både kulturella och samhällspolitiska debatter.

Margareta Larsson (SD) anför i motion 2013/14:Kr6 yrkande 7 att det inte är rimligt att staten bidrar med belopp runt 500 000 kronor eller mer till kulturtidskrifter som redan i dag har en bred publik och som får stöd och uppmärksammas även från annat håll. Därför föreslår motionären ett tak på högst 100 000 kronor per tidskrift och år.

Utskottets ställningstagande

Det statliga stödet till kulturtidskrifter syftar till att främja en kulturellt värdefull mångfald i utbudet av kulturtidskrifter. Stöd kan lämnas till bl.a. tidskrifter som vänder sig till en allmän publik med kulturdebatt i vid mening. Under 2012 fördelades ca 21,4 miljoner kronor till detta ändamål. Det är en uppgift för Statens kulturråd som bidragsgivande myndighet att tolka begreppet ”kulturtidskrift”. Det finns inte skäl att i detalj reglera vad som innefattas i begreppet. Motion 2013/14:Kr7 (S) yrkande 21 avstyrks därmed. Det finns heller inte skäl att göra den ändring i stödordningen som föreslås i motion 2013/14:Kr6 (SD) yrkande 7.

Bokmarknadens utveckling m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avstyrker motionsyrkanden om bokmarknadens utveckling och lagerhållning av böcker.

Jämför reservation 31 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 19 tas frågan upp om att man inom bokmarknaden kan se en utveckling mot allt färre och större aktörer. De stora förlagskoncernerna

har ägarintressen i de största bokhandelskedjorna, nätbokhandlarna och alla stora bokklubbar samt driver försäljning i varuhus och dagligvaruhandel. Motionärerna frågar sig på vilket sätt detta påverkar mångfalden i fråga om utgivna böcker, förlag, distribution och detaljhandel och anser att t.ex. konkurrenslagstiftningen kan behöva ses över för att frågan ska prövas på allvar.

Jan Lindholm (MP) anför i motion 2013/14:Kr201 att det både är ett demokratiproblem och ett kultur- och kunskapsproblem att svenska förlag inte har krav på sig att lagerhålla böcker, vilket regelverk i många andra länder kräver. Regeringen bör därför utreda möjligheten till en lagstiftning om lagerhållning av nyproducerade böcker, anser motionären.

Utskottets ställningstagande

När det gäller bokmarknadens utveckling noterar utskottet att Litteraturutredningen har anfört att förlagsledet på bokmarknaden utmärks av polarisering mellan ett fåtal stora koncerner och en stor mängd små aktörer och att denna tendens förefaller ha stärkts under senare år (SOU 2012:65 s. 387 f.). Enligt utredningens bedömning skulle en fortsatt sådan utveckling vara allvarlig ur kulturpolitisk synvinkel, bl.a. eftersom det rör sig om mångfalden i det litteraturutbud som konsumenterna möter. Regeringen bör därför enligt utredningen noga följa frågan.

Utskottet utgår från att regeringen följer frågan och finner inte skäl till något tillkännagivande från riksdagens sida. Motion 2013/14:Kr7 (S) yrkande 19 avstyrks därför.

Utskottet har behandlat frågan om lagerhållning av böcker tidigare, senast i betänkande 2012/13:KrU7. Utskottet avstyrkte motionen med hänvisning till att det är en fråga för bokmarknadens aktörer. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag. Därmed avstyrks motion 2013/14:Kr201(MP).

Främjande av svensk litteratur utomlands m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen har inget att invända mot regeringens bedömning att Statens kulturråds insatser för att främja svensk litteratur i utlandet bör vidareutvecklas. Riksdagen avslår motionsyrkanden om finansieringen av främjandet av svensk litteratur utomlands och om stöd till översättning av utländsk litteratur till svenska.

Jämför reservation 32 (S, MP, V).

Propositionen

Regeringen gör bedömningen att Statens kulturråds insatser för att främja svensk litteratur i utlandet bör vidareutvecklas, särskilt när det gäller insatser för översättare av svensk litteratur. De tidsbegränsade medel som regeringen anslagit för litteraturändamål bör under 2014 användas för att främja svensk litteratur i utlandet.

Statens kulturråd har i uppdrag att främja en ökad internationalisering inom hela kulturområdet. På det internationella litteraturområdet ansvarar Statens kulturråd sedan 2008 för att fördela statsbidrag för översättning av svensk litteratur och dramatik samt för litterära evenemang i utlandet. Bidragsgivningen regleras i förordningen (2007:1435) om statsbidrag till internationellt utbyte och samarbete på litteraturområdet. Ändamålet med stödet är att främja internationell spridning av svensk litteratur och svensk dramatik av hög kvalitet samt att främja internationella utbyten på dessa områden.

År 2012 beviljade Statens kulturråd cirka 3 miljoner kronor i översättningsstöd till 143 litterära verk för utgivning i 35 länder.

Regeringen gör bedömningen att Statens kulturråds insatser för att främja svensk litteratur i utlandet bör vidareutvecklas, särskilt när det gäller insatser för översättare av svensk litteratur. Regeringen bedömer att medel som regeringen tillfälligtvis har anslagit för litteratur bör användas för dessa satsningar under 2014. Detta innebär att de medel som tidigare avsatts för folkbibliotekens och det civila samhällets läsfrämjande och metodutvecklande samarbete bör upphöra.

Motionen

Bengt Berg m.fl. (V) begär i kommittémotion 2013/14:Kr5 yrkande 8 att riksdagen avslår regeringens förslag att de tidsbegränsade medel som tidigare avsatts för folkbibliotekens och det civila samhällets läsfrämjande och metodutvecklande samarbete ska upphöra. Motionärerna tillstyrker propositionens förslag om att Statens kulturråds insatser för att främja svensk litteratur utomlands ska vidareutvecklas, särskilt när det gäller insatser för översättare av svensk litteratur. Motionärerna är dock kritiska till hur förslaget ska finansieras och anför att det i en proposition som syftar till att stärka de läsfrämjande insatserna i samhället förefaller kontraproduktivt att föreslå åtgärder för att öka läsandet samtidigt som medel för att finansiera sådana åtgärder omfördelas till andra ändamål.

I samma motions yrkande 9 anføres att det i propositionen saknas förslag på hur stödet till översättarverksamhet av utländsk litteratur i Sverige kan förstärkas. Motionärerna anser att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på hur detta stöd kan förstärkas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning att Statens kulturråds arbete för att främja svensk litteratur i utlandet är betydelsefullt och välkomnar att insatserna ska vidareutvecklas. Det är inte en uppgift för riksdagen att besluta om den närmare fördelningen av medel inom ett anslag. Det finns enligt utskottets bedömning inte heller skäl för ett tillkännagivande till regeringen om stöd till översättning av utländsk litteratur i Sverige.

Motion 2013/14:Kr5 (V) yrkandena 8 och 9 avstyrks därmed.

Stöd till internationellt litteraturutbyte

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. åtgärder för att främja det internationella kulturutbytet med hänvisning bl.a. till att regeringen avser att ge Konstnärsnämnden i uppdrag att i samråd med Sveriges författarfond och Statens kulturråd föreslå hur ett internationellt utbytesprogram inom litteraturområdet kan utformas.

Jämför reservation 33 (S, MP, V).

Propositionen

Konstnärsnämnden bör ges i uppdrag att, i samråd med Sveriges författarfond och Statens kulturråd, föreslå hur ett internationellt utbytesprogram inom litteraturområdet kan utformas. I budgetpropositionen för 2014 beräknar regeringen att Konstnärsnämnden tillförs 1 miljon kronor för uppdraget under 2014.

Regeringen gör bedömningen att ansvarsfördelningen mellan Statens kulturråd och Sveriges författarfond när det gäller stöd till internationellt litteraturutbyte bör förtydligas. Statens kulturråd bör ges möjlighet att bevilja bidrag till översättare av svensk litteratur och dramatik för deltagande i internationellt utbyte.

I propositionen behandlas vidare frågan om att främja svenskundervisning i utlandet. Regeringen gör bedömningen att Svenska institutet bör ges i uppdrag att analysera utvecklingen för universitetsinstitutioner med svenskundervisning utomlands och föreslå insatser som kan motverka nedläggning eller kapacitetsbrist i prioriterade länder och språkområden. Bland annat bör Svenska institutet föreslå hur myndigheten tydligare ska prioritera strategiskt utvalda institutioner, som kan utvecklas till centrum för översättning och litteratur inom sina respektive språk- och kulturområden. I uppdraget bör även ingå att peka på behovet av nya kompetenscentrum.

Svenska institutet bör även ges i uppdrag att analysera hur svenskstuderande med översättar- eller litteraturinriktning skulle kunna prioriteras inom Svenska institutets stipendieprogram för studier i Sverige och vilka effekter detta skulle kunna medföra. Analysen ska gälla stipendier som finansieras inom utgiftsområde 5 Internationell samverkan.

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 22 framförs att Svenska institutet bör inleda ett samarbete med Statens kulturråd för att bjuda in översättare av utländsk litteratur till dialog.

Bengt Berg m.fl. (V) anför i kommittémotion 2013/14:Kr5 yrkande 10 att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på mer omfattande åtgärder för att stödja och förstärka det internationella kulturutbytet utomlands och i Sverige.

Utskottets ställningstagande

Internationellt och interkulturellt utbyte och internationell och interkulturell samverkan är prioriterade uppgifter inom kulturpolitiken. Samarbeten och kontakter mellan kulturskapare i olika länder är grundläggande för kulturlivets utveckling och förnyelse. Det finns i dag inte något strukturerat program för internationellt utbyte på litteraturområdet i Sverige. Utskottet välkomnar därför att regeringen avser att ge Konstnärsnämnden i uppdrag att i samråd med Sveriges författarfond och Statens kulturråd föreslå hur ett sådant program ska utformas. Konstnärsnämnden har, som regeringen också påpekar, tidigare erfarenhet av internationella utbytesprogram och besitter kunskap om hur strukturer kan byggas upp som sätter konstnärerna i fokus. Utskottet delar regeringens bedömning att verksamheten i ett utbytesprogram bör vara öppen för författare, översättare och kulturjournalister i hela världen. Det finns enligt utskottet inte skäl att föregripa arbetet med att ta fram ett internationellt utbytesprogram på området, och motionerna 2013/14:Kr5 (V) yrkande 10 och 2013/14:Kr7 (S) yrkande 22 avstyrks därför.

Litteraturens roll inom Sveriges internationella bistånd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen har ingenting att invända mot regeringens bedömning att litteraturens roll inom Sveriges internationella bistånd bör stärkas. Ett motionsyrkande om kulturbiståndet avslås.

Jämför reservation 34 (S, MP, V).

Propositionen

Regeringen bedömer att litteraturens roll inom Sveriges internationella bistånd bör stärkas.

Motionen

Bengt Berg m.fl. (V) anför i kommittémotion 2013/14:Kr5 yrkande 11 att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på hur kulturbiståndet ska förstärkas inom Sveriges internationella biståndssagenda. Motionärerna välkomnar regeringens ståndpunkt att litteraturens roll inom Sveriges internationella bistånd bör stärkas, men efterlyser konkreta åtgärder för att detta ska uppnås.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att regeringen i budgetpropositionerna för 2012 och 2013 har betonat kulturens betydelse för demokratisk utveckling och mänskliga rättigheter och därmed fattigdomsbekämpning i bred bemärkelse. Litteraturen och det fria ordet är ett verkningsfullt medel i demokratiarbetet och yttrandefrihet är en förutsättning för ett öppet samhälle. I budgetpropositionen för 2014 (prop. 2013/14:1 utg.omr. 17 och utg.omr. 7) aviserar regeringen att den avser att fortsätta arbetet med att få till stånd och konkretisera synergier mellan biståndspolitiken och kulturpolitiken. Utskottet välkomnar regeringen bedömning att litteraturens roll inom Sveriges internationella bistånd bör stärkas och gör bedömningen att ett sådant arbete också sker. Utskottet menar därför att motion 2013/14:Kr5 (V) yrkande 11 är tillgodosedd i detta avseende, varför den avstyrks.

Bokmoms

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om sänkning av bokmomsen.
Jämför reservation 35 (MP, V).

Motionen

Bengt Berg m.fl. (V) begär i kommittémotion 2013/14:Kr5 yrkande 4 att regeringen återkommer till riksdagen med ett förslag om att momsen för e-böcker sänks till samma nivå som för pappersboken, dvs. 6 procent. Motionärerna förutsätter att regeringen inom ramen för arbetet med EU:s nya momsdirektiv driver frågan om sänkt moms på e-böcker.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar när det gäller mervärdesskatt på e-böcker att svenska moms nivåer är bundna av EU-reglerna i det s.k. momsdirektivet. Momsen är i dag 6 procent för tryckta böcker och 25 procent för elektroniska utgåvor. Frågan om moms på e-böcker har behandlats av riksdagen vid ett flertal tillfällen. I betänkande 2012/13:SkU18 Mervärdesskatt behandlade skatteutskottet motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2012. Där anfördes bl.a. följande:

Skattesatsen på e-böcker och digitala publikationer jämförd med andra medier tas upp i flera motioner. Finansminister Borg har besvarat liknande frågor vid flera tillfällen, se t.ex. frågorna 2012/13:98 och 179. I ett svar på en skriftlig fråga om moms på e-böcker skriver finansministern följande.

Den svenska mervärdesskatten bygger på momsdirektivet och det reglerar möjligheterna att införa reducerade skattesatser, så kallad lågmoms. Sedan sommaren 2009 ger direktivet möjlighet att införa lågmoms på tillhandahållande av böcker på alla typer av fysiska bärare, det vill säga även ljudböcker på cd-skiva. Ändringen föregicks av ett aktivt arbete av den svenska regeringen. Möjligheten till lågmoms omfattar dock inte elektroniskt levererade (nedladdade) böcker, det vill säga de som saknar fysiska bärare. Det är korrekt att Frankrike och Luxemburg infört lågmoms på elektroniska böcker sedan den 1 januari 2012. De har dock av Europeiska kommissionen uppmanats att ändra sin lagstiftning och rättsliga åtgärder har inletts av kommissionen. I strategin för det framtida mervärdesskatteuttaget, som kommissionen lade fram förra året, lanserades en djupgående reform av EU:s system för mervärdesskatt. Som ett led i detta har kommissionen den 8 oktober 2012 beslutat att påbörja ett offentligt samråd i syfte att granska reducerade skattesatser för ett mer effektivt skattesystem. Samrådet sker genom att kommissionen på sin hemsida bjuder in medborgare, företag och andra intressenter att uttala sig. Kommissionen uppger att den avser att lägga fram förslag om mervärdesskattesatser under 2013.

Det är angeläget att liknade produkter behandlas lika. Jag kommer därför att följa det pågående arbetet inom EU noggrant och konstruktivt.

Utskottet vill lyfta fram det faktum att kommissionen håller på med en omfattande översyn av de nuvarande mervärdesskattesatsernas struktur och att ett förslag kan förväntas före utgången av 2013.

Utskottet vill också återigen framhålla sin tidigare framförda enhärliga syn att det inom yttrandefrihetsområdet är särskilt viktigt att samma mervärdesskattesats kan tillämpas på produkter som finns i både traditionella sammanhang och en digital miljö. Det är innehållet som ska vara avgörande och inte publiceringsformatet eller distributionsformen. Ett sådant synsätt ligger också i linje med den digitala agendan för Europa. Skattesatsen på e-böcker och digitala publikationer bör anpassas till vad som gäller för övriga publiceringsformat.

Utskottet ser mot bakgrund av det ovanstående i år inte någon anledning att rikta något tillkännagivande till regeringen om någon ytterligare förändring av mervärdesskattestrukturen.

Den digitala utvecklingen går i dag mycket fort. Flera förslag och insatser från regeringen på kulturområdet syftar till ökad teknikneutralitet. Det är mot denna bakgrund angeläget att mervärdesskattesatserna följer teknikutvecklingen och utvecklingen i övrigt i samhället. Kulturutskottet konstate-

rar att det pågår ett arbete inom EU-kommissionen och ett aktivt arbete av den svenska regeringen i frågan. Utskottet konstaterar vidare att skatteutskottet liksom kulturutskottet noga följer frågan.

Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motion 2013/14:Kr5 yrkande 4.

Nationell biblioteksstrategi och nationell biblioteksplan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en nationell biblioteksstrategi och en nationell biblioteksplan.

Jämför reservation 36 (S, MP, V).

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 5 anförs att Kungl. biblioteket har ett viktigt regeringsuppdrag att vara den myndighet som ansvarar för nationell överblick och att främja samverkan mellan och utveckling av biblioteken i Sverige. Men uppdraget är inte tillräckligt för att möta de utmaningar som finns i dag. Motionärerna föreslår att regeringen ger Kungl. biblioteket i samarbete med Statens kulturråd i uppdrag att utarbeta en nationell biblioteksstrategi och en nationell biblioteksplan. Kungl. biblioteket bör bli den nationella biblioteksmyndigheten.

I kommittémotion 2013/14:Kr339 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 23 begärs att regeringen ger Kungl. biblioteket i samarbete med Statens kulturråd i uppdrag att utarbeta en nationell biblioteksstrategi och en nationell biblioteksplan.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har nyligen, i samband med behandlingen av proposition 2013/14:KrU4 Ny bibliotekslag, behandlat motionsyrkanden om en nationell biblioteksstrategi och en nationell biblioteksplan. Yrkandena avstyrktes med hänvisning till den föreslagna bestämmelsen i bibliotekslagen om uppföljning och till Kungl. bibliotekets uppdrag att ha en nationell överblick över biblioteksområdet. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (bet. 2013/14:KrU2, rskr. 2013/14:27).

År 2004 infördes ett krav på kommuner och landsting att anta biblioteksplaner för sina biblioteksverksamheter (prop. 2004/05:1 utg.omr. 17, bet. 2004/05:KrU1, rskr. 2004/05:97). Samtidigt infördes ett krav på samverkan mellan bibliotek och bibliotekshuvudmän inom det allmänna biblioteksväsendet.

I enlighet med vad som aviserades i den kulturpolitiska propositionen Tid för kultur (prop. 2009/10:3) har regeringen gett Kungl. biblioteket i uppdrag att ha en nationell överblick över biblioteksområdet. Enligt 5 § förordningen (2008:1421) med instruktion för Kungl. biblioteket ska myndigheten även bl.a. främja samverkan och utveckling inom området samt svara för att tillsammans med länsbiblioteken – det som i den nu föreslagna bibliotekslagen kallas för den regionala biblioteksverksamheten – följa upp utformningen och användningen av biblioteksplaner.

Utbildningsutskottet har yttrat sig till kulturutskottet över bl.a. kommittémotion 2013/14:Kr7 (S) yrkande 4. I yttrandet anförs följande (yttr. 2013/14:UbU2y):

Utbildningsutskottet anser att det i det uppdrag som Kungl. biblioteket redan har finns utrymme att överväga vilka mer strategiskt inriktade dokument som kan främja samverkan och utveckling inom området. Detta har utskottet också tidigare framfört (yttr. 2012/13:UbU4y). Utskottet anser således att Kungl. biblioteket redan enligt sitt nuvarande uppdrag kan bedöma om det finns behov av nationella plandokument.

Kulturutskottet anser att det inom ramen för det uppdrag som Kungl. biblioteket har finns utrymme att överväga vilka mer strategiskt inriktade dokument som kan främja samverkan och utveckling inom området. Myndigheten kan således självständigt bedöma om det finns behov av nationella plandokument och i sådana fall utarbeta sådana.

Det ligger också inom ramen för Kungl. bibliotekets uppdrag att följa utvecklingen på området och uppmärksamma behov av utvärdering och andra insatser.

Utskottet finner inte skäl att nu göra en annan bedömning än vid behandlingen av den nya bibliotekslagen.

Därmed avstyrks motionerna 2013/14:Kr7 (S) yrkande 5 och 2013/14:339 (S) yrkande 23.

Övriga frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motionsyrkanden som rör bibliotek samt motionsyrkanden om statlig tillsyn över tolkförmedlingarna och bättre samordning av språktolkservice.

Jämför reservation 37 (SD).

Motionerna

I motion 2013/14:Kr212 av Christina Oskarsson och Jörgen Hellman (båda S) framförs dels att det demokratiska uppdraget för folkbiblioteken bör stärkas, dels uppfattningen att det i den nya bibliotekslagen bör finnas krav på att kommuner ska upprätta biblioteksplaner liksom krav på att det ska finnas bibliotekarier.

I motion 2013/14:Kr334 av Mattias Karlsson och Per Ramhorn (båda SD) begärs att möjligheten att införa ett nationellt lånekortssystem ska utredas.

I motion 2013/14:Kr290 av Cecilia Dalman Eek (S) yrkande 1 förespråkas bl.a. en statlig tillsyn över tolkförmedlingarna. I samma motions yrkande 2 anförs att regeringen bör verka för en bättre samordning av kvalificerad språktolkservice.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis konstaterar utskottet att det tidigare under mandatperioden har avstyrkt motionsyrkanden som är likadana som eller snarlika dessa yrkanden.

När det gäller frågan om ett nationellt lånekort anförde utskottet i betänkande 2012/13:KrU7 och dessförinnan i betänkande 2011/12:KrU7 att det i och för sig kan se fördelar med ett gemensamt lånekort för alla bibliotek i landet, men att frågan i första hand bör lösas inom ramen för den kommunala kompetensen.

Utskottet konstaterar vidare att frågan om biblioteken och deras uppdrag och uppgifter behandlades av riksdagen med anledning av regeringens förslag till ny bibliotekslag (bet. 2013/14:KrU2). I bibliotekslagen stadgas att bibliotek och bibliotekshuvudmän inom det allmänna biblioteksväsendet ska samverka i syfte att ge alla tillgång till landets samlade biblioteksresurser (14 §).

När det gäller motion 2013/14:Kr212 hänvisar utskottet till 2 § i den nya bibliotekslagen, där det bl.a. anges att bibliotekens uppgift är att verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Vad gäller frågan om språktolk har utskottet tidigare (bet 2012/13:KrU7) anfört följande:

Vad gäller språktolk har Statskontoret på regeringens uppdrag analyserat ansvarsfördelningen och organisationen för att auktorisera språktolkar samt tillgången på språktolkar med formell kompetens (Statskontoret 2012:2).

Statskontoret har inte identifierat några särskilda problem eller tydliga nackdelar med den nuvarande ansvarsfördelningen och organisationen för att auktorisera tolkar, och ser inga skäl att ändra den.

Utskottet ser inte heller nu några skäl för tillkännagivanden i dessa frågor och avstyrker därför motionerna 2013/14:Kr212 (S), 2013/14:Kr334 (SD) och 2013/14:Kr290 (S) yrkandena 1 och 2.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

- 1. Uppföljning och utvärdering av nationella mål, punkt 2 (S)**
av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Kerstin Engle (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Agneta Gille (S) och Håkan Juholt (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 3, bifaller delvis motionerna

2013/14:Kr5 av Bengt Berg m.fl. (V) yrkande 3 och

2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 4 och avslår motion

2013/14:Kr6 av Margareta Larsson (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Vi tror att nationella mål för litteratur- och läsfrämjande kan gagna litteraturrens ställning och bidra till ökat läsande. Men det kräver att någon tar ansvar för att föra ut dessa mål och implementera dem i olika verksamheter, dvs. att det finns en ansvarig myndighet.

Det är viktigt att den ansvariga myndigheten har tät kontakt med länsbiblioteken, följer de olika läsfrämjandesatsningarna och samverkar med offentliga aktörer och folkrörelseaktörer om metodutveckling m.m. Den nationella biblioteksmyndigheten bör få i uppdrag att ta fram en strategi för samverkan mellan offentliga och föreningsdrivna bibliotek, exempelvis arbetsplats- och tvättstugebibliotek. Vi ser gärna en situation där offentliga institutioner stöder de ideella krafterna och att man hittar fungerande samverkansformer när det gäller utbildning, bokinköp och erfarenhetsutbyte. Inte minst viktigt är det att hitta stabila finansieringsformer för lyckade projekt. I en satsning på läsning och litteratur är det viktigt att involvera de svenska folkrörelserna och studieförbunden. Andra aktörer kan vara Sveriges Författarförbund, Svensk biblioteks förening och fackliga organisationer.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr7 (S) yrkande 3, delvis bifalla motionerna 2013/14:Kr5 (V) yrkande 3 och 2013/14:Kr7 (S) yrkande 4 samt avslå motion 2013/14:Kr6 (SD) yrkande 1.

2. Uppföljning och utvärdering av nationella mål, punkt 2 (SD) av Margareta Larsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Kr6 av Margareta Larsson (SD) yrkande 1 och avslår motionerna 2013/14:Kr5 av Bengt Berg m.fl. (V) yrkande 3 och 2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkandena 3 och 4.

Ställningstagande

För att kunna följa upp om målen för litteratur- och läsfrämjande verkligen nås och om de förslag som regeringen lägger fram verkligen får någon effekt, är det av vikt att det finns lätt kvantifierbara och tolkningsbara indikatorer. Sverigedemokraterna anser därför i likhet med Litteraturutredningen att målen bör utvärderas och redovisas 2018 så att man kan se om önskade resultat har uppnåtts och hur arbetet fortskrider. Liksom Litteraturutredningen anser vi även att uppföljningen bör ske via en parlamentarisk grupp i stället för inom befintliga myndigheter. Det finns annars en risk för att reformer som inte får avsedd effekt förlängs alternativt att reformer som gett gott genomslag inte får tillräcklig uppbackning.

Vad jag här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr6 (SD) yrkande 1 och avslå motionerna 2013/14:Kr5 (V) yrkande 3 och 2013/14:Kr7 (S) yrkandena 3 och 4.

3. Uppföljning och utvärdering av nationella mål, punkt 2 (V) av Bengt Berg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:Kr5 av Bengt Berg m.fl. (V) yrkande 3,
bifaller delvis motion

2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkandena 3
och 4 samt

avslår motion

2013/14:Kr6 av Margareta Larsson (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Vänsterpartiet anser att de mål som uppställs i propositionen för litteratur- och läsfrämjande är bra och att det är viktigt att målen har en mer långsiktig karaktär. I likhet med vad regeringen själv anger vore det lämpligt att göra en utvärdering av måluppfyllelsen vid en viss given tidpunkt. Riksdagen bör besluta att en utvärdering av måluppfyllelsen i fråga om de nationella målen för litteratur och läsfrämjande ska göras 2018.

Vad jag här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr5 (V) yrkande 3, delvis bifalla motion 2013/14:Kr7 (S) yrkandena 3 och 4 och avslå motion 2013/14:Kr6 (SD) yrkande 1.

4. Kompetensutveckling för lärare inom läs- och skrivområdet, punkt 3 (MP)

av Tina Ehn (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:Kr8 av Tina Ehn och Agneta Börjesson (båda MP) yrkande 1.

Ställningstagande

Miljöpartiet välkomnar förslaget om en fortbildningsinsats för lärare inom läs- och skrivområdet. Däremot ser vi förslaget som otillräckligt. Litteraturutredningen föreslog mer omfattande insatser. Flera remissinstanser har poängterat att fler behöver omfattas av insatsen. Det gäller t.ex. skolrespektive folkbibliotekarier, så att folkbibliotek och skola kan samarbeta och komplettera varandra i uppdraget läsfrämjande.

Miljöpartiet anser att läsning behövs i alla ämnen och att fortbildningen ska vara öppen för alla lärare i förskolan, grundskolan och gymnasiet. Förskollärare som ges möjlighet att ta del av kompetensutvecklingen kan fungera som de läsombud i förskolan som föreslagits. Utöver lärare har fler yrkesgrupper och professioner behov av kunskaper om läsningens betydelse och läsfrämjande. Med tanke på bibliotekens viktiga funktion bör

även bibliotekarier få ta del av kompetensutvecklingen så att de kan fördjupa sin specialistkompetens inom fältet. Det ökar även möjligheterna för lärare och bibliotekarier att samarbeta och komplettera varandra.

Vad som här har anförts om att fler yrkesgrupper ska ha möjlighet att ta del av fortbildningsinsatser på läs- och skrivområdet ska riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr8 (MP) yrkande 1.

5. Läsombud, punkt 4 (S)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Kerstin Engle (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Agneta Gille (S) och Håkan Juholt (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 9 och avslår motion 2013/14:Kr5 av Bengt Berg m.fl. (V) yrkande 1.

Ställningstagande

Litteratutredningen föreslog att läsombud skulle inrättas, vilket många remissinstanser har yrkat bifall till. Vi vill gärna se en försöksverksamhet med läsombud finansierad av de 15 miljoner kronor som Statens kulturråd erhållit för läsfrämjande insatser.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr7 (S) yrkande 9 och avslå motion 2013/14:Kr5 (V) yrkande 1.

6. Läsombud, punkt 4 (MP, V)

av Tina Ehn (MP) och Bengt Berg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Kr5 av Bengt Berg m.fl. (V) yrkande 1 och avslår motion 2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 9.

Ställningstagande

För barn och ungdomar är språkförståelsen och läsandet mycket viktigt, dels för att främja deras personliga utveckling, dels för att ge dem verktyg för livet som väntar.

Det skrivna ordet har genom ny teknik och internet fått väldigt många att uttrycka sig över nätet. Just därför är det betydelsefullt att stötta dem som inte har tillgång till en egen dator. Här fyller biblioteken och den nationella biblioteksstrategin en viktig funktion för att förverkliga det övergripande demokratiska målet om allas rätt att delta.

Vi vill lägga stor kraft på en satsning för att främja språktillgången och läsförståelsen bland barn, unga och vuxna, för att på så sätt öka den samhälleliga gemenskapen. För att uppnå syftet med en sådan satsning är det viktigt att insatserna sätts in mycket tidigt i barns och ungas liv. Vi delar Litteraturutredningens bedömning att lärarnas kunskaper om litteratur, särskilt barn- och ungdomslitteratur, samt litteraturdidaktiska kunskaper behöver stärkas. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med ett förslag om att inleda en försöksverksamhet med läsombud i förskolorna i enlighet med Litteraturutredningens förslag.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr5 (V) yrkande 1 och avslå motion 2013/14:Kr7 (S) yrkande 9.

7. Skolbibliotekariens roll, punkt 5 (S)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Kerstin Engle (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Agneta Gille (S) och Håkan Juholt (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkandena 6 och 7 samt avslår motionerna 2013/14:Kr5 av Bengt Berg m.fl. (V) yrkande 2, 2013/14:Kr6 av Margareta Larsson (SD) yrkande 3 och 2013/14:Kr8 av Tina Ehn och Agneta Börjesson (båda MP) yrkande 2.

Ställningstagande

Förväntningarna på den nya skollagen i fråga om skolbiblioteken var stora. Kungl. bibliotekets skolbiblioteksstatistik som presenterades i juni 2012 blev därför en stor besvikelse. Kartläggningen visar på en ojämlig och odemokratisk skolbibliotekssituation. Den visar att hälften av Sveriges elever

saknar tillgång till skolbibliotek, vilket de har lagstadgad rätt till. Dessutom visar kartläggningen att endast fyra av tio elever har tillgång till ett skolbibliotek som är bemannat minst 20 timmar i veckan.

Vi anser att alla elever ska ha tillgång till skolbibliotek, och för att höja kvaliteten ska skolans huvudmän sträva efter att skolbiblioteken ska vara bemannade med utbildade bibliotekarier. Det finns nu en lagstiftning, men det finns undersökningar som visar att lagen inte följs, vilket är en oacceptabel situation.

Vi föreslår att Kungl. biblioteket får i uppdrag att ta fram en strategi som ska se till att inga skolhuvudmän bryter mot lagen. När det gäller tillsynen av hur skolorna lever upp till kraven på skolbibliotek är detta Skolinspektionens ansvar. Härvidlag bör Skolinspektionen samverka med Kungl. biblioteket.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr7 (S) yrkandena 6 och 7 och avslå motionerna 2013/14:Kr5 (V) yrkande 2, 2013/14:Kr6 (SD) yrkande 3 samt 2013/14:Kr8 (MP) yrkande 2.

8. Skolbibliotekariens roll, punkt 5 (MP)

av Tina Ehn (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:Kr8 av Tina Ehn och Agneta Börjesson (båda MP) yrkande 2, bifaller delvis motionerna

2013/14:Kr5 av Bengt Berg m.fl. (V) yrkande 2 och

2013/14:Kr6 av Margareta Larsson (SD) yrkande 3 och

avslår motion

2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkandena 6 och 7.

Ställningstagande

I propositionen konstateras att flera utvärderingar pekar på att elever i skolor med skolbibliotek med utbildade bibliotekarier har mellan 10 och 20 procent högre resultat i standardiserade lästest än elever i skolor med sämre biblioteksresurser. Trots det går propositionen inte vidare med Litteraturutredningens förslag.

Miljöpartiet anser att skolbiblioteken är viktiga när det gäller att främja läsandet både i grundskolan och i vuxenutbildningen. Det är i första hand inte samlingen böcker som skolan har tillgång till som är avgörande utan tillgången till en skolbibliotekarie. För att underlätta elevers lärande

behövs personal som är specialiserad på informationshantering, urval och kritisk analys. Därför bör det i skollagen formuleras krav på att alla skolbibliotek också ska ha utbildade bibliotekarier. Genom det blir skolbiblioteken ett forum för eleverna att stärka sin läsning, och de får också möjlighet att med hjälp av bibliotekarien utveckla förmågan att förstå och analysera text, kritiskt granska innehåll och sätta in innehållet i relevanta sammanhang.

Vad som här har anförts om att skolbiblioteken bör ha utbildad personal, bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr8 (MP) yrkande 2, delvis bifalla motionerna 2013/14:Kr5 (V) yrkande 2 och 2013/14:Kr6 (SD) yrkande 3 och avslå motion 2013/14:Kr7 (S) yrkandena 6 och 7.

9. Skolbibliotekariens roll, punkt 5 (V)

av Bengt Berg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Kr5 av Bengt Berg m.fl. (V) yrkande 2, bifaller delvis motionerna 2013/14:Kr6 av Margareta Larsson (SD) yrkande 3 och 2013/14:Kr8 av Tina Ehn och Agneta Börjesson (båda MP) yrkande 2 och avslår motion 2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkandena 6 och 7.

Ställningstagande

En viktig förutsättning för att säkra en god tillgänglighet och en jämbördig kvalitativ ingång till litteratur och läsande för landets unga är att det finns bra skolbibliotek med utbildade bibliotekarier. Vi instämmer därför i Litteratutredningens förslag om att det i skolförordningen (2011:185) och i gymnasieförordningen (2010:2039) ska införas bestämmelser som anger att huvudmännen ska eftersträva att skolbiblioteken ska vara bemannade med bibliotekarier som har kompetens att vara ett stöd till elever och lärare i det läsförmedlande och pedagogiska arbetet. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett lagförslag som innebär att samtliga skolbibliotek ska vara bemannade med utbildade bibliotekarier.

Vad jag här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr5 (V) yrkande 2 och delvis bifalla motionerna 2013/14:Kr6 (SD) yrkande 3 och 2013/14:Kr8 (MP) yrkande 2 samt avslå motion 2013/14:Kr7 (S) yrkandena 6 och 7.

10. Samordning av läsfrämjande insatser av nationellt strategiskt intresse, punkt 6 (S)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Kerstin Engle (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Agneta Gille (S) och Håkan Juholt (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 8.

Ställningstagande

Vi instämmer i regeringens förslag om att Statens kulturråd ska få i uppdrag att ta initiativ till, samordna och följa upp läsfrämjande insatser av nationellt strategiskt intresse.

I budgetpropositionen ökas Statens kulturråds anslag med 15 miljoner kronor årligen för läsfrämjande på nationell nivå. Tyvärr är det svårt att förstå exakt vad dessa medel i praktiken ska användas till. Vår uppfattning är att dessa medel huvudsakligen ska användas för läsfrämjande projekt.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr7 (S) yrkande 8.

11. Nationell handlingsplan för läsfrämjande, punkt 7 (S)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Kerstin Engle (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Agneta Gille (S) och Håkan Juholt (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 14.

Ställningstagande

Vi föreslår att regeringen tar fram en nationell handlingsplan för läsfrämjande. Alla krafter måste samlas för att genomföra ett Läslyft för Sverige. Handlingsplanen ska samordnas av Kungl. biblioteket i samverkan med Statens kulturråd och i nära dialog med folkbildningens organisationer, bibliotekshuvudmännen, upphovsmännen samt andra organisationer och aktörer som arbetar med litteratur, läsfrämjande och läsning. Satsningen ska inbegripa såväl barn som vuxna. För att öka utväxlingen på de insatser som görs, bör det tas initiativ för att se hur man ska kunna samla och tillgängliggöra forskningen om såväl barns som vuxnas läsande.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr7 (S) yrkande 14.

12. Läsfrämjande insatser, punkt 8 (S, V)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Kerstin Engle (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Agneta Gille (S), Håkan Juholt (S) och Bengt Berg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkandena 1 och 10,

2013/14:Kr249 av Louise Malmström och Hannah Bergstedt (båda S),

2013/14:Kr252 av Hannah Bergstedt (S) och

2013/14:Kr268 av Helén Pettersson i Umeå och Louise Malmström (båda S),

bifaller delvis motion

2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 2 och avslår motion

2013/14:Kr6 av Margareta Larsson (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

När läsandet minskar och barns och ungas läsförmåga försämras blir skolans kompensatoriska roll allt viktigare. Vi vill att alla barn i grundskolan ska kunna få hjälp och stöd med sina läxor och att de som lämnar grundskolan eller riskerar att lämna grundskolan utan fullständiga betyg ska gå i sommarskola där de får mer undervisningstid med professionella lärare. Vi har också föreslagit ett nytt mål för läsning i grundskolan: alla elever ska kunna läsa och förstå enklare texter senast i årskurs 1. Eleverna ska få det stöd de behöver för att klara det. En god läsförmåga är nyckeln till en

framgångsrik skolgång. Därför ger fokus på läsning möjlighet att vända kunskapsresultaten i skolan. För att förbättra elevernas läsförmåga krävs stora investeringar i skolan.

Om vi ska kunna förbättra läskunnigheten i Sverige måste satsningar på läsfrämjande och uppsökande åtgärder göras, och frågan måste politiskt prioriteras.

Det är angeläget att se över hur behovet av läsfrämjande åtgärder kan tillgodoses på flera sätt, utanför folkbildningens nuvarande anslag, för att öka barns och vuxnas lärande och inte minst förbättra elevers resultat i skolan.

Det bör också finnas ett statligt ansvar för att ge inte bara människor med diagnos utan även svaga läsare god tillgång till litteratur och information. Tillgången till lättläst både inom offentliga myndigheter, kommuner och landsting måste därför utvecklas liksom tillgången till lättläst skönlitteratur och lättlästa nyheter och andra skrifter.

Det framstår som alltmer angeläget att främja läsning hos såväl barn som vuxna. Vi ser med oro att läsandet minskar. Det råder också stora skillnader i läsvana mellan olika grupper i befolkningen. Läsning leder till ökad förståelse för språket och ger också människor möjlighet att aktivt forma sitt språk. Det är angeläget att se över hur läsfrämjande åtgärder kan öka barns och vuxnas läsande. Vi föreslår därför att de läsfrämjande insatser som Statens kulturråd svarar för ska stärkas och att insatser med dokumenterat goda resultat ska prioriteras. Bibliotekens roll för att främja läsande bör stärkas och det bör göras särskilda insatser för att främja läsandet bland barn och unga.

Vi vill i detta sammanhang lyfta fram alla de viktiga läsfrämjandeprojekt som har genomförts och visat sig fungera och som nu saknar finansiering på nationell nivå: t.ex. Vägkrogsbiblioteket, Läs för mig pappa och En bok för alla. Vi vill även ge En bok för alla ett förnyat och breddat uppdrag.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motionerna 2013/14:Kr7 (S) yrkandena 1 och 10, 2013/14:Kr249 (S), 2013/14:Kr252 (S) och 2013/14:Kr268 (S) delvis bifalla motion 2013/14:Kr7 (S) yrkande 2 samt avslå motion 2013/14:Kr6 (SD) yrkande 2.

13. Läsfrämjande insatser, punkt 8 (SD)

av Margareta Larsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:Kr6 av Margareta Larsson (SD) yrkande 2 och avslår motionerna
2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkandena 1, 2 och 10,
2013/14:Kr249 av Louise Malmström och Hannah Bergstedt (båda S),
2013/14:Kr252 av Hannah Bergstedt (S) och
2013/14:Kr268 av Helén Pettersson i Umeå och Louise Malmström (båda S).

Ställningstagande

Skolan har en viktig roll att fylla när det gäller att nå de nationella målen. Skolan har daglig kontakt med barn och unga och även uppgiften att se till att dessa grupper får fullgoda färdigheter i att ta till sig text och uttrycka sig i skrift. Skolan lägger också grunden för den fortsatta läsningen hos vuxna och äldre. I dagsläget innehåller relevanta kursplaner förvisso lämpliga skrivningar om strategier och mycket om problematiseringen kring texter och deras bakgrund. Undertecknad anser dock att det vore lämpligt, möjligen tillsammans med en av Skolverket framtagen litteratur- och författarkanon, att undervisningen även inkluderar ett läskrav med t.ex. två skönlitterära verk per termin. Bokens innehåll bör givetvis vara anpassat till de olika årskurserna. För detta ändamål borde Skolverket presentera mål om vilken mängd böcker som det är lämpligt att läsa beroende på vilken årskurs eleven hör till. I sammanhanget bör påpekas att Sverigedemokraterna i sin budget har avsatt ytterligare 10 miljoner kronor till Skapande skola. Om dessa medel används till t.ex. författarbesök i skolorna kan detta ge synergieffekter med läskravet.

Vad jag här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr6 (SD) yrkande 2 samt avslå motionerna 2013/14:Kr7 (S) yrkandena 1, 2 och 10, 2013/14:Kr249 (S), 2013/14:Kr252 (S) och 2013/14:Kr268 (S).

14. Litteratur- och läsfrämjande på regional och lokal nivå, punkt 9 (S)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Kerstin Engle (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Agneta Gille (S) och Håkan Juholt (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 11 och avslår motion

2013/14:Kr6 av Margareta Larsson (SD) yrkande 4.

Ställningstagande

Vi har inget att invända mot att pröva att litteratur- och läsfrämjande från 2015 ingår som ett av de områden som kan tilldelas statligt stöd inom ramen för kultursamverkansmodellen. Vi tycker dock det är viktigt att de litterära upphovsmännens organisationer blir involverade i denna process. Vi ser det dock som en prövotid och anser att det ska finnas möjlighet att kontinuerligt utvärdera denna process, och om det visar sig att utfallet inte blir det önskade återgå till nuvarande ordning.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr7 (S) yrkande 11 och avslå motion 2013/14:Kr6 (SD) yrkande 4.

15. Litteratur- och läsfrämjande på regional och lokal nivå, punkt 9 (SD)

av Margareta Larsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Kr6 av Margareta Larsson (SD) yrkande 4 och avslår motion 2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 11.

Ställningstagande

Sverigedemokraterna anser att regeringen agerar kontraproduktivt, då den föreslår att pengar ska sättas av för läsfrämjande insatser inom ramen för kultursamverkansmodellen men samtidigt inte vill öronmärka satsningen. Må så vara att syftet med kultursamverkansmodellen är att tillåta flexibilitet och lokalt ägande, men därmed inte sagt att satsningen för att stärka litteratur- och läsfrämjande på regional och lokal nivå är det. En öronmärkning kan mycket väl strida mot intentionerna med modellen, men är helt i linje med intentionerna med främjandet av läsning och litteratur. För att satsningen ska göra mesta möjliga nytta fordras att varje krona i satsningen verkligen går till läsfrämjande åtgärder. Det är därför angeläget att regeringen, genom fördelingsnyckel eller särskilda anslag, öronmärker pengarna som satsas inom projektet så att de verkligen används till läsfrämjande åtgärder.

Vad jag här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr6 (SD) yrkande 4 och avslå motion 2013/14:Kr7 (S) yrkande 11.

16. Folkbildningens roll, punkt 10 (S, V)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Kerstin Engle (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Agneta Gille (S), Håkan Juholt (S) och Bengt Berg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkandena 12 och 13.

Ställningstagande

Regeringen hyllar i ord folkbildningen men underkänner ändå dess fria och oberoende ställning. Regeringen har tidigare urholkat folkbildningsanslaget genom att ta av anslaget för utvärdering av folkbildningen. Man föreslår nu att 30 miljoner kronor av folkbildningsanslaget ska öronmärkas för läsfrämjande åtgärder. Dessa medel ska fördelas av Folkbildningsrådet i enlighet med förordningen om statsbidrag till folkbildningen. Denna satsning innebär alltså att folkbildningen i särskild ordning ska ansöka om sina egna pengar. Desto mer absurt ter sig detta förslag då folkbildningen redan i dag sammantaget använder betydligt mycket mer än 30 miljoner kronor för läsfrämjande insatser. En stor del av den folkbildande verksamheten är per definition läsfrämjande, folkbildningen stärker den enskildes förmåga att uttrycka sig, att skriva texter, förstå skeenden och påverka. Därför blir detta bara ett slag i luften.

En bättre ordning vore om regeringen tog initiativ till samtal och dialog med folkbildningen om ett gemensamt läslöfte. Det är med respekt man bör närma sig den fria och frivilliga folkbildningen, inte genom pekpinna och administrativa åtgärder. Vi motsätter oss således regeringens förslag att öronmärka 30 miljoner kronor av folkbildningsanslaget.

Det är också förvånande att regeringen avser att ge Myndigheten för kulturanalys uppdraget att utvärdera kulturverksamheten inom folkbildningen samtidigt som man inte har några förslag när det gäller utvärdering av hela folkbildningen, t.ex. centrala områden som livslångt lärande och demokrati.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr7 (S) yrkandena 12 och 13.

17. Folkbibliotekens möjligheter att arbeta aktivt med e-böcker, punkt 11 (S)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Kerstin Engle (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Agneta Gille (S) och Håkan Juholt (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 15 och avslår motionerna

2013/14:Kr6 av Margareta Larsson (SD) yrkande 5,

2013/14:Kr8 av Tina Ehn och Agneta Börjesson (båda MP) yrkande 6 och

2013/14:N441 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 30.

Ställningstagande

Att tillgängliggöra e-böcker via våra folkbibliotek erbjuder en fantastisk möjlighet att bredda och tillgängliggöra läsandet. Detta under förutsättning att frågor som rör upphovsrätt och ersättningar blir lösta.

Det finns tecken som tyder på att möjligheten att låna e-böcker på bibliotek har ökat läsandet. Bland nya e-bokslånare finns många pojkar och män. Systemet är dock kostsamt för folkbiblioteken. Folkbiblioteken ska kunna erbjuda både fysiska böcker och e-böcker, men samtidigt måste den kommersiella e-boksmarknaden få möjlighet att växa. Det finns två perspektiv som det gäller att kunna hantera samtidigt. Vi vill se en lösning på problemet med att tillgängliggöra e-böcker på folkbiblioteken till en rimlig kostnad för biblioteken och samtidigt ge en skälig ersättning till upphovsmännen. Vi instämmer i regeringens förslag att Kungl. biblioteket bör ges i uppdrag att inleda en försöksverksamhet med syfte att möjliggöra för externa distributörer att tillgängliggöra e-böcker via den nationella katalogen. Vi tycker det är ett bra förslag att Sveriges Kommuner och Landsting som bibliotekshuvudmännens samarbetsorganisation träder in som avtalspart gentemot upphovsmännen/rättighetsinnehavarna. Dialog bör föras med organisationer som t.ex. Svensk Biblioteksforening och Sacoförbundet DIK.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr7 (S) yrkande 15 och avslå motionerna 2013/14:Kr6 (SD) yrkande 5, 2013/14:Kr8 (MP) yrkande 6 och 2013/14:N441 (MP) yrkande 30.

18. Folkbibliotekens möjligheter att arbeta aktivt med e-böcker, punkt 11 (MP)

av Tina Ehn (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:Kr8 av Tina Ehn och Agneta Börjesson (båda MP) yrkande 6 och avslår motionerna

2013/14:Kr6 av Margareta Larsson (SD) yrkande 5,

2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 15 och

2013/14:N441 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 30.

Ställningstagande

E-böcker fyller en funktion i litteraturutbudet som ett viktigt komplement till traditionella böcker. Digitaliseringen av samhället skapar otroligt många möjligheter, och inte minst e-böckerna har en potential att öka litteraturens tillgänglighet.

Försäljningen av e-böcker ökar, men så länge varje enskilt lån innebär en kostnad för biblioteken på 20 kronor blir utlåningskostnaderna orimligt höga, vilket hämmar litteraturens spridning och tillgänglighet. Det innebär också en ekonomisk belastning på folkbiblioteken. Detta får den märkliga konsekvensen att ju mer populär litteratur, desto större blir kostnaden för biblioteken.

Den svenska regeringen måste enligt Miljöpartiets mening ta initiativ för en hållbar lösning för e-boken i Sverige. I Norge har staten gått in och utformat ett digitalt biblioteksavtal. Böcker som publicerats mellan 1900 och 2000 i Norge ska läggas ut fritt på ett digitalt bibliotek. Äldre böcker ska kunna laddas hem och upphovsrättsskyddade verk kommer att finnas för läsning på skärmen. Samtliga norska förlag finns med i det digitala biblioteket, som drivs av norska Nasjonalbiblioteket. Sammanlagt beräknas digitaliseringsprojektet kosta 8 miljoner norska kronor. För att skapa en hållbar lösning i Sverige bör regeringen ta ett initiativ till en bred utredning eller parlamentarisk beredning runt e-boken och framtiden, inte minst bibliotekens roll.

Vad jag här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14: Kr8 (MP) yrkande 6 och avslå motionerna 2013/14:Kr6 (SD) yrkande 5, 2013/14:Kr7 (S) yrkande 15 och 2013/14:N441 (MP) yrkande 30.

19. Folkbibliotekens möjligheter att arbeta aktivt med e-böcker, punkt 11 (SD)

av Margareta Larsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:Kr6 av Margareta Larsson (SD) yrkande 5 och avslår motionerna

2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 15,

2013/14:Kr8 av Tina Ehn och Agneta Börjesson (båda MP) yrkande 6 och

2013/14:N441 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 30.

Ställningstagande

Som framgår av Litteraturutredningen och propositionen är utlåningen och försäljningen av e-böcker något som troligen kommer att öka i framtiden. Om man bortser från eventuella frågor om blandade verk som kan vara såväl litterära som audiovisuella, torde det stå klart att e-böcker endast är litterära verk som distribueras i en annan form än vanliga böcker. Till detta kommer att distribution och framställning av en e-bok borde vara betydligt lägre än för ett fysiskt exemplar. Sverigedemokraterna anser att det är av vikt att folkbiblioteken kan ge så många som möjligt möjligheten att kunna ta del av den tillgängliga litteraturen kostnadsfritt. Det som lägger hinder i vägen är en arkaisk skrivning i upphovsrättslagen som på intet sätt är teknikneutral. Regeringen borde sträva efter att biblioteken inte i onödan belastas med extra kostnader enbart för att en bok levereras till en låntagare elektroniskt. Innehållet i den upplevda texten är ändå det samma och kostnaderna för förlaget lägre. I första hand anser Sverigedemokraterna att överenskommelser borde kunna slutas mellan parterna, men Sverigedemokraterna ställer sig inte heller främmande till en förändring av upphovsrättslagen med åtföljande inskränkning i upphovsrätten.

Vad jag här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr6 (SD) yrkande 5 och avslå motionerna 2013/14:Kr7 (S) yrkande 15, 2013/14:Kr8 (MP) yrkande 6 och 2013/14:N441 (MP) yrkande 30.

20. Nationella minoritetsspråk och teckenspråk m.m., punkt 12 (V)

av Bengt Berg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:Kr5 av Bengt Berg m.fl. (V) yrkande 5 och avslår motionerna

2013/14:Kr272 av Marietta de Pourbaix-Lundin (M),

2013/14:Kr292 av Carin Runeson och Roza Güclü Hedin (båda S),

2013/14:Kr314 av Mattias Karlsson och Per Ramhorn (båda SD),

2013/14:Kr329 av Mattias Karlsson och Richard Jomshof (båda SD) yrkandena 1 och 2 samt

2013/14:Kr330 av Richard Jomshof och Mattias Karlsson (båda SD).

Ställningstagande

Vänsterpartiet vill på olika sätt stärka tillgänglighet och delaktighet för alla grupper i samhället. Det gäller såväl för människor med olika språkkulturell bakgrund som för personer med funktionsnedsättning. För att skapa en långsiktig och hållbar minoritetspolitik är språket en avgörande faktor. Den som förlorar sitt modersmål, också om det enbart gäller att läsa eller skriva det, tappar en viktig del av sin identitet som individ och som del av samhället.

Minoritetsspråkens ställning och utveckling är mycket viktig. Såväl lagstiftning som lokala insatser används för att stärka dessa språk. Samtidigt förlorar minoritetsspråken i ställning därför att färre och färre ungdomar kan utveckla kunskaper i sitt modersmål. Ett av skälen till detta kan vara att det saknas bra undervisningsmaterial och bra ungdomslitteratur. Det finns kommuner som därför har gjort vissa insatser för att översätta och utveckla läromedel. Bredvidläsning i form av ungdomslitteratur lyser däremot med sin frånvaro.

För att få ungdomar att utveckla kunskaper i minoritetsspråken är det viktigt att det finns litteratur som är bra och intressant ur ungdomarnas perspektiv. För att bevara och utveckla minoritetsspråken behövs särskilda insatser. Regeringens ökade anslag på 3 miljoner kronor i budgetpropositionen för 2014 är inte tillräckligt. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag som säkerställer tillgången till ungdomslitteratur på minoritetsspråk respektive teckenspråk.

Vad jag här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr5 (V) yrkande 5 och avslå motionerna 2013/14:Kr272 (M), 2013/14:Kr292 (S), 2013/14:Kr314 (SD), 2013/14:Kr329 (SD) yrkandena 1 och 2 samt 2013/14:Kr330 (SD).

21. Nationella minoritetsspråk och teckenspråk m.m., punkt 12 (SD)

av Margareta Larsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2013/14:Kr314 av Mattias Karlsson och Per Ramhorn (båda SD), 2013/14:Kr329 av Mattias Karlsson och Richard Jomshof (båda SD) yrkandena 1 och 2 samt 2013/14:Kr330 av Richard Jomshof och Mattias Karlsson (båda SD) och avslår motionerna 2013/14:Kr5 av Bengt Berg m.fl. (V) yrkande 5, 2013/14:Kr272 av Marietta de Pourbaix-Lundin (M) och 2013/14:Kr292 av Carin Runeson och Roza Güclü Hedin (båda S).

Ställningstagande

Jag finner det anmärkningsvärt att Sveriges riksdag och regering, trots upprepade påpekanden, valt att ignorera det faktum att språklagen inte garanterar synskadades rätt till det svenska språket i form av punktskrift. Som motiv har angivits att punktskrift inte kan anses vara ett eget språk, vilket i sak är korrekt. Det är dock omöjligt att bortse från att skriften är en del av ett språk, och att synskadades rätt till denna del av det svenska språket i dagsläget inte är skyddad i svensk lagstiftning.

Jag föreslår också tillsättning av en utredning i syfte att omarbета och bygga ut språklagen (2009:600). Jag menar att det svenska språket bör betecknas som officiellt huvudspråk i alla sammanhang.

För att försöka komma till rätta med en allt sämre nordisk språkförståelse föreslår jag också att regeringen tillsätter en utredning med syfte att presentera konkreta förslag på hur den nordiska språkförståelsen ska kunna förbättras.

Vad jag här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motionerna 2013/14:Kr314 (SD), 2013/14:Kr329 (SD) yrkandena 1 och 2 och 2013/14:Kr330 (SD) samt avslå motionerna 2013/14:Kr5 (V) yrkande 5, 2013/14:Kr272 (M) och 2013/14:Kr292 (S).

22. Biblioteksersättningen och upphovsmännens villkor, punkt 13 (S, MP, V)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Kerstin Engle (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Tina Ehn (MP), Agneta Gille (S), Håkan Juholt (S) och Bengt Berg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 18 och 2013/14:Kr8 av Tina Ehn och Agneta Börjesson (båda MP) yrkandena 3 och 5 samt

avslår motion

2013/14:Kr6 av Margareta Larsson (SD) yrkande 8.

Ställningstagande

Vad gäller förhandlingsordningen infördes modellen med biblioteksersättning 1955 och har sedan dess varit väl förankrad. Sedan 1985 har nivån på ersättningen fastställts genom förhandlingar enligt ett avtal mellan regeringen och upphovsmännens organisationer. I direktiven till utredningen till Läsandets kultur anförde regeringen att utredaren skulle ”överväga om den förhandlingsordning mellan staten och upphovsmännen som tillämpas för biblioteksersättningen fortfarande är tidsenlig eller om den kan ersättas med ett annat förfarande som ger de berörda grupperna insyn i för dem viktiga processer”. Denna skrivning antyder att regeringen inte prioriterar att rättighetshavarnas förhandlingsrätt säkras. Denna farhåga bekräftas delvis av att regeringen i propositionen inte ger uttryck för någon ambition att säkerställa rättighetshavarnas förhandlingsrätt; det saknas konstruktiva förslag på hur upphovsmännens förhandlingsrätt ska skyddas.

Regeringen avser också att göra en språklig översyn av förordningen. Tyvärr kan det här bli möjlighet till omformuleringar och perspektivförskjutningar som i förstone kan verka harmlösa. Det är oerhört väsentligt att detta inte är en smygväg för att ändra på tidigare riksdagsbeslut. Vi föreslår att översynen görs i nära samråd och dialog med Sveriges Författarförbund, Föreningen Svenska Tecknare, Svenska Fotografers förbund och Sveriges Författarfond. Vi anser också att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag på en reviderad förordning.

Utan författare, fotografer, konstnärer – inga böcker. För att ge dessa rimliga ekonomiska livsvillkor och därmed förutsättningar för nytt skapande i den kulturella näringskedjan vill vi att nivån på biblioteksersättningen höjs.

Att allmänheten har kostnadsfri tillgång till litteratur betyder inte att bokskaparna kan leva på luft och vatten. Vi har sedan länge ett väl fungerande ersättningssystem som i högsta grad har bidragit till att den svenska barn- och vuxenlitteraturen kan hålla en mycket hög nivå. Vi värnar om detta system och anser också att grundbeloppet för ersättningen bör höjas.

Det innebär att riksdagen bör bifalla motionerna 2013/14:Kr7 (S) yrkande 18 och 2013/14:Kr8 (MP) yrkandena 3 och 5 samt avslå motion 2013/14:Kr6 (SD) yrkande 8.

23. Bibliotek ersättningen och upphovsmännens villkor, punkt 13 (SD)

av Margareta Larsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:Kr6 av Margareta Larsson (SD) yrkande 8 och avslår motionerna

2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 18 och 2013/14:Kr8 av Tina Ehn och Agneta Börjesson (båda MP) yrkandena 3 och 5.

Ställningstagande

Intimt förknippat med frågan om litteratur och hur människor kan tillgoda göra sig den är frågan om skyddet för det litterära verket. Upphovsrättslagen är uppbyggd kring en balans som har till syfte att uppmuntra till litterärt skapande utan att innebära att man ger för stor exklusivitet åt upphovsmannen. Under 1900- och 2000-talet har vi sett en utökning av skyddstiden utan några egentliga bevekelsegrunder, förutom att skydda eftermarknaden och exploateringen av ekonomiska rättigheter, oftast genom större internationella bolags försorg. Med tanke på att den skapande processen just när det gäller litterära verk inte alltid innebär att en författare kan ha en stabil inkomst med regelbunden utgivning, går det inte att ha för kort skyddstid. Däremot finns det samtidigt anledning att anta att fler personer skulle läsa fler böcker och framför allt klassiska böcker om priserna på dessa var lägre. Det sistnämnda stöds av storleken på upplagorna i t.ex. Penguin Classics. Upphovsrätten är till för att skydda författaren och ge denne möjlighet att kunna leva på sina verk. Rimligen finns det därför ingen anledning, förutom möjligen hänsyn till de efterlevande, att skyddstiden ska vara längre än författarens livslängd. Sverigede-

mokraterna anser att regeringen ska utreda möjligheterna till en minskning av skyddstiden och även lämna förslag på en rimlig skyddstid som står i paritet till författarens skyddsbehov.

Vad jag här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr6 (SD) yrkande 8 och avslå motionerna 2013/14:Kr7 (S) yrkande 18 och 2013/14:Kr8 (MP) yrkandena 3 och 5.

24. Riksdagens tidigare ställningstagande i frågor om biblioteksersättningens utformning, punkt 14 (V)

av Bengt Berg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Kr5 av Bengt Berg m.fl. (V) yrkande 7 och avslår proposition 2013/14:3 punkt 2.

Ställningstagande

Eftersom biblioteksersättningen är en stöttepelare i bokskaparnas ekonomi är även själva förhandlingen om denna ersättning av största betydelse. I dag ligger beslutsfattandet om biblioteksersättningen hos riksdagen. I propositionen aviseras en annan ordning, vilket har skapat stor oro hos upphovsmanorganisationerna Sveriges Författarförbund, Svenska Tecknare och Svenska Fotografers Förbund.

Vänsterpartiet har full förståelse för denna oro och menar att det även i fortsättningen ska vara riksdagen – med dess breda demokratiska förankring – som ska vara förhandlingspart gentemot upphovsmännen. Riksdagen bör avslå regeringens förslag att regeringen, i stället för riksdagen, framöver ska ges ansvar att fastställa villkoren för ersättningen i dialog med företrädare för upphovsmän inom ord- och bildområdet. Detta bör riksdagen besluta.

Vad jag här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr5 (V) yrkande 7 och avslå proposition 2013/14:3 punkt 2.

25. Biblioteksersättningens utformning och framtida inriktning, punkt 15 (S, MP)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Kerstin Engle (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Tina Ehn (MP), Agneta Gille (S) och Håkan Juholt (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 16 och 2013/14:Kr8 av Tina Ehn och Agneta Börjesson (båda MP) yrkande 4.

Ställningstagande

Vi motsätter oss regeringens förslag om att tidigare riksdagsbindningar bör upphävas. Vi tolkar detta konkret som ett starkt avståndstagande mot förordningen om Sveriges författarfond som sedan tillkomsten regelbundet förnyats avseende ersättningsnivåer – att förordningen i princip ska avskaffas och att en maktförskjutning avseende biblioteksersättningen sker – från riksdagen till regeringen. Samtidigt anförs i propositionen att ”grunden för biblioteksersättningen ska vara att de litterära upphovsmännen ska ersättas för att deras verk lånas ut vid folk- och skolbibliotek”. Vad det egentligen betyder att tidigare riksdagsbindningar försvinner är oklart i sak, men framför allt måste det tolkas som en maktförskjutning från riksdagen till regeringen, vilket vi motsätter oss. Vi tolkar det som att det är en betydande risk att detta innebär en försämring för upphovsmännen. Vår uppfattning är att förhandlingsrätten kring biblioteksersättning inte är säkrad. Vi vill se ett förtydligande om att förhandlingsrätten ligger kvar och att författares, översättares och andra upphovsmäns situation inte försämras och att förhandlingsrätten behålls. Det bör också tydligt fastslås att grundbeloppet per utlån kvarstår.

Regeringen för ett resonemang som om ersättningen är att likställa med statlig verksamhet och därför bör underställas de effektiviseringskrav som offentlig verksamhet lyder under. Detta är en felaktig slutsats då ersättningen inte är att betrakta som en verksamhet, utan en ersättning för upphovsmännens upphovsrätt. Regeringens synsätt skulle också innebära att förhandlingarna avseende ersättningen i praktiken förlorar sin betydelse.

Propositionens förslag leder till att besluten i stället fattas av regeringen. Det är olyckligt om beslutsfattande som rör biblioteksersättningen koncentreras till Kulturdepartementet. Biblioteksersättningen är av alldeles för stor betydelse för Sveriges författare och översättare, och därmed för nyproduktionen av svensk litteratur, för att riksdagens inflytande ska minskas. Vi anser att riksdagen även fortsättningsvis ska ha det avgörande inflytan-

det över medelstilledningen till biblioteksersättningen. För detta talar särskilt den oro som rättighetshavarna själva har uttryckt. Av det skälet bör riksdagen återkomma med förslag med den innebörden att det är riksdagen som ytterst fattar beslut om biblioteksersättningens omfattning, och inte regeringen.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motionerna 2013/14:Kr7 (S) yrkande 16 och 2013/14:Kr8 (MP) yrkande 4.

26. Biblioteksersättningen och e-litteratur, punkt 16 (V)

av Bengt Berg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2013/14:Kr5 av Bengt Berg m.fl. (V) yrkande 6 och 2013/14:Kr309 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 4.

Ställningstagande

I propositionen föreslås att endast nyttjandet av fysiska exemplar av verk bör ligga till grund för biblioteksersättning. Vänsterpartiet delar inte denna uppfattning utan anser att upphovsrättsinnehavarna även ska få ersättning för utlåning av digitala verk. Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med ett förslag om ersättning till upphovsrättsinnehavare för utlåning av e-böcker och andra digitala verk.

Vad jag här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motionerna 2013/14:Kr5 (V) yrkande 6 och 2013/14:Kr309 (V) yrkande 4.

27. Ersättning till inläsare av ljudböcker, punkt 17 (S)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Kerstin Engle (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Agneta Gille (S) och Håkan Juholt (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 17.

Ställningstagande

Det är beklagligt att regeringen inte väljer att gå vidare med förslag om en ersättningsordning för utövande konstnärer som läser in ljudböcker, vilket regeringen har påpekat i en tidigare proposition. Även Litteraturutredningen tog upp frågan och menade att det var motiverat att införa en ersättningsordning. Vår uppfattning är att regeringen bör se över frågan om biblioteksersättning till inläsare av ljudböcker.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr7 (S) yrkande 17.

28. Fördelning av litteraturstödet, punkt 18 (S, MP)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Kerstin Engle (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Tina Ehn (MP), Agneta Gille (S) och Håkan Juholt (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 20.

Ställningstagande

Vi delar regeringens uppfattning om att de nuvarande grunderna för fördelning av litteraturstödet huvudsakligen bör vara oförändrade. På en punkt önskar vi se förändringar avseende vem som får litteraturstöd, och det rör jämställdheten mellan män och kvinnor.

Cirka 37 procent av upphovsmännen för titlar som beviljas litteraturstöd är kvinnor. Störst snedfördelning är det inom facklitteratur respektive bildverk, där kvinnor endast utgör 23 respektive 27 procent av upphovsmännen. Inom barn- och ungdomslitteratur utgör kvinnorna däremot en majoritet med 61 procent. Vi föreslår att större insatser görs för att stödet mer jämställt ska fördelas mellan män och kvinnor.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr7 (S) yrkande 20.

29. Stöd till evenemang i bokhandeln, punkt 19 (SD)

av Margareta Larsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Kr6 av Margareta Larsson (SD) yrkande 6.

Ställningstagande

Att öka läsandet är en angelägen uppgift. Bidrag till evenemang i bokhandeln har däremot inget med läsandet i sig att göra. Oaktat frågor om kvalitetslitteratur och liknande påverkas inte läsandet negativt av att läsare får tillgång till billig litteratur på fler ställen än i den traditionella lokala bokhandeln. Skattepengar bör inte användas till att sponsra privata bokhandlare och deras arrangemang. Om man argumenterar som regeringen gör kring att man vill stödja små bokhandlare på mindre orter, borde man även inse att beloppen är för ringa som omställningsstöd. Vill man sätta en tydlig koppling mellan det fysiska rummet och läsandet är folkbiblioteken en naturligare mottagare av riktat stöd. Sverigedemokraterna anser att de tidsbegränsade medlen som aviserats för evenemang i bokhandeln inte bör förlängas efter 2014.

Vad jag här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr6 (SD) yrkande 6.

30. Fördelning av kulturtidskriftsstödet, punkt 20 (SD)

av Margareta Larsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Kr6 av Margareta Larsson (SD) yrkande 7 och avslår motion 2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 21.

Ställningstagande

Sverigedemokraterna anser att stödet till kulturtidskrifter ska vara ett grundstöd och ha som syfte att garantera en bredd i utbudet. Litteraturutredningens förslag om krav på ersättning går stick i stäv med detta, då ett sådant

krav troligen leder till att det endast är de större etablerade kulturtidskrifterna som kommer att uppfylla kraven. Sverigedemokraterna har i sin budgetmotion föreslagit ett tak på stöd, i syfte att garantera såväl en minimnivå som en bredd i utgivningen. Det är inte rimligt att staten bidrar med belopp runt en halv miljon eller mer, till kulturtidskrifter som redan i dag har en bred publik och som får stöd och uppmärksammas även från annat håll. Vi föreslår därför ett tak på högst 100 000 kronor per tidskrift och år. Inledningsvis torde detta leda till besparingar om runt 10 miljoner kronor. I likhet med regeringen instämmer vi dock i att det i framtiden kan finnas behov av att se över kriterierna för tilldelning.

Vad jag här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr6 (SD) yrkande 7 och avslå motion 2013/14:Kr7 (S) yrkande 21.

31. Bokmarknadens utveckling m.m., punkt 21 (MP)

av Tina Ehn (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:Kr201 av Jan Lindholm (MP) och

avslår motion

2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 19.

Ställningstagande

Kunskap och information blir allt mer förgängligt. Även det tryckta lever på den digitala teknikens villkor, men det finns inte så många bibliotek som, liksom det i Alexandria, har en tryckpress med tillgång till all världens litteratur och som därför på mindre än femton minuter kan tillhandahålla en nytryckt kopia av vilken bok man vill. Ett företag i USA har öppnat en liknande service i en bokhandel i New York, och några till finns på planeringsstadiet.

Svenska förlag har inget krav på sig att lagerhålla böcker, vilket regelverk i många andra länder kräver. I länder som USA, England och Tyskland lagerhåller förlagen sina titlar betydligt längre. Att tio år efter utgivningen kunna köpa en bok direkt från förlaget är ingen ovanlighet. Den som vill köpa en äldre bok i Sverige är hänvisad till antikvariaten.

Trots e-bokens intåg utgör den tryckta boken en viktig kulturbärare. Det elektroniska substitutet kan inte jämföras med en tryckt skrift. En tryckt bok lever ett eget liv, den känns och luktar. Ett tummat och välläst exemplar med klotter avspeglar även läsarnas känslor på ett sätt som e-boken aldrig kan. Tillgång till böcker är därför central i en civilisation. Att

böcker inte lagerhålls blir därför ett demokratiproblem liksom ett kultur- och kunskapsproblem. Att hänvisa till s.k. print on demand är att bjuda in till rationaliseringar och i värsta fall manipulation av vårt kulturarv. Regeringen bör mot bakgrund av det anförda utreda möjligheten till en lagstiftning om lagerhållning av nyproducerade böcker.

Vad jag här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr201 (MP) och avslå motion 2013/14:Kr7 (S) yrkande 19.

32. Insatser för att främja svensk litteratur i utlandet, punkt 22 (S, MP, V)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Kerstin Engle (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Tina Ehn (MP), Agneta Gille (S), Håkan Juholt (S) och Bengt Berg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Kr5 av Bengt Berg m.fl. (V) yrkandena 8 och 9.

Ställningstagande

I vårt globaliserade tidevarv bör vi också kunna lämna plats för det som är nytt och annorlunda, och allt detta kan litteraturen och kulturen bistå oss med. Kulturen är till sin natur både gränsöverskridande och brobyggande. Det kan vara just kulturen som förmår ge uttryck för djupt mänskliga känslor och tankar också mellan olika nationer, folkgrupper och etniska tillhörigheter som annars faktiskt lever i konflikt och skarpa motsättningar.

Kulturen förmår också ge röst åt minoriteternas nedärvda, samtida och framtida identitet genom att använda sig av den egna traditionen som omstöps och utvecklas alltmedan tiden går och samhället förändras.

I vår globaliserade värld suddas nationsgränserna ut, på gott och ont, och då är det ännu angelägnare att folkens egna kulturtraditioner och konstformer inte hamnar i likriktningens strömfåra, utan kan behålla sin karaktär.

Till det fundamentala brobyggandet för utbyte mellan olika nationer och språk hör översättarverksamheten. Vi kan med stor oro se hur stödet för översättarutbildningen på t.ex. Södertörns högskola har upphört och att ett unikt översättarcentrum som det på Rhodos håller på att duka under i svallvågorna från den ekonomiska krisen i Grekland. Detta vill vi råda bot på genom större stöd och ett större intresse från svensk sida. I propositionen föreslås att Statens kulturråds insatser för att främja svensk litteratur utomlands bör vidareutvecklas särskilt vad gäller insatser för översättare av

svensk litteratur, vilket vi tycker är bra. Vi är dock kritiska till förslaget om hur detta ska finansieras. Förslaget är ett typexempel på regeringens ”ge-och-ta-politik” då det inte tillförs några nya medel utan enbart flyttas runt mellan olika poster inom utgiftsområdet. I en proposition som syftar till att stärka de läsfrämjande insatserna i samhället förefaller det kontraproduktivt att föreslå åtgärder för att öka läsandet samtidigt som medel för att finansiera sådana åtgärder omfördelas till andra ändamål. Riksdagen bör avslå regeringens förslag om att de tidsbegränsade medel som tidigare avsatts för folkbibliotekens och det civila samhällets läsfrämjande och meto-
dutvecklande samarbete bör upphöra.

Vi saknar också i propositionen förslag på åtgärder för hur stödet till översättning av utländsk litteratur i Sverige kan förstärkas. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på hur stödet till översättning av utländsk litteratur i Sverige kan förstärkas.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr5 (V) yrkandena 8 och 9.

33. Internationellt utbytesprogram för litterära upphovsmän, punkt 23 (S, MP, V)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Kerstin Engle (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Tina Ehn (MP), Agneta Gille (S), Håkan Juholt (S) och Bengt Berg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Kr5 av Bengt Berg m.fl. (V) yrkande 10 och avslår motion 2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 22.

Ställningstagande

Det skrivna ordet är satt under stor press, ja till och med förföljelse, runt om i världen. Författare och konstnärer arbetar med livet som insats för att skapa nya verk och även för att hävda den okränkbara, demokratiska yttrandefriheten. Vi vill att Sverige ska erbjuda fristäder för dessa förföljda kulturskapare och därmed ge stöd till de kommuner som vill upplåta bostäder och livsrum för dem.

Sverige syns genom sina stora multinationella företag ute i världen, trots landets relativa litenhet. Viktigt är också att Sveriges kulturella profil och internationella framåtanda ges rimliga och nödvändiga resurser på den stora världsscenen och i mindre anspråksfulla men ändå betydelsefulla sammanhang.

Lika viktigt är att ta till vara de influenser och för oss nya kulturformer som de artister och kulturskapare som kommer till vårt land för med sig från sina olika bakgrunder och traditioner. Vi måste också bredda kontaktytorna och möjligheterna för våra egna nationella minoriteter att komma till tals i det offentliga livet. I propositionen föreslås att frågan om ett internationellt utbytesprogram för litterära upphovsmän utreds vidare. Vi tillstyrker detta förslag men anser att det behövs ytterligare åtgärder för att främja det internationella kulturutbytet inom detta område. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på mer omfattande åtgärder för att stödja och förstärka det internationella kulturutbytet utomlands och i Sverige.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr5 (V) yrkande 10 och avslå motion 2013/14:Kr7 (S) yrkande 22.

34. Litteraturens roll inom Sveriges internationella bistånd, punkt 24 (S, MP, V)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Kerstin Engle (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Tina Ehn (MP), Agneta Gille (S), Håkan Juholt (S) och Bengt Berg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Kr5 av Bengt Berg m.fl. (V) yrkande 11.

Ställningstagande

Vi anser att det är viktigt att slå vakt om de svenska kulturinstitut som finns och främja tillkomsten av flera runt om i världen samt att ett mer aktivt arbete behöver bedrivas inom EU:s ramar för att främja det regionala kulturutbudet inom den europeiska gemenskapen.

Vi välkomnar regeringens ståndpunkt att litteraturens roll inom Sveriges internationella bistånd bör stärkas, men efterlyser konkreta åtgärder för att detta ska uppnås. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på hur kulturbiståndet ska förstärkas inom Sveriges internationella biståndsagenda.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr5 (V) yrkande 11.

35. Bokmoms, punkt 25 (MP, V)

av Tina Ehn (MP) och Bengt Berg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Kr5 av Bengt Berg m.fl. (V) yrkande 4.

Ställningstagande

Vi förutsätter att regeringen inom ramen för arbetet med EU:s nya moms-direktiv driver frågan om sänkt moms på e-böcker. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag om att momsen för e-böcker sänks till samma nivå som för pappersboken, dvs. 6 procent.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr5 (V) yrkande 4.

36. Nationell biblioteksstrategi och nationell biblioteksplan, punkt 26 (S, MP, V)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Kerstin Engle (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Tina Ehn (MP), Agneta Gille (S), Håkan Juholt (S) och Bengt Berg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 5 och 2013/14:Kr339 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 23.

Ställningstagande

I Unescos folkbiblioteksmanifest står det följande:

För att säkerställa och främja en nationell samordning och samverkan inom biblioteksområdet bör statsmakterna genom lagstiftning och biblioteksplanering fastställa en nationell bibliotekspolitik.

Detta tycker vi är en rimlig utgångspunkt för en svensk bibliotekspolitik.

I den nuvarande bibliotekslagen anges att kommuner och landsting ska anta biblioteksplaner för sina biblioteksverksamheter. Enligt en utvärdering från 2009 hade vid den tidpunkten 67 procent av landets kommuner och nästan alla landsting antagit sådana planer. Biblioteksplanerna är emellertid av skiftande karaktär och konstruerade utifrån olika ambitionsnivåer. Att bibliotekshuvudmännen aktivt verkar för bibliotekensutveckling är en viktig del i bibliotekens utvecklingsarbete, och det har varit positivt för utvecklingen av det allmänna biblioteksväsendet. Även om inte alla kommuner och landsting har upprättat biblioteksplaner har dock ändringen i lagen troligen haft en positiv inverkan på bibliotekens utvecklingsarbete; i många fall har planerna bidragit till att huvudmännen för en konstruktiv diskussion om hur biblioteksverksamheten kan stärkas. Det är bra att bibliotekslagen anger vikten av att de lokala och regionala huvudmännen upprättar biblioteksplaner.

I propositionen anförs att Kungl. biblioteket är den myndighet som ska få ansvaret att ha en ”nationell överblick och främja verksamhet inom det allmänna biblioteksväsendet”. Det är bra men inte på långa vägar tillräckligt. För att biblioteksväsendet på bästa sätt ska kunna verka och nå de uppsatta målen krävs inte bara ”överblick”, utan en samlad nationell biblioteksstrategi. Kungl. biblioteket har ett viktigt regeringsuppdrag att vara den myndighet som ansvarar för den nationella överblicken samt främjar samverkan och utveckling av biblioteken i Sverige. Men uppdraget är inte tillräckligt omfattande för att möta de utmaningar som vi ser i dag. Regeringen har inte fattat något beslut om en nationell biblioteksstrategi, och inte heller pekat ut någon särskild myndighet som ansvarig.

En biblioteksstrategi innebär att stöd tas fram för att främja bibliotekens planering, styrning och uppföljning. Sådant stöd kan ges genom att den nationella biblioteksmyndigheten bidrar med att utveckla verktyg och metoder, t.ex. bättre kvalitetsmått och indikatorer för att mäta bibliotekens verksamhet. Uppföljning och utvärdering kan förbättras via forsknings- och utvecklingsinsatser samt medverkan i framtagandet av kvalitetssystem. Den nationella biblioteksstrategin skulle vara ett verktyg för att hantera ett antal utmaningar. Den första stora utmaningen är att läsförmågan och läsförståelsen sjunker, vilket får negativa konsekvenser för enskilda och ytterst för Sveriges ekonomiska tillväxt och konkurrenskraft. Den andra är att bibliotekens attraktion minskar på grund av sämre tillgänglighet till verksamheten och kunnig personal, samt att utbudet av tjänster och informationsresurser inte är lika omfattande och aktuellt som tidigare. Den tredje är att ökande klyftor och vikande användning hos vissa grupper gör att bibliotekens fulla potential inte tas till vara. Den fjärde utmaningen är att det finns hinder för hur biblioteken kan bidra till en effektiv informationsförsörjning och till människors informationskompetens och fria tillgång till information och kunskap.

Regeringen bör därför ta initiativ för att förverkliga det man kommit överens om i Unescos folkbiblioteksmanifest, dvs. en nationell biblioteksstrategi som visar alla Sveriges bibliotek vägen till ett starkare kunskaps- och informationssamhälle.

Vi vill med anledning av ovanstående föreslå att regeringen ger Kungl. biblioteket i samarbete med Statens kulturråd i uppdrag att utarbeta en nationell biblioteksstrategi och en nationell biblioteksplan. Vi föreslår också att Kungl. biblioteket blir den nationella biblioteksmyndigheten.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motionerna 2013/14:Kr7 (S) yrkande 5 och 2013/14:Kr339 (S) yrkande 23.

37. Övriga biblioteksfrågor, punkt 27 (SD)

av Margareta Larsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:Kr334 av Mattias Karlsson och Per Ramhorn (båda SD) och avslår motion

2013/14:Kr212 av Christina Oskarsson och Jörgen Hellman (båda S).

Ställningstagande

Vårt grannland Norge införde ett nationellt lånekortssystem 2005. I en tid då befolkningen blir alltmer rörlig och resande ser vi klara fördelar med ett sådant system och tror att det skulle vara ett positivt incitament för att öka utlåningen vid landets bibliotek och stimulera intresset för litteratur.

Jag föreslår därför att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att möjligheten att införa ett nationellt lånekortssystem bör utredas.

Vad jag här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2013/14:Kr334 (SD) och avslå motion 2013/14:Kr212 (S).

Särskilt yttrande

Läsfrämjande insatser, punkt 8 (MP)

Tina Ehn (MP) anför:

God läsförmåga är en central del av all inläring. Miljöpartiet anser att samhällets ansvar för läsandet borde växlas in i investeringar i skolan. Syftet är att stärka läsandet och ge alla unga möjligheten att få de grundläggande kunskaper de behöver. Vi har flera förslag på området och dessa återfinns inom flera politikområden.

Miljöpartiet vill satsa på fortbildning av lärare i läs- och skrivutveckling. På så sätt skapar vi förutsättningar för huvudmännen i grundskolan att göra ambitiösa satsningar på elevernas läsutveckling.

För Miljöpartiet är det viktigt att prioritera läsningen redan i förskolan och vi ger i våra politiska förslag förskollärare möjlighet att ta del av kompetensutvecklingen och att fungera som läsombud i förskolan. Miljöpartiet vill även att andra än svensklärare ges större möjligheter att ta del av stödet. Det är en felsyn att läsning är en verksamhet isolerad till svenskundervisningen; läsförståelsen är nödvändig i alla ämnen och det finns anledning att utveckla läsningen och läsförståelsen i alla ämnen. Utöver lärare har fler yrkesgrupper och professioner behov av kunskaper om läsningens betydelse och om läsfrämjande. Med tanke på bibliotekens viktiga funktion bör även bibliotekarier ges möjlighet till kompetensutvecklingen för att fördjupa sin specialistkompetens inom fältet. Det ger även lärare och bibliotekarier större möjligheter att samarbeta och komplettera varandra.

Miljöpartiet vill även ha ett nationellt centrum för normkritisk pedagogik och möjlighet för kommunerna att anställa jämställdhetssamordnare med uppdrag att arbeta i skolorna. Ett strukturerat genusarbete i skolan och verktyg för lärare för att bryta ner destruktiva könsnormer kan vara en grund för att lyckas med pojkars läsförståelse. Lärare bör ges rätt att ordnara särskilt stöd till elever som behöver det.

Miljöpartiet önskar införa en läsa-skriva-räkna-garanti före fjärde klass. I de lägsta årskurserna och i förskoleklasserna ska alla tillgängliga verktyg och insatser komma på plats för att varje elev ska få med sig läsförståelsen.

Specialpedagoger och speciallärare är särskilt viktiga för elever som riskerar halka efter, och Miljöpartiet vill ny- och återanställa speciallärarna i skolan.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2013/14:3 Läsa för livet:

1. Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om nationella mål för politiken för litteratur- och läsfrämjande (avsnitt 4).
2. Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om att riksdagens tidigare ställningstagande i frågor om biblioteksersättnings utformning inte längre ska gälla samt ersättnings framtida inriktning (avsnitt 8).

Följdmotionerna

2013/14:Kr5 av Bengt Berg m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag om att inleda en försöksverksamhet med läsombud i förskolorna i enlighet med Litteraturutredningens förslag.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett lagförslag som innebär att samtliga skolbibliotek ska vara bemannade med utbildade bibliotekarier.
3. Riksdagen beslutar att en utvärdering av måluppfyllelsen avseende de nationella målen för litteratur och läsfrämjande ska göras 2018.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag om att momsen för e-böcker ska sänkas till samma nivå som för pappersboken, dvs. 6 procent.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag som säkerställer tillgången till ungdomslitteratur på minoritetsspråk respektive teckenspråk.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med ett förslag om ersättning för upphovsrättsinnehavare avseende utlåning av e-böcker och andra digitala verk.

7. Riksdagen avslår regeringens förslag att regeringen, i stället för riksdagen, framöver ska ges ansvar att fastställa villkoren för ersättningen i dialog med företrädare för upphovsmän inom ord- och bildområdet.
8. Riksdagen avslår regeringens förslag att de tidsbegränsade medel som tidigare avsatts för folkbibliotekens och det civila samhällets läsfrämjande och metodutvecklande samarbete bör upphöra.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på hur stödet till översättarverksamhet beträffande utländsk litteratur i Sverige kan förstärkas.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på mer omfattande åtgärder för att stödja och förstärka det internationella kulturutbytet utomlands och i Sverige.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på hur kulturbiståndet ska förstärkas inom Sveriges internationella biståndsgenda.

2013/14:Kr6 av Margareta Larsson (SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att nationella mål för litteratur- och läsfrämjande ska följas upp och utvärderas av en parlamentarisk grupp och delredovisas för riksdagen 2018.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att slå fast ett lämpligt antal böcker som varje elev i grund- och gymnasieskolan ska läsa och redovisa varje år.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lagstifta om att varje skola ska ha ett skolbibliotek bemannat med kvalificerad personal.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öronmärka de pengar som anvisas inom ramen för kultursamverkansmodellen så att det enbart går till läsfrämjande åtgärder.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ersättningen för e-böcker ska vara samma som för fysiska exemplar som lånas ut på bibliotek.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att helt avskaffa stöd till evenemang inom bokhandeln.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det bör införas ett högsta belopp på max 100 000 kronor som ska kunna beviljas i stöd till kulturtidskrifter.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att upphovsrätten till litterära verk bör sänkas i syfte att stimulera det kreativa skapandet och att göra litteraturen mer tillgänglig.

2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om läsning och lärande m.m.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utvärdering av Skapande skola som avser vilka effekter projektet haft för läsning och läsfrämjande.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nationella mål m.m.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Kungl. biblioteket som nationell biblioteksmyndighet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en nationell biblioteksstrategi och nationell biblioteksplan.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en strategi som ska se till att inga skolhuvudmän bryter mot skollagen i fråga om skolbiblioteken.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bemannade skolbibliotek m.m.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om de 15 miljoner kronor som Statens kulturråd ska disponera för läsfrämjande insatser av strategiskt intresse.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om läsombud.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om de viktiga läsfrämjandeprojekt som genomförts och har visat sig fungera.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att föra in litteratur- och läsfrämjande i kultursamverkansmodellen.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inte öronmärka 30 miljoner kronor av folkbildningsanslaget.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utvärdering av kulturverksamheten inom folkbildningen.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en handlingsplan för läsfrämjande.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillgängliggöra e-böcker.

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om biblioteksersättningen.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ersättningsordning för inläsare av ljudböcker.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om upphovsmännens ställning och levnadsvillkor.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om maktkoncentrationen på bokmarknaden.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för större jämställdhet i litteraturstödets bidragsfördelning.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kulturtidskriftsstödet.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om internationellt utbyte på litteraturområdet.

2013/14:Kr8 av Tina Ehn och Agneta Börjesson (båda MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att fler yrkesgrupper ska få ta del av fortbildningsinsatser på läs- och skrivområdet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utbildad personal i skolbiblioteken.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att rättighetshavarnas förhandlingsrätt ska skyddas.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om riksdagens roll vid beslutsfattande om biblioteksersättningen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om upphovsmännens arbetsvillkor.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder för allmänhetens tillgänglighet till e-böcker.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2013

2013/14:Kr201 av Jan Lindholm (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om lagerhållning av böcker.

2013/14:Kr212 av Christina Oskarsson och Jörgen Hellman (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bibliotekslagen och att stärka det demokratiska uppdraget för våra folkbibliotek.

2013/14:Kr249 av Louise Malmström och Hannah Bergstedt (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fler läsfrämjande åtgärder.

2013/14:Kr252 av Hannah Bergstedt (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det fortsatt ska finnas ett statligt ansvar för att tillgodose inte bara människor med diagnos utan även svaga läsare med god tillgång till litteratur och information.

2013/14:Kr268 av Helén Pettersson i Umeå och Louise Malmström (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om läsfrämjande åtgärder.

2013/14:Kr272 av Marietta de Pourbaix-Lundin (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om teckenspråkets långsiktiga ekonomiska förutsättningar i Sverige.

2013/14:Kr290 av Cecilia Dalman Eek (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tillsyn, kvalitet och registrering av tolkförmedlingar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för en bättre samordning av kvalificerad språktolkservice.

2013/14:Kr292 av Carin Runeson och Roza Güclü Hedin (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om synskadades rätt att lära sig använda punktskrift.

2013/14:Kr309 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag om att inrätta digitala bibliotek med det ersättnings-system som anges.

2013/14:Kr314 av Mattias Karlsson och Per Ramhorn (båda SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ändringar i språklagen så att även punktskrift omfattas.

2013/14:Kr329 av Mattias Karlsson och Richard Jomshof (båda SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning i syfte att omarbete och bygga ut språklagen (2009:600).
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att svenskan bör betecknas som officiellt huvudspråk i alla sammanhang.

2013/14:Kr330 av Richard Jomshof och Mattias Karlsson (båda SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning med syfte att presentera konkreta förslag på hur den nordiska språkförståelsen ska kunna förbättras.

2013/14:Kr334 av Mattias Karlsson och Per Ramhorn (båda SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheten att inrätta ett nationellt lånekortssystem.

2013/14:Kr339 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S):

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en nationell biblioteksstrategi och en nationell biblioteksplan.

2013/14:N441 av Maria Ferm m.fl. (MP):

30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om villkor för utlåning av e-böcker.

BILAGA 2

Utbildningsutskottets yttrande 2013/14:UbU2y

Läsa för livet

Till kulturutskottet

Kulturutskottet beslutade den 22 oktober 2013 att ge utbildningsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2013/14:3 Läsa för livet och de motioner som väckts med anledning av propositionen i de delar som berör utbildningsutskottets beredningsområde.

Utbildningsutskottet har beslutat att yttra sig över propositionen i de delar som berör utskottets beredningsområde och över motionerna 2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkandena 4–7 och 9, 2013/14:Kr8 av Tina Ehn och Agneta Börjesson (båda MP) yrkandena 1 och 2, 2013/14:Kr6 av Margareta Larsson (SD) yrkandena 2 och 3 samt 2013/14:Kr5 av Bengt Berg m.fl. (V) yrkandena 1 och 2.

Utskottet anser inte att det behövs någon åtgärd med anledning av motionsyrkandena och föreslår att kulturutskottet avstyrker dem.

I yttrandet finns fem avvikande meningar (S, MP, V).

Utskottets överväganden

Bemannade skolbibliotek

Propositionen

Regeringens bedömning är att skolbiblioteken spelar en betydelsefull roll för att stimulera elevernas intresse för läsning och litteratur. För att skolbibliotek på bästa sätt ska kunna fungera som en pedagogisk resurs i lärandet och bidra till att främja elevernas intresse för läsning bör skolbiblioteken enligt propositionen vara bemannade med bibliotekarier som har kompetens att vara ett stöd till elever och lärare i det läsfrämjande och pedagogiska arbetet.

Flera av remissinstanserna, t.ex. Skolverket, Nationella skolbiblioteksgruppen och Lärarnas riksförbund, anser att det bör införas ett lagreglerat krav på bemannade skolbibliotek. Litteraturutredningen har föreslagit att det i skolförordningen (2011:185) och i gymnasieförordningen (2010:2039) införs bestämmelser som anger att huvudmännen ska sträva efter att skolbiblioteken är bemannade med bibliotekarier som har kompetens att vara ett stöd till elever och lärare i det läsfrämjande och pedagogiska arbetet. Som Sveriges Kommuner och Landsting påpekar är dock paragrafer som ger uttryck för en strävan svåra att förhålla sig till.

Hur skolbibliotek bemannas är en fråga för skolans huvudmän. Regeringens bedömning är att skolbibliotekens bemanning ska kunna anordnas på olika sätt beroende på lokala förutsättningar. En liten skola på landsbygden har andra förutsättningar och andra behov än en stor skola i en större stad. Samarbetena mellan olika skolor och mellan skolor och folkbibliotek bör kunna öka. Regeringen avser därför inte att gå vidare med utredningens förslag om ändringar i skolförordningen och i gymnasieförordningen.

Litteraturutredningen har föreslagit att Skolverket får i uppdrag att utvärdera om de skolbibliotek som finns fungerar som en pedagogisk resurs, stöder elevernas lärande och främjar intresset för läsning och litteratur. Skolinspektionens roll är att kontrollera och granska skolans verksamhet för att se att den lagstiftning som gäller för skolan följs. Skolinspektionen har under 2013 initierat en fördjupad granskning av i vilken utsträckning eleverna får utveckla sitt läsande och skrivande i svenska och i andra ämnen i grundskolans tidiga årskurser. Granskningen ska bl.a. ge en bild av hur skolbibliotek används i läs- och skrivundervisningen. Mot den bakgrunden anser regeringen att det i dagsläget inte är motiverat att genomföra ytterligare utvärderingar. Regeringen avser dock att följa frågan framöver.

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkandena 6 och 7 framhåller motionärerna att alla elever ska ha tillgång till skolbibliotek och att skolhuvudmännen ska sträva efter att skolbiblioteken ska vara bemannade med utbildade bibliotekarier. Motionärerna föreslår vidare att Kungl. biblioteket får ett uppdrag att ta fram en strategi som ska se till att inga skolhuvudmän bryter mot lagen vad gäller skolbibliotek. Mot bakgrund av Skolinspektionens ansvar för tillsynen föreslås att Skolinspektionen samverkar med Kungl. biblioteket.

I motion 2013/14:Kr8 av Tina Ehn och Agneta Börjesson (båda MP) yrkande 2 anförs att det för att underlätta elevers lärande behövs personal som är specialiserad på informationshantering, urval och kritisk analys. Därför bör det enligt motionärerna i skollagen formuleras krav på att alla skolbibliotek också måste ha utbildade bibliotekarier.

I motion 2013/14:Kr6 av Margareta Larsson (SD) yrkande 3 föreslås ett lagstadgat krav på att varje skola ska ha ett skolbibliotek bemannat med kvalificerad personal.

Även i kommittémotion 2013/14:Kr5 av Bengt Berg m.fl. (V) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med ett lagförslag som innebär att samtliga skolbibliotek ska vara bemannade med utbildade bibliotekarier.

Utskottets ställningstagande

Skolbiblioteken är en viktig pedagogisk resurs i skolan. Därför vill utbildningsutskottet särskilt framhålla vikten av att huvudmännen säkrar tillgången till ett skolbibliotek med så många funktioner, så stora resurser och så stor tillgänglighet som möjligt. Inte minst mot bakgrund av att skolbiblioteken spelar en viktig roll för elevernas läs-, skriv- och språkutveckling, för inhämtande av kunskaper och för deras intresse för läsning och litteratur. Skolbibliotek är också ett stöd för eleverna i deras allt större behov av att kunna orientera i informationsflödet, att kunna granska och värdera information och att arbeta med problemlösning.

Enligt skollagen (2010:800) ska eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ha tillgång till skolbibliotek (2 kap. 36 §). Bestämmelsen fanns inte i 1985 års skollag. Den nya bestämmelsen innebär en skyldighet för alla huvudmän för de uppräknade skolformerna att anordna sin verksamhet så att eleverna har tillgång till skolbibliotek för att stimulera skolelevernas intresse för läsning och litteratur samt tillgodose deras behov av material för utbildningen. Av skollagen framgår även att eleverna ska ha tillgång till böcker och andra läromedel som behövs för en tidsenlig utbildning.

I skollagen finns ingen definition av begreppet skolbibliotek. Av skollagens förarbeten framgår dock att med skolbibliotek avses en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande (prop. 2009/10:165 s. 284).

Läroplanerna tar upp skolbiblioteket som en del av rektorns ansvar. Av läroplanerna för förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan och fritidshemmet framgår att rektorn har ett särskilt ansvar för skolans arbetsmiljö. Den ska utformas så att eleverna får tillgång till handledning, läromedel av god kvalitet och annat stöd för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, t.ex. bibliotek, datorer och andra hjälpmedel. Enligt läroplanen för gymnasieskolan har rektorn ett särskilt ansvar för att utbildningen utformas så att eleverna, för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, får tillgång till handledning och läromedel av god kvalitet samt andra lärverktyg för en tidsenlig utbildning, bl.a. bibliotek, datorer och andra tekniska hjälpmedel. Skolan har även ansvar för att gymnasieeleven kan använda bok- och bibliotekskunskap och modern teknik som ett verktyg för kunskapssökande, kommunikation, skapande och lärande.

Utbildningsutskottet har tidigare framfört uppfattningen att tillgången till skolbibliotek ska kunna anordnas på olika sätt beroende på de lokala förhållandena vid varje skola (yttr. 2012/13:UbU4y). Enligt förarbetena kan en liten skola på landsbygden ha behov av att finna andra lösningar än en stor skola i en stor stad. Därför ska anordnandet av skolbibliotek kunna se olika ut utifrån skolornas eller elevernas olika behov och förutsättningar. Organiseringen av skolbiblioteksverksamhet ska vara flexibel (prop. 2009/10:165 s. 284). Utbildningsutskottet står fast vid sin tidigare bedömning och ser mot denna bakgrund inget behov av att ändra den gällande ordningen när det gäller bemanningen och verksamheten i övrigt på skolbibliotek.

När det gäller yrkandet om att Kungl. biblioteket bör få i uppdrag att ta fram en strategi för att alla skolor ska ha bemannade skolbibliotek av hög kvalitet vill utbildningsutskottet anföra följande. Kungl. biblioteket har redan genom 5 § förordningen (2008:1421) med instruktion för Kungl. biblioteket i uppdrag att ha en nationell överblick över biblioteksområdet samt främja samverkan och utveckling inom området. Utbildningsutskottet kan inte se annat än att de efterfrågade åtgärderna ryms inom det uppdrag som Kungl. biblioteket redan har.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår utbildningsutskottet att kulturutskottet avstyrker motionerna 2013/14:Kr7 (S) yrkandena 6 och 7, 2013/14:Kr8 (MP) yrkande 2, 2013/14:Kr6 (SD) yrkande 3 och 2013/14:Kr5 (V) yrkande 2.

Läsombud i förskola

Propositionen

Litteraturutredningen har föreslagit att Skolverket ska ges i uppdrag att, i samråd med folkbiblioteken och Centrum för lättläst, initiera en försöksverksamhet med läsombud i förskolorna i syfte att stärka litteraturen och läsningen i förskolan. För att barnen i förskolan ska få god tillgång till litteratur och för att komplettera den kompetens som finns i förskolan behöver folkbibliotek och förskolor samarbeta. Det finns flera exempel på regional och lokal nivå där modeller för samverkan har utvecklats. Skolverket har enligt propositionen avstyrkt förslaget om ett uppdrag i sitt remissvar. Några instanser, bl.a. Svenska barnboksinstitutet, Läsrörelsen och Länsbiblioteket Västernorrland, menar också att Centrum för lättläst inte har kompetens inriktad på förskolebarn.

Mot bakgrund av den pågående beredningen av Lättlästutredningens betänkande (SOU 2013:58) som rör framtiden för Centrum för lättläst är regeringens bedömning att det inte är lämpligt att gå vidare med utredningens förslag om en försöksverksamhet med läsombud i förskolorna. Arbetet med att stärka litteraturen och läsningen i förskolan är emellertid viktigt och bör i stället ske genom vidareutvecklad och ökad samverkan mellan förskolor och folkbibliotek, vilket ett antal remissinstanser också föreslagit, t.ex. Sveriges länsbibliotekarier och Läsrörelsen. Genom att litteratur och läsfrämjande fr.o.m. 2015 avses ingå som en del av kultursamverkansmodellen finns goda förutsättningar att vidareutveckla samverkan mellan förskolor och folkbibliotek. Även Statens kulturråd kan spela en roll i detta sammanhang genom sitt nationella ansvar för läsfrämjande insatser utanför skolan.

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 9 föreslår motionärerna en försöksverksamhet med läsombud i enlighet med Litteraturutredningens förslag.

Även i kommittémotion 2013/14:Kr5 av Bengt Berg m.fl. (V) yrkande 1 framhålls att regeringen bör återkomma med förslag om att inleda en försöksverksamhet med läsombud. Detta mot bakgrund av Litteraturutredningens bedömning att lärarnas kunskaper om litteratur, särskilt barn- och ungdomslitteratur samt litteraturdidaktiska kunskaper, behöver stärkas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis anföra att arbetet med att stärka litteraturen och läsningen i förskolan är viktigt. I likhet med regeringen anser utskottet emellertid att det mot bakgrund av bl.a. den pågående beredningen av Lättlästutredningens betänkande (SOU 2013:58) inte är lämpligt att gå vidare med Litteraturutredningens förslag om en försöksverksamhet med läsombud.

Mot den bakgrunden föreslår utbildningsutskottet att kulturutskottet avstyrker motionerna 2013/14:Kr7 (S) yrkande 9 och 2013/14:Kr5 (V) yrkande 1.

Fortbildningsinsatser på läs- och skrivområdet

Propositionen

Enligt 2 kap. 34 § skollagen (2010:800) är det huvudmännens som ska se till att personalen vid förskole- och skolenheterna ges möjligheter till kompetensutveckling. Statliga satsningar som syftar till att stärka lärarnas kompetens, t.ex. Lärarlyftet, Förskolelyftet och Läsa-skriva-räkna-satsningen, har samtidigt initierats. För att förbättra läsningen bland barn och unga krävs dock ytterligare insatser för att framför allt stärka lärarnas kunskap om olika metoder för läs- och skrivutveckling. Litteraturutredningen visar att lärarna ofta saknar relevanta verktyg för sin undervisning inom detta område.

Regeringen delar utredningens och flertalet remissinstansers bedömning att lärarna behöver använda sig av olika metoder för att kunna stödja elevernas läs- och skrivutveckling. I budgetpropositionen för 2014 föreslår regeringen en fortbildningsinsats för lärare i grundskolan och gymnasieskolans första år inom läs- och skrivutveckling. Satsningen föreslås pågå under 2014–2018 och beräknas omfatta drygt 300 miljoner kronor.

Skolverket har i sitt remissvar framhållit vikten av att kompetensutvecklingen har ett tydligt skolutvecklingsperspektiv och att den samordnas med det genomförande av nya läroplaner som förskolor och skolor fortfarande är inbegripna i. Regeringen delar bedömningen att de föreslagna kompetensutvecklingsinsatserna ska ligga i linje med det utvecklingsarbete som bedrivs inom skolan och förskolan.

Regeringen instämmer också i att det finns behov av kompetensutveckling för fler grupper som arbetar med läsfrämjande, däribland bibliotekarierna, vilket även ett antal remissinstanser påpekar, t.ex. Svensk biblioteks-förening, Sveriges Författarförbund och Sveriges länsbibliotekarierna. Lärarna har dock en särskild roll i att förbättra barns och ungas läsför-måga. Den föreslagna kompetensutvecklingsinsatsen är därför inriktad mot läs- och skrivområdet inom grundskolan och gymnasieskolans första år.

Motionen

I motion 2013/14:Kr8 av Tina Ehn och Agneta Börjesson (båda MP) yrkande 1 välkomnas regeringens förslag om en fortbildningsinsats för lärare inom läs- och skrivområdet. Motionärerna anser dock att förslaget är otillräckligt och att fler yrkesgrupper ska få ta del av fortbildningsinsatserna. Motionärerna framhåller att läsning behövs i alla ämnen och att fortbildningen ska vara öppen för alla lärare i förskola, grundskola och gymnasium.

Utskottets ställningstagande

Utbildningsutskottet konstaterar inledningsvis att de internationella studierna PISA 2009 och Pirls 2011 samstämmigt visar att svenska elevers läsförmåga har försämrats under 2000-talet. Denna bild stöds också av nationella undersökningar. Därför delar utskottet regeringens bedömning, som också kommer till uttryck i motionsyrkandet, att många lärare behöver kunskap om fler metoder för att kunna individanpassa undervisningen i större utsträckning och bättre stödja elevernas läs- och skrivutveckling. Utskottet välkomnar således den kompetensutvecklingsinsats som regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2014.

Regeringen anför i budgetpropositionen för 2014 att kompetensutvecklingsinsatsen innebär utbildade handledare och webbaserat stöd för olika lärarkategorier och att det kollegiala lärandet är i fokus, i likhet med satsningen Matematiklyftet. Regeringen anför vidare att satsningen i första hand bör omfatta lärare som undervisar i ämnet svenska i grundskolan och gymnasieskolans första år och att regeringen har för avsikt att ge Skolverket i uppdrag att genomföra kompetensutvecklingsinsatsen (prop. 2013/14: 1, utg.omr. 16 s. 63). Utskottet menar att den inriktning för kompetensutvecklingsinsatsen som regeringen föreslår är väl avvägd och att det därför inte finns skäl för något ställningstagande från riksdagen med anledning av motionsyrkandet. Avslutningsvis vill utskottet understryka att det finns mycket starka skäl för riksdagen att noggrant följa utvecklingen när det gäller svenska elevers läs- och skrivförmåga.

Med det anförda föreslår utbildningsutskottet att kulturutskottet avstyrker motion 2013/14:Kr8 (MP) yrkande 1.

Mål för antalet lästa böcker

Propositionen

Regeringen föreslår att följande nationella mål ska gälla för politiken för litteratur- och läsfrämjande. Alla i Sverige ska, oavsett bakgrund och med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar, ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet.

Regeringen bedömer vidare att statens samlade insatser för att nå målet bl.a. bör syfta till att läsförmågan förbättras jämfört med i dag och att fler än i dag regelbundet tar del av både fack- och skönlitteratur.

Regeringen anför dessutom i propositionen att de nationella målen för litteratur- och läsfrämjande syftar till att tydliggöra de nationella kulturpolitiska målen och ligger i linje med det uppdrag skolan har enligt läroplanen när det gäller elevers läs- och skrivutveckling. De nationella målen för litteratur- och läsfrämjande ska vara styrande för de statliga myndigheternas arbete. De ska även inspirera och vägleda kommuner och landsting samt inspirera aktörer i det civila samhället. Regeringen anför vidare att målen inte ska begränsa det omfattande uppdrag som förskolan och skolan har utan, som Skolverket påpekar i sitt remissvar, lämna det öppet för huvudmän och skolor att själva kartlägga, analysera och formulera åtgärder utifrån lokala behov.

Motionen

I motion 2013/14:Kr6 av Margareta Larsson (SD) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att slå fast ett lämpligt antal böcker som varje elev i grund- och gymnasieskolan ska läsa och redovisa varje år. Motionären anför vidare att det vore lämpligt att undervisningen inkluderar ett läskrav med t.ex. två skönlitterära verk per termin. För detta ändamål bör Skolverket ta fram mål om vilken mängd böcker som det är lämpligt att läsa med avseende på vilken årskurs eleven hör till.

Utskottets ställningstagande

Utbildningsutskottet vill inledningsvis framhålla att skolan har en viktig roll när det gäller att nå det övergripande mål som regeringen föreslår i propositionen, dvs. att alla i Sverige, oavsett bakgrund och med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar, ska ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet. Regeringen bedömer vidare i propositionen att statens samlade insatser för att nå det övergripande målet bl.a. ska syfta till att läsförmågan förbättras och att fler än i dag regelbundet tar del av både fack- och skönlitteratur. Även när det gäller sådana insatser anser utbildningsutskottet att skolan har en central roll.

Utskottet delar regeringens uppfattning att målen inte ska begränsa det omfattande uppdrag som förskolan och skolan har. Det är enligt utskottets mening viktigt att huvudmän och skolor själva formulerar åtgärder utifrån lokala behov. Den sortens mycket konkreta mål som föreslås i motionsyrkandet riskerar enligt utskottets bedömning att begränsa sådana möjligheter.

Utbildningsutskottet föreslår mot denna bakgrund att kulturutskottet avstyrker motion 2013/14:Kr6 (SD) yrkande 2.

Nationell biblioteksmyndighet, -strategi och -plan

Propositionen

Propositionen innehåller inga förslag eller bedömningar om att skapa en nationell biblioteksmyndighet eller om att ta fram en nationell biblioteksstrategi eller en nationell biblioteksplan.

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Kr7 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 4 framhåller motionärerna att Kungl. biblioteket har ett viktigt regeringsuppdrag att vara den myndighet som ansvarar för den nationella överblicken samt främja samverkan och utveckling av biblioteken i Sverige. Motionärerna anser dock inte att detta uppdrag är tillräckligt för att möta dagens utmaningar, och därför föreslås att uppdraget förtydligas och förstärks och att Kungl. biblioteket blir en nationell biblioteksmyndighet.

I yrkande 5 föreslår motionärerna att regeringen ger Kungl. biblioteket i samarbete med Statens kulturråd i uppdrag att utarbeta en nationell biblioteksstrategi och en nationell biblioteksplan.

Utskottets ställningstagande

Utbildningsutskottet vill inledningsvis framhålla att inriktningen på Kungl. bibliotekets uppdrag är väl avvägt och ser inga skäl att förändra uppdraget.

Utskottet konstaterar vidare att regeringen i enlighet med vad som aviserades i den kulturpolitiska propositionen Tid för kultur (prop. 2009/10:3) har gett Kungl. biblioteket i uppdrag att ha en nationell överblick över biblioteksområdet. Enligt 5 § förordningen (2008:1421) med instruktion för Kungl. biblioteket ska myndigheten bl.a. främja samverkan och utveckling inom området, samt svara för att tillsammans med länsbiblioteken följa upp utformningen och användningen av biblioteksplatser.

Utbildningsutskottet anser att det i det uppdrag som Kungl. biblioteket redan har finns utrymme att överväga vilka mer strategiskt inriktade dokument som kan främja samverkan och utveckling inom området. Detta har utskottet också tidigare framfört (yttr. 2012/13:UbU4y). Utskottet anser således att Kungl. biblioteket redan enligt sitt nuvarande uppdrag kan bedöma om det finns behov av nationella plandokument.

Mot denna bakgrund föreslår utbildningsutskottet att kulturutskottet avstyrker kommittémotion 2013/14:Kr7 (S) yrkandena 4 och 5.

Stockholm den 21 november 2013

På utbildningsutskottets vägnar

Betty Malmberg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Betty Malmberg (M), Ibrahim Baylan (S), Louise Malmström (S), Jan Ericson (M), Thomas Strand (S), Camilla Waltersson Grönvall (M), Håkan Bergman (S), Gunilla Svantorp (S), Roger Haddad (FP), Jabar Amin (MP), Yvonne Andersson (KD), Carina Herrstedt (SD), Rossana Dinamarca (V), Michael Svensson (M), Adnan Dibrani (S) och Emil Källström (C).

Avvikande meningar

1. Bemannade skolbibliotek (S)

Ibrahim Baylan (S), Louise Malmström (S), Thomas Strand (S), Håkan Bergman (S), Gunilla Svantorp (S) och Adnan Dibrani (S) anför:

Förväntningarna på den nya skollagen avseende skolbiblioteken var stora. Kungl. bibliotekets skolbiblioteksstatistik som presenterades i juni 2012 blev därför en stor besvikelse. Kartläggningen visar på en ojämlig och odemokratisk skolbibliotekssituation. Kartläggningen visar att hälften av Sveriges elever saknar tillgång till skolbibliotek, som man har lagstadgad rätt till. Dessutom visar kartläggningen att endast fyra av tio elever har tillgång till ett skolbibliotek som är bemannat minst 20 timmar i veckan. Alla elever ska ha tillgång till skolbibliotek, och för att höja kvaliteten ska skolans huvudmän sträva efter att skolbiblioteken ska vara bemannade med utbildade bibliotekarier. Det finns nu en lagstiftning, och det finns en undersökning som visar att lagen inte följs, vilket är en oacceptabel situation. Vi föreslår att Kungl. biblioteket får ett uppdrag att ta fram en strategi som ska se till att inga skolhuvudmän bryter mot lagen. När det gäller tillsynen av hur skolorna lever upp till kraven på skolbibliotek är detta Skolinspektionens ansvar. Här bör Skolinspektionen samverka med Kungl. biblioteket.

Detta innebär att vi anser att kulturutskottet bör tillstyrka motion 2013/14:Kr7 (S) yrkandena 6–7.

2. Bemannade skolbibliotek och fortbildningsinsatser (MP, V)

Jabar Amin (MP) och Rossana Dinamarca (V) anför:

En viktig förutsättning för att säkra en god tillgänglighet och en jämbördig kvalitativ ingång till litteratur och läsande för landets unga är att det finns bra skolbibliotek med utbildade bibliotekarier. Vi instämmer därför i Litteraturutredningens förslag att det i skolförordningen (2011:185) och i gymnasieförordningen (2010:2039) införs bestämmelser som anger att huvudmännen ska eftersträva att skolbiblioteken ska vara bemannade med bibliotekarier som har kompetens att vara ett stöd till elever och lärare i det läsfrämjande och pedagogiska arbetet.

I propositionen konstateras att ”flera av utvärderingarna pekar på att elever i skolor med skolbibliotek med utbildade bibliotekarier har mellan 10 och 20 procent högre resultat i standardiserade lästest än elever i skolor med sämre biblioteksresurser”. Trots det går propositionen inte vidare med Litteraturutredningens förslag.

Vi anser att skolbiblioteken är viktiga när det gäller att främja läsandet både i grundskolan och i vuxenutbildningen. Det är framför allt inte samlingen böcker som skolan har tillgång till som är avgörande utan tillgången till en skolbibliotekarie. För att underlätta elevers lärande behövs personal som är specialiserad på informationshantering, urval och kritisk analys. Därför bör regeringen återkomma till riksdagen med ett lagförslag som innebär att samtliga skolbibliotek ska vara bemannade med utbildade bibliotekarier. Genom det blir skolbiblioteken ett forum för eleverna att stärka sin läsning, och de får också möjlighet att med hjälp av bibliotekarien utveckla förmågan att förstå och analysera text, kritiskt granska innehåll och sätta in innehållet i relevanta sammanhang.

Svenska elevers kunskaper i läsförståelse har försämrats under det senaste decenniet enligt den senaste PISA-undersökningen. Nedgången är störst hos elevgrupper där många redan tidigare hade svårt för läsning. Även den internationella undersökningen Pirls (Progress in International Reading Literacy Study), som undersöker läsförmågan hos elever i årskurs 4 visar att läsförståelsen bland svenska elever försämrats. Skolinspektionen granskade under 2012 läsundervisningen i svenska för årskurs 7 t.o.m. 9. Slutsatsen av granskningen är att eleverna inte utmanas i sin läsning och att skolorna sällan följer upp läsundervisningen. Den visar även att texter från digitala medier, exempelvis bilder, film och bloggar, sällan används i undervisningen och att flera skolor saknar skolbibliotek eller har skolbibliotek som behöver utvecklas så att biblioteket blir en aktiv del i elevernas läsutveckling. Där det finns bibliotek och bibliotekarier har de stor betydelse för elevers lärande.

År 2010 granskade Skolinspektionen undervisning med fokus på läsprocessen i svenska för årskurs 4 t.o.m. 6. Slutsatsen är att skolorna saknar strategier för läsutveckling i de årskurserna. Även om lärarna är bra på att hitta elevernas olika läsnivåer organiserar de inte undervisningen efter dem.

Med anledning av ovanstående välkomnar vi förslaget om en fortbildningsinsats för lärare inom läs- och skrivområdet. Däremot ser vi förslaget som otillräckligt. Litteraturutredningen föreslog mer omfattande insatser. Flera remissinstanser har poängterat att fler behöver omfattas av insatsen, exempelvis att den behöver rikta sig till skol- respektive folkbibliotekarier för att folkbibliotek och skola ska kunna samarbeta och komplettera varandra i uppdraget läsfrämjande.

Vi anser att läsning behövs i alla ämnen, och fortbildningen ska vara öppen för alla lärare i förskola, grundskola och gymnasium. Förskollärare som ges möjlighet att ta del av kompetensutvecklingen kan fungera som de läsombud i förskolan som föreslagits. Utöver lärare har fler yrkesgrupper och professioner behov av kunskaper om läsningens betydelse och läsfrämjande. Med tanke på bibliotekens viktiga funktion bör även bibliotekarier ges möjlighet till kompetensutvecklingen för att fördjupa sin specialistkompetens inom fältet. Det utökar även möjligheterna för lärare och bibliotekarier att samarbeta och komplettera varandra.

Detta innebär att vi anser att kulturutskottet bör tillstyrka motionerna 2013/14:Kr8 (MP) yrkandena 1 och 2 samt 2013/14:Kr5 (V) yrkande 2.

3. Läsoambud i förskolan (S, V)

Ibrahim Baylan (S), Louise Malmström (S), Thomas Strand (S), Håkan Bergman (S), Gunilla Svantorp (S), Rossana Dinamarca (V) och Adnan Dibrani (S) anför:

Vi delar Litteraturutredningens bedömning att lärarnas kunskaper om litteratur, särskilt barn- och ungdomslitteratur, samt litteraturdidaktiska kunskaper behöver stärkas.

Litteraturutredningen föreslog inrättande av läsoambud, vilket många remissinstanser yrkat bifall till. Vi vill gärna se en försöksverksamhet med läsoambud i förskolorna i enlighet med Litteraturutredningens förslag.

Detta innebär att vi anser att kulturutskottet bör tillstyrka motionerna 2013/14:Kr7 (S) yrkande 9 och 2013/14:Kr5 (V) yrkande 1.

4. Nationell biblioteksmyndighet (S, MP)

Ibrahim Baylan (S), Louise Malmström (S), Thomas Strand (S), Håkan Bergman (S), Gunilla Svantorp (S), Jabar Amin (MP) och Adnan Dibrani (S) anför:

Kungl. biblioteket har ett viktigt regeringsuppdrag att vara den myndighet som ansvarar för den nationella överblicken samt främja samverkan och utveckling av biblioteken i Sverige. Men uppdraget är inte tillräckligt för att möta de utmaningar som vi ser i dag. Regeringen har inte pekat ut någon särskild myndighet som ansvarig.

Vi anser att Kungl. biblioteket bör bli den nationella biblioteksmyndigheten.

Detta innebär att vi anser att kulturutskottet bör tillstyrka motion 2013/14:Kr7 (S) yrkande 4.

5. Nationell biblioteksstrategi och -plan (S, MP, V)

Ibrahim Baylan (S), Louise Malmström (S), Thomas Strand (S), Håkan Bergman (S), Gunilla Svantorp (S), Jabar Amin (MP), Rossana Dinamarca (V) och Adnan Dibrani (S) anför:

I Unescos folkbiblioteksmanifest står: ”För att säkerställa och främja en nationell samordning och samverkan inom biblioteksområdet bör statsmakterna genom lagstiftning och biblioteksplanering fastställa en nationell bibliotekspolitik.”

Detta tycker vi är en rimlig utgångspunkt för en svensk bibliotekspolitik.

Tillgången till bibliotek minskar, läsförståelsen bland unga sjunker, klyftan i kunskap och utbildning ökar. En ytterligare utmaning är bibliotekens möjligheter att tillhandahålla de olika bokformat som användarna efterfrågar. Avsaknaden av en tydlig nationell biblioteksstrategi leder också till

resursslöseri och effektförluster. Vi vill därför att uppdraget förtydligas och förstärks. Svensk Biblioteks förening har länge påpekat bristen på samordning av erfarenheter och kunskap inom bibliotekssektorn. Föreningen har också pekat på hur de andra nordiska länderna har genomfört Unescos uppmaning att fastställa en nationell biblioteks politik. Där har ansvariga ministerier eller myndigheter på nationell nivå utgått från en bred samhällsanalys. Om vi ska nå målet att utveckla och förstärka kunskaps- och informationssamhället behövs biblioteken för att garantera allas rätt till fri tillgång till kunskap och information. Därmed har den nationella nivån i övriga nordiska länder också identifierat de hinder som står i vägen för att biblioteken ska vara verktyg för att sprida kunskap. Det är utmaningar som kräver ett nationellt politiskt ansvar. Inte minst visar problematiken kring utlåning av e-böcker att det behövs en kraftsamling kring dessa frågor. En nationell vision för Sveriges bibliotek går att förena med kommunalt självbestämmande. Exempel på det finns inom många andra politikområden. Alla bibliotek i Sverige behöver veta i vilket samhälle de verkar. Svensk Biblioteks förening har länge verkat för, och också visat att det finns ett starkt stöd för, en nationell biblioteksstrategi. Utöver Svensk Biblioteks förening vill även Sveriges Kommuner och Landsting, Sveriges universitets- och högskoleförbunds Forum för bibliotekschefer, Föreningen Sveriges länsbibliotekarier, Sacoförbundet DIK och Sveriges Författarförbund att en nationell biblioteksstrategi kommer till stånd.

Regeringen bör därför ta initiativ för att förverkliga det man kommit överens om i Unescos folkbiblioteksmanifest, en nationell biblioteksstrategi som visar alla Sveriges bibliotek vägen till ett starkare kunskaps- och informationssamhälle.

Vi anser att regeringen bör ge Kungl. biblioteket i samarbete med Statens kulturråd i uppdrag att utarbeta en nationell biblioteksstrategi och en nationell biblioteksplan.

Detta innebär att vi anser att kulturutskottet bör tillstyrka motion 2013/14: Kr7 (S) yrkande 5.